

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİ İLE TIBBİ DOKÜMANTASYON VE
SEKRETERLİK PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN
GELECEKTEKİ BENZER MESLEKİ KAYGILARI

İREM ŞENSES

2501101352

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. IŞIL İLKNUR SERT

İSTANBUL-2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : İREM ŞENSES Numarası : 2501101352
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI Danışmanı : DOÇ.DR. IŞIL İLKNUR SERT
Tez Savunma Tarihi : 27.12.2019 Saati : 13:00
Tez Başlığı : BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE TIBBİ DÖKÜMANTASYON VE
SEKRETERLİK PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN GELECEKTEKİ BENZER MESLEKİ
KAYGILARI

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / GYÇOKLUGUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. ÜMİT KONYA		KABUL
2- DOÇ.DR. IŞIL İLKNUR SERT		KABUL
3- DR.ÖĞR. ÜYESİ HURİYE ÇOLAKLAR		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. BERAT BİRFİN BİR		
2- DR.ÖĞR. ÜYESİ FAHRİ FURAT		

ÖZ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE TIBBİ DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN GELECEKTEKİ BENZER MESLEKİ KAYGILARI

İrem ŞENSES

Kaygı, günlük hayatta sıklıkla karşılaştığımız, bilinmeyen durumlara ve özellikle geleceğe yönelik gelişen anlık ya da uzun soluklu olmak üzere değişkenlik gösteren durumsal merak, endişe, tasa olarak ifade edilmektedir. Mesleki kaygı ise, eğitim görülmekte olan mesleğe ilişkin bilinmeyen geleceğe yönelik olarak bireylerde ortaya çıkan endişe duygusudur.

Geleceğe yönelik mesleki kaygı, özellikle günümüz gençleri üzerinde önemli ve büyük bir etkiye sahiptir. Çağımız şartları gereği iş bulma ve para kazanma gereksinimlerini karşılamak amacıyla meslek edinmek üzere lisans veya ön lisans düzeyinde eğitim almakta olan üniversite öğrencileri için mezuniyet sonrası döneme ilişkin işsizlik, uygun iş bulamama, işten çıkartılma, maaş, sosyal hak ve imkanlar konularında gelişen endişe ve korku genç bireylerin mesleki kaygı yaşamalarına neden olmaktadır. Kaygısını yönetebilen bireyler kaygıyı bir başarı aracına dönüştürebilirken, kaygısı içinde kaybolan bireyler için baş edilemeyecek bir hal olacaktır.

Bu çalışmada, ortak tarihleri ve benzer mesleki özellikleri bulunan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'nın mesleki durum ve şartları ortaya konarak, öğrenim görmekte olan öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki kaygı unsurları ve bu unsurlara ilişkin kaygı düzeyleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ) ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği (MYNÖ) kullanılarak iki bölümün ortak mesleki kaygı tablosu ortaya çıkarılmış ve analiz edilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirme ve yorumlar yapılarak öğrencilere, üniversitelere ve mesleki hakların iyileştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve Belge Yönetimi, Kütüphane, Kütüphanecilik, Arşiv, Arşivcilik, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, Tıbbi Sekreterlik, Kaygı, Mesleki Kaygı

ABSTRACT

SIMILAR FUTURE OCCUPATIONAL ANXIETY OF INFORMATION AND DOCUMENT MANAGEMENT DEPARTMENT STUDENTS AND MEDICAL DOCUMENTATION AND SECRETARIAL PROGRAMME STUDENTS

İrem ŞENSES

Anxiety, which is frequently encountered in daily life and developed for unknown circumstances, especially for the future varying in its instant or long-term aspect, is expressed as apprehension, worry and situational curiosity. On the other hand, occupational anxiety is the feeling of apprehension that occurs in individuals for the unknown future related to the occupation which is being trained for.

Occupational anxiety regarding the future has a significant and crucial impact especially on today's youth. Anxiety and fear, which arise as a result of post-graduate unemployment, inability to find a suitable job, dismissal, salary, social rights and opportunities, lead to occupational anxiety for young individuals who study at the undergraduate or associate degree level in order to meet the requirements of finding a job, earning money in accordance with the conditions of our age, and to take up a profession. While individuals who can manage anxiety can turn anxiety into a tool for success, it will give rise to incapability to cope with for individuals who are lost in their anxiety.

In this study, the elements of future occupational anxiety of the students who are studying and the anxiety levels concerning these elements are examined by presenting the professional status and conditions of the Department of Information and Document Management and Medical Documentation and Secretarial Programme, which have a common history and similar professional characteristics. Within the scope of the study, using the Occupational Anxiety Scale and the Intention of Occupational Commitment Scale, the common occupational anxiety table of the two departments is identified and analysed. In line with the data obtained, recommendations related to the improvement of occupational rights, students and universities are presented by evaluation and commentary.

Keywords: Information and Document Management, Library, Librarianship, Archive, Archivist, Medical Documentation, Medical Documentation and Secretarial, Anxiety, Occupational Anxiety.

Kızım Ela'ya...

ÖNSÖZ

Çağımızda artan mezun sayısı ve buna paralel olarak oluşan işsizlik sorunu üniversite öğrencileri için ciddi kaygı unsuru haline gelmiştir. Genç nüfusun artışı ile paralel olarak artan üniversite mezunu sayısı, buna karşılık yeterli iş imkanlarının sunulamaması ve işsizlik oranındaki artış sebeplerinden hareketle; çalışma alanları, görev yerleri, iş tanımları benzerlik gösteren Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin geleceklerine yönelik taşıdıkları mesleki kaygının artması, kamu kurumlarına atama sınavı ile atanma isteğinin yüksek olması, özel sektör ile kamu arasındaki istihdam farklılıkları, maaş ve diğer haklardaki dengesizlikler, çalışma konusunun seçiminde belirleyici olmuştur. Bu bağlamda çalışmanın amacı, çalışma alanları ve görev tanımları benzer özellikler taşıyan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin mesleklerini yapma niyetleri ile mesleki kaygı düzeyleri incelenerek kaygı kaynaklarını tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak olarak belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin kaygıları üzerine çalışılmasının sebebi; iki bölümün ortak yönlerini inceleyen ve bu alanda mesleki kaygıyı tespit eden benzer bir çalışma yapılmamış olmasıdır. Aynı zaman ortaya çıkan bu araştırma ile konu üzerine çalışmak isteyen araştırmacılara yol göstermek amaçlanmıştır.

Araştırmanın ortaya çıkış sürecinde ve eğitim hayatımda, başından bu yana destek olan ve fırsatlar sunan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Mehmet CANATAR'a,

Çalışmam sırasında rotadan çıktığımda yardım ve telkinleriyle yolumu bulduran, mesleki idolüm, sevgili danışman hocam Sayın Doç. Dr. Işıl İlknur SERT'e,

Hayatım boyunca her kararında arkamda duran, yanımda olan, destek ve dualarını eksik etmeyen canım ailem; anneciğim, babacığım ve kardeşlerim; Ahmet'e ve İpek'e,

Mesleğimi, hayatımın en kıymetli parçası haline getiren yol arkadaşlarım öğrencilerime,

Yazım sürecimde ve hayatımda her türlü motivasyon ve yardımı sağlayan değerli dostum Burçak YAVUZ'a,

Çalışmamdaki katkılarından dolayı sevgili Gülçin BÜYÜKDÖĞERLİ TÜRKMEN'e
ve İpek ADA'ya,

Mânen desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen kıymetli dostlarım Derya MELEK
ECE'ye ve Serpil Hülya AHMET'e tüm kalbimle teşekkür ederim.

Bu çalışmanın yapılacak yeni çalışmalara destek olabilmesini dilerim.

Nice yeni maceraya.

İrem ŞENSES

İstanbul, 2019.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ VE TIBBİ DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK PROGRAMI TERİMLER, TANIMLAR VE TARİHÇE

1.1.Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı ile İlgili Temel Kavramlar	6
1.2.Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Hakkında	8
1.3.Dünya’da Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün Tarihsel Gelişimi	9
1.4.Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün Tarihsel Gelişimi	11
1.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem Kütüphanecilik Eğitimi	11
1.4.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem Kütüphanecilik Eğitimi	15
1.4.3. Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Dönem Arşivcilik Eğitimi	20
1.4.4. 2002 Yılı ve Sonrası Bilgi ve Belge Yönetimi Eğitimi	25
1.5.Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Hakkında	27
1.6.Dünya’da Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nın Tarihsel Gelişimi.....	28
1.7.Türkiye’de Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nın Tarihsel Gelişimi	34

İKİNCİ BÖLÜM

MESLEK VE MESLEKİ KAYGI

2.1.Meslek Kavramı	36
2.1.1. Bilgi ve Belge Yönetimi Mesleği.....	37
2.1.2. Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Mesleği	40

2.1.3. Benzer Özellikleri ve Ortak Yönleri ile Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı	43
2.2.Mesleki Kaygı Kavramı	43
2.2.1. Kaygı	44
2.2.2. Mesleki Kaygı	47
2.3.Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Öğrencilerinin Mesleki Kaygı Durumlarını Etkileyen Faktörler	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ İLE TIBBİ DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN GELECEĞE YÖNELİK BENZER MESLEKİ KAYGILARI ÜZERİNE ANKET ÇALIŞMASI SONUÇLARI ANALİZİ VE YORUMLARI

3.1.Öğrencilerin Kişisel Özellikleri	53
3.1.1. Cinsiyetlere Göre Dağılım	53
3.1.2. Yaşlara Göre Dağılım.....	54
3.1.3. Medeni Duruma göre Dağılım	54
3.1.4. Gelir Düzeyine Göre Dağılım	55
3.1.5. Ebeveyn Eğitim Durumlarına Göre Dağılım	55
3.1.6. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Dağılım.....	57
3.2.Meslek Seçimi	58
3.2.1. Öğrencilerin Mesleği Seçme Faktörlerinin Dağılımı	58
3.2.2. Ailede Mesleği Yapan Kişi Bulunma Durumu Dağılımı	59
3.3.Mesleki Kaygı Ölçeğine İlişkin Bulgular.....	59
3.4.Mesleği Yapma Niyeti Ölçeğine İlişkin Bulgular	69
3.5.Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyet Ölçeği Analizi	74
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	84
KAYNAKÇA	92
EKLER.....	101

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No	Tablo İsmi	Sayfa No
Tablo 1	Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımı	51
Tablo 2	Öğrencilerin Okudukları Bölüm/Program Dağılımı	52
Tablo 3	Öğrencilerin Okudukları Sınıf Dağılımı	52
Tablo 4	Bölüm Bazında Öğrencilerin Okudukları Sınıf Dağılımı / Bilgi ve Belge Yönetimi	52
Tablo 5	Bölüm Bazında Öğrencilerin Okudukları Sınıf Dağılımı / Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	53
Tablo 6	Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı	53
Tablo 7	Üniversitelere Göre Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı	54
Tablo 8	Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	54
Tablo 9	Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	55
Tablo 10	Bölgümlere Göre Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	55
Tablo 11	Ailelerin Aylık Ortalama Gelir Düzeyine Göre Dağılımı	55
Tablo 12	Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	56
Tablo 13	Bölüm Bazında Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı – Bilgi ve Belge Yönetimi	56
Tablo 14	Bölüm Bazında Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı – Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	57
Tablo 15	Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Genel Dağılımı	57
Tablo 16	Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Bölüm/Program ve Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Dağılımı	58
Tablo 17	Öğrencilerin Mesleği Seçme Faktörlerinin Dağılımı	59
Tablo 18	Öğrencilerin Ailelerinde Mesleği Yapan Kişi Bulunma Dağılımı	59
Tablo 19	Mesleki Kaygı Ölçeği Betimleyici Bulgular	67
Tablo 20	Mesleki Yapma Niyeti Ölçeği Betimleyici Bulgular	73
Tablo 21	Mesleki Kaygı ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçekleri Normallik	75

	Dağılımı Analizi Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları	
Tablo 22	Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Ölçeklerinin Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları	75
Tablo 23	Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği ve Mesleki Kaygı Ölçeklerinin Bağımlılık Durumları Chi-Square Testi Sonuçları	76
Tablo 24	Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığının Mann Whitney U Testi Sonuçları	76
Tablo 25	Öğrencilerin Yaşlarının Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	77
Tablo 26	Mezun Olunan Lise Türünün Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	77
Tablo 27	Eğitim Alınan Üniversitenin Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	78
Tablo 28	Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Bölüme Göre Farklılığının Mann Whitney U Testi Sonuçları	79
Tablo 29	Öğrencinin Okumakta Olduğu Sınıfın Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	79
Tablo 30	Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Sınıfsal Düzey Normallik Dağılımı Analizi Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları	80
Tablo 31	Ebeveyn Eğitim Durumları- Anne ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Mesleği Ailede Yapan Kişi Bulunması Durumuna Göre Farklılığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	80
Tablo 32	Ebeveyn Eğitim Durumları- Baba ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Mesleği Ailede Yapan Kişi Bulunması Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	81
Tablo 33	Gelir Düzeylerinin Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	81

Tablo 34	Mesleğin Seçilme Nedeninin Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları	82
Tablo 35	Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Mesleği Ailede Yapan Kişi Bulunması Durumuna Göre Farklılığının Mann Whitney U Testi Sonuçları	83

KISALTMALAR LİSTESİ

ACS	: American College of Surgeons
AHA	: American Hospital Association
AHIMA	: American Hospital Information Management Association
ALA	: American Library Association
AMA	: American Medical Association
ARLNA	: Association of Record Librarians of North America
AYT	: Alan Yeterlilik Testi
DETC	: Accrediting Commission of the Distance Education and Training Council
DOS	: Dewey Onlu Sınıflama Sistemi
FID	: Federation Information Documentation (Uluslararası Dokümantasyon Fedarasyonu)
ICA	: International Council of Archives
ICD	: International Classification Diseases
ICPC	: International Classification of Primary Care
ILO	: International Labour Organization
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
JCAH	: Joint Commission on Accreditation of Hospitals
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
LCC	: Library of Congress Classification
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MKÖ	: Mesleki Kaygı Ölçeği

MYNÖ	: Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖYP	: Öğretim Üyesi Yerleştirme Programı
RAMP	: Record and Archives Management Programme
RHIT	: Registered Health Information Administrators
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
TYT	: Temel Yeterlilik Testi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
YKS	: Yüksek Öğrenim Kurumları Sınavı
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

GİRİŞ

Mesleki gelecek kaygısı, günümüzde özellikle yükseköğretim düzeyinde eğitim alan genç nüfus üzerinde büyük bir baskı ve stres yaratmaktadır. Genç bireyler, gelecekte mesleklerine uygun olarak atanma/iş bulma durumları, nasıl geçinecekleri, sektörlerinin değişme, gelişme ya da gerileme durumları, toplumun ve işverenlerin mesleklerine yönelik algısı, meslekleri için belirlenen ücret skalası ve daha nice benzer soru nedeniyle ciddi düzeyde gelecek kaygısı yaşamaktadır.

Ülkemizde, mesleki kaygı oranının yüksek olduğu meslekler arasında bilgi yöneticiliği ve tıbbi sekreterlik meslekleri yer almaktadır. Mesleki temelleri ortak, tarihsel gelişim süreçleri benzer ve enstrümanları bilgi ve belge olan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programlarının öğrencilerinin mezuniyet öncesi geleceklerine yönelik duydukları mesleki kaygı da benzer özellikler taşımaktadır.

Türkiye’de mesleki kaygı çalışmaları öğretmenlik mesleği öğrencilerine yönelik olarak başlamıştır ve nicelik olarak yapılan çalışmalar ağırlıklı olarak öğretmen adaylarına yöneliktir. Mesleki kaygı incelemesi yapılan diğer öğrenci odaklı çalışmalar, Hemşirelik Bölümü öğrencileri, Halkla İlişkiler Bölümü öğrencileri, Turizm eğitimi alan öğrenciler, Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencileri, Tıp Fakültesi öğrencileri üzerine olmuştur. Ülkemizde Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencileri mesleki kaygıların yönelik yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, mesleki görev tanımları ve öğrencilerinin mezuniyet sonrası sürece yönelik kaygıları benzer özellikler taşıyan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nın mesleki çerçeveleri ve durumları ortaya konarak, öğrenim görmekte olan öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki kaygı düzeyleri incelenecektir.

Fakülte düzeyinde 4 yıl süre ile eğitim verilmekte olan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, kütüphanecilik alanı ile başlamış; dokümantasyon, enformasyon ve arşivcilik alanları ile gelişerek günümüzdeki karşılığını bulmuştur. Ön Lisans düzeyinde 2 yıl süre ile eğitim verilmekte olan Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı ise hasta kayıtlarının tutulması ve saklanması ile devam etmiş, tıbbi arşivlerin oluşturulması ile arşivcilik yönünden gelişmiş, günümüzde Tıbbi Sekreterlik unvanı ile hastanelerde idari ve servis birimlerinden arşivlere geniş çalışmasına sahip olan bir mesleki alana sahiptir.

Tarihsel gelişimi ve çalışma alanları benzer özellikler taşıyan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin, mezuniyet sonrası sürece ilişkin görüşlerinin de benzer özellikler taşıdığı fikri ile ortaya çıkan bu çalışmada, her iki bölüm öğrencilerinin mesleklerini yapma niyetleri üzerinden mesleki kaygı düzeyleri incelenerek kaygı kaynaklarını tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmaktadır.

Çalışmanın hipotezi; “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencileri ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencileri, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün bir alt dalı olduğundan benzer mesleki tanımlarına ve iş yükümlülüklerine sahip oldukları için; mezuniyet sonrası sürece ilişkin ortak mesleki kaygılara sahiptir.” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırma yöntemi olarak kaynak analizi ve anket tekniği kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında, Ulusal Toplu Katalog, Türkiye Bibliyografyası, Türkiye Makaleler Bibliyografyası, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, Türk Kütüphaneciliği Dergisi, Bilgi Dünyası Dergisi, Bilgi Yönetimi Dergisi, Dergi Park, Ulusal Tez Merkezi, ProQuest Library Science Database, Taylor & Francis Online, EBSCO Library Literature & Information Science Index Online veri tabanları taranmıştır. Basılı kaynak araştırmaları için İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Altınbaş Üniversitesi Kütüphanesi ve İstanbul Aydın Üniversitesi Bilgi Merkezi kullanılmıştır. Üniversite bazında bölüm bilgilerini (kuruluş, amaç, kapsam) temin etmek amacıyla üniversite bölüm sayfalarından yararlanılmıştır.

Çalışmanın araştırma evrenini, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim dönemi dahilinde Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi, İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge yönetimi Bölümü, Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri ile; İstanbul Altınbaş Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, İstanbul Aydın Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programları öğrencileri oluşturmaktadır. Seçilen üniversiteler random olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki kaygılarını saptamak amacıyla yapılan 3 bölüme ayrılmış anket çalışmasında, ilk bölümde Kişisel Bilgi Formu ile öğrencilerin kişisel bilgileri edinilmiş, ikinci bölümde Mesleki Kaygı Ölçeği ile öğrencilerin aktif mesleki Kaygı düzeyleri incelenmiş, üçüncü bölümde ise Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği ile öğrencilerin mesleklerine bağlılıkları, mezuniyet sonrası alanlarında çalışma ve mesleklerini icra etme istekleri ve tespit edilmiştir.

Anketin uygulandığı tarihler arasında 300 öğrenciye ulaşılabilmektedir. Anket, 3 bölümden ve toplam 54 sorudan oluşmaktadır. Soruların 1'i açık uçlu olup, 10'u demografik bilgi almak, 30'u mesleki kaygı düzeylerini, 12'si mesleklerini yapma niyetlerini ölçümlemek amacıyla hazırlanmıştır. 11 soru çoktan seçmeli, 1 soru açık uçlu, 42 soru 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmıştır. Bulgular 5 başlık altında değerlendirilmiştir:

- Kişisel Özellikler,
- Meslek Seçimi,
- Mesleğe Yönelik Kaygı Unsurları,
- Mesleği Yapma Niyeti,
- Mesleki Memnuniyet.

Çalışma evreni olan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'nın alanlarına yönelik hazırlanmış bir mesleki kaygı ölçeği bulunmamaktadır. Bu nedenle veri toplama aracı olarak Emine CABI ve Serpil Yalçınalp'in Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği¹ kullanılmıştır. Mesleği Yapma Niyeti ölçümü için ise; Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinde Genel Özyeterlilik Algısı isimli çalışmada yer Mesleki Bağlılık Ölçeği, Halkla İlişkiler Öğrencilerinin Mesleğe Bakışı: Birey-Meslek Uyumu Açısından Bir Değerlendirme Hemşirelikte Mesleğe Bağlılık Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler, daha önce faktör ve güvenirlik analizleri yapılmış ölçeklerdir.

Çalışma kapsamında iki hedefli bir anket yapılmasında amaç, geleceğe yönelik mesleki kaygı analizinde, “katılımcıların salt iş bulma ve çalışma hayatına yönelik bir kaygıya mı” yoksa “eğitim aldıkları mesleklerinin mevcut durumu ve geleceğine yönelik bir kaygıya mı” sahip olduklarını ortaya koyabilmektir.

Elektronik ortamda hazırlanan anket çalışması, Eylül 2018- Nisan 2019 tarihleri arasında bölümler arası eşitlik sağlamak amacıyla 150 Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 150 Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı olmak üzere 300 öğrenciye uygulanmıştır. Anket, 3 bölümden ve toplam 54 sorudan oluşmaktadır. Soruların 1'i açık uçlu olup, 10'u demografik bilgi almak, 30'u mesleki kaygı düzeylerini, 12'si mesleklerini yapma niyetlerini

¹ Cabi, E., ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 44, 85-96.

ölçümlemek amacıyla hazırlanmıştır. 11 soru çoktan seçmeli, 1 soru açık uçlu, 42 soru 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmıştır.

Araştırma verileri, bilgisayar üzerinde Statistical Package for the Social Science (SPSS) programında değerlendirilmiştir. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programında öğrenim görmekte olan öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki kaygılarını saptamak amacıyla yapılan 3 bölüme ayrılmış anket çalışmasında, ilk bölümde Kişisel Bilgi Formu ile öğrencilerin kişisel bilgileri edinilmiş, ikinci bölümde Mesleki Kaygı Ölçeği ile öğrencilerin mevcut mesleki kaygı düzeyleri incelenmiş, üçüncü bölümde ise Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği ile öğrencilerin mesleklerine bağlılıkları, mezuniyet sonrası alanlarında çalışma ve mesleklerini icra etme istekleri tespit edilmiştir.

Araştırma verileri değerlendirilirken, ölçeklerden elde edilen değerlerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Kolmogorov – Smirnov Testi sonucu, normal dağılıma uymadığından nonparametrik testler uygulanmıştır. Ki-Kare Testi (Chi-Square Test) ile araştırma ölçeklerinin kullanımının anlamlı olup olmadığı incelenmiş; Spearman Korelasyonu ile ölçekler arasındaki bağlantı ve ilişki ortaya konmuş; Mann Whitney U testi ile çoklu değişkenli verilerin, mesleki kaygı düzeyleri ve mesleği yapma niyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmiş; Kruskal-Wallis Testi ile, Kişisel Bilgi Formu içeriğinde yer alan sorulara verilen cevapların ölçekler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığı tespit edilmiştir.

Bu tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı hakkında bilgi verilerek, tarihsel gelişimleri, cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet dönemindeki durumu ve mevcut durumları ortaya konmuştur.

İkinci bölümde, meslek kavramı ele alınarak, Bilgi ve Belge Yönetimi ve Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunlarının edindikleri mesleki tanımlar incelenmiş ve mesleki kaygı kavramı tanımlanmıştır.

Üçüncü bölümde, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri ile, Altınbaş Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programları öğrencilerinden anket tekniği ile elde edilen veriler doğrultusunda bulgulara yer verilmiş, ölçek verileri çeşitli testler uygulanarak analiz edilmiş ve sonuçlar ortaya konmuştur.

Sonuç kısmında ise, çalışma kapsamında ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilerek yorumlanmış ve bu veriler ışığında her iki meslekteki öğrenciler için mesleki kaygı durumlarına yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ VE TIBBİ

DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK PROGRAMI

TERİMLER, TANIMLAR VE TARİHÇE

1.1. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı ile İlgili Temel Kavramlar

Bilgi ve Belge Yönetimi ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'nın ortak enstrümanları bilgi ve belgelerdir. Her iki branşta görev alan meslek insanları da bilgi hizmetlerinin sunumu ve dokümantasyon sürecin ile arşiv iş ve işlemlerinin vazgeçilmez parçaları olmuşlardır. Belge ve bilgi yönetiminin temel ögesi olan arşivcilik, tarihin çok eski dönemlerinden beri toplumların ve kurumların hafızası işlevi taşımış, önemli fonksiyonlar yürütmüştür. Ancak bugünkü bilgi ve iletişim teknolojileri, bizzat belgeden, veriden, enformasyondan nihayetinde de bilgiden beslenmektedir.

Bilgi kavramı yıllardan bu yana çeşitli şekillerde tanımlansa da tek bir ortak tanım bulunmamaktadır. Her bilim dalı bilgiyi kendi alanına göre yorumlamış ve tanımlamıştır. Bilgi ve Belge Yönetimi ve Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik alanlarına uygun olarak ise bilgi, yazılı, basılı ya da elektronik ortamda varlık bulan, düzenlenebilen, korunan ve başkalarına aktarılabilen anlamlı veri topluluğudur (Tonta, 2004: 4).

Belge kelimesi, Latince document sözcüğü decore (öğrenmek bilgilendirmek) fiili ile – ment (araçlar) son ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Yani “belge” terimi öğretmeye veya bilgilendirmeye yarayan metin anlamındadır (Budak,2011: 105) Resmî tanımı ile belge, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin iş ve işlemleri neticesinde oluşan, üretim biçimleri ve donanım ortamları ne şekilde olursa olsun bir bilgiyi içeren yazılmış, çizilmiş, resmedilmiş, görüntülü, sesli veya elektronik kayıtlardır (Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 2019).

Doküman, “Resmî belge niteliği taşımayan ancak kurumsal aktivitelerin gerçekleştirilmesinde kullanıcıların bilgi amaçlı olarak kullanabilecekleri kaynaklar” dır. Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik, 2015). Dokümanlar, üretildikleri alanlara göre bu dokümanlar teknik doküman, ticari doküman, hukuki doküman, tıbbi doküman gibi isimler alırlar (Artukoğlu, v.d.,2002: 22).

Türk Dil Kurumu'na göre “Belgeleme” olarak tanımlanan dokümantasyon sözcüğü, doküman ve “dokümanlık etmek” yani doküman sağlamak, bilgi vermek kelimelerinden gelmektedir (Taner, 1971: 97). Uluslararası Dokümantasyon Federasyonu (FID) tarafından kabul edilen tanımı ile dokümantasyon, insan faaliyetlerinin her alanındaki her çeşit dokümanın toplanması, düzenlenmesi ve dağıtılmasıdır. Bu ifadelerden hareketle dokümantasyon; dokümanların veya dokümanlarda kayıtlı bilgilerin toplanması, analiz edilmesi, düzenlenmesi, işlenmesi, muhafaza edilmesi ve duyurulması hizmetlerinin bütünü olarak tanımlanabilir (Taner, 1971: 98).

Arşiv, kurumların, gerçek veya tüzel kişilerin gördükleri hizmetler, yaptıkları haberleşme veya işlemler sonucu meydana gelen ve bir maksatla saklanan dokümantasyon; söz konusu dokümantasyona bakan kurum, bunları barındıran yer şeklinde tanımlanmaktadır (Elektronik İmza Kanunu, 2004).

Arşivleme, gelecekte tekrar kullanılması düşünülen ya da yasal saklama süresi doluncaya kadar saklanması zorunlu olan belgelerin korunmasını ve bu süre içinde yeniden kullanılmasını sağlayan sistemdir (Özbabalık, 2012: 59).

Arşiv belgesi, son işlem tarihi üzerinden yirmi yıl geçmiş veya on beş yıl geçtikten sonra kesin sonuca bağlanmış bulunan ve günlük iş akışı içinde işlevi bulunmayan, varsa tabi olduğu diğer mevzuatlar ile saklama planlarındaki saklama sürelerini tamamlayan, üretim biçimleri, donanım ortamları ne şekilde olursa olsun geleceğe, tarihi, siyasi, sosyal, kültürel, hukuki, idari, askeri, iktisadi, dini, ilmi, edebi, estetik, biyografik ve teknik herhangi bir değer olarak intikal etmesi gereken ve bir bilgiyi içeren yazılmış, çizilmiş, resmedilmiş, görüntülü, sesli veya elektronik ortamlarda üretilmiş belge olarak tanımlanmaktadır (Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 2019).

Tıbbi doküman, insan sağlığını ilgilendiren konularda yapılan çalışmalardan elde edilen verileri bir düzen içinde gösteren belgelerdir (Özbabalık, 2012: 3).

Tıbbi dokümantasyon, tıbbi dokümanların bilimsel kurallara uygun olarak toplanması, düzenlenmesi, saklanması ve gerekli olduğunda kullanıma sunulması süreci olarak ifade edilmektedir (Ataklı, 2015: 18)

Hasta dosyası, Yataklı tedavi kurumlarına müracaat eden hastaların, muayene, teşhis ve tedavi evrakının muhafaza edildiği; A4 kağıdı boyutlarında, kenarlarında renkli şeritler bulunan

kartondan imal edilmiş ve iki kapaktan oluşan telli saklama aracına verilen isimdir (Yataklı Tedavi Kurumları Tıbbî Kayıt Ve Arşiv Hizmetleri Yönergesi, 2011).

1.2. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Hakkında

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, kütüphanelerde, arşivlerde ve bilgi merkezlerinde görev alacak yetkin ve donanımlı personel yetiştirme amacına sahiptir. Ülkemizde kütüphaneciliğin gelişimi Cumhuriyetin ilanı ile başlamıştır. Cumhuriyet öncesi dönemde medreseler bünyesinde yer alan kütüphaneler ve buradaki kitaplardan sorumlu Hafız-ı Kütüb'ler ve devlet arşivlerinden sorumlu Defter Emni'leri mesleğin ülkemizdeki gelişim adımlarının atılmasını sağlamışlardır. Mustafa Kemal Atatürk 1 Mart 1923'te TBMM'yi açarken yaptığı konuşmada “amelî ve şâmil bir maarif için hudud-u vatanın merakiz-i mühimmesinde asrî kütüphaneler tesis etmek lâzım olduğu” (Çakın, 2013: 388) sözleri ile ülke sınırları içerisinde önemli merkezlere örgün ve yaygın eğitimde, okulların yanında kütüphanelerin de yer alması gerektiğini ifade ederek, kütüphanelere ve kütüphanecilere verdiği önemi ifade etmiştir. Bilginin kapalı hazinleri kütüphaneler ve geçmişten bugüne tarihin yolcuğunu sağlayan arşivler ile henüz arşiv malzemesi kimliği kazanmamış belgeleri, üretimden arşivlerde düzenlemeye kadar kontrol altına almak amacıyla oluşturulmuş olan belge yönetimini bünyesinde barındıran Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü, her türlü bilgi kaynağına gereksinim var oldukça her zaman önemli olacaktır.

2002 yılında Yüksek Öğretim Kurulu kararı ile Kütüphanecilik ve Arşivcilik bölümlerinin tek bir isim altında toplanmasını sağlayan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün eğitim süresi 4 yıldır. Bölümü tercih etmek isteyen öğrencilerin, Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS)'na girmeleri ve TYT-AYT puan türlerinden yeterli puan almaları gerekmektedir. Bölümün amacı, “kamu veya özel sektör kuruluşlarında, genel olarak bilgi ve belge yönetimini başarıyla üstlenecek “bilgi profesyonelleri” ile bilgi-belge yönetimi alanında araştırmacı olarak çalışacak elemanlar yetiştirmektir”²

Her türlü kayda geçmiş bilgi içeren bilgi kaynaklarını sağlama, depolama, sınıflama, dizinleme ve bu kaynaklara en kısa sürede erişimi sağlama gibi hizmetleri düzenli, sistemli ve bilimsel bir şekilde gerçekleştirmekle yükümlü olan³ Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları, aynı zamanda bilgi kullanıcısı ile bilgi kaynağı arasında köprü vazifesi de taşımaktadır. Bilgi

²<https://bilgibelge-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/content/bolumumuz/bolumun-amaci> (Erişim Tarihi 03.09.2019)

³ A,e.

hizmetlerinin sunumu, bilgiye ve bilgi kaynaklarına erişimin sağlanması, belgelerin sınıflandırılması, tasnif edilmesi, saklanması ve kullanıma sunulması Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarından iş hayatında beklenen temel görevlerdir.

Alan dersleri olarak kütüphanecilik, arşivcilik, bilgisayar teknikleri, kataloglama ve sınıflandırma sistemleri anlatılmaktadır Bölüm mezunları, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'ye girerek kamu kurumlarına atanabilmektedir.

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları, başta kamu ve özel kurum kütüphanelerinde (üniversite kütüphaneleri, halk kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, özel araştırma merkezi kütüphaneleri, Milli Kütüphane) kütüphaneci, kütüphane uzmanı, kütüphane sorumlusu, kütüphane memuru, kütüphane öğretmeni olarak; kamu ve özel kurum arşivlerinde arşivci, arşivist, arşiv uzmanı, arşiv görevlisi, belge uzmanı, dokümantalist, dokümantasyon sorumlusu, arşiv elemanı olarak; bilgi teknolojileri ve iletişim sektörlerinde bilgi uzmanı olarak görev almaktadır.

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünün temellerine baktığımızda, ilk çağlardan bu yana insanlığın bildiklerini kaydetme gereksinimi ile önceleri duvarlara, taşlara çizerek, yazının icadı ile hayvan derilerine, papirüslere, kağıtlara yazarak, matbaanın keşfi ve sanayileşmenin getirdiği teknolojinin varlığı sonrası disket, CD, hafıza kartı gibi yardımcı materyallere bilgisini işleyerek kullandığı ya da gelecek nesillerin kullanımına sakladığı görülmektedir. Bilginin aracı kaynaklar üzerindeki bu yolculuğunda, onu saklayacak, koruyacak ve kullanıcılara sunacak bir aracıya ihtiyaç duyulması ile bilgi yöneticiliği mesleği doğmuştur. Bu çalışma kapsamında bilgi yöneticiliğinin tarihi Dünya'da ve Türkiye'de olmak üzere iki ayrı başlık altında bir araya getirilmiştir.

1.3. Dünya'da Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün Tarihsel Gelişimi

Tarihteki belgelenebilen en eski kütüphane II.Ramses'in M.Ö. 2500 yıllarında Teb'de kurduğu kütüphanedir (Baysal, 1982: 15). Buradan hareketle kütüphanecilik mesleği dünyanın en eski meslekleri arasında yer almaktadır.

19. Yüzyıl itibariyle kütüphanelerin ve kütüphanelerden yararlananların sayıları oldukça artmıştır. Bu durum kütüphanelerden yararlananların karşılaştıkları sorunların artması ve bir muhatap ihtiyacının doğması, asil görevi kütüphane hizmetlerini yürütmek olan bir meslek sınıfı olarak kütüphaneciliğin doğmasını sağlamıştır.

19. Yüzyılın ikinci yarısında çeşitlenmeye başlayan bilgi kaynaklarının denetim altına alınabilmesi amacıyla özellikle Batı Avrupa’da kütüphaneciler ve farklı meslek mensubu kişiler bibliyografya hazırlama çabasına girmişlerdir. Bu çabanın bir sonucu olarak 1878 yılında “Societe Bibliograique” toplantısında belki de ilk kez “dokümantasyon” terimi bibliyografya kavramının karşılığı olarak kullanılmış ve 20. Yüzyıl ilk çeyreğine kadar bu anlamını korumuştur (Çakın, 2005: 10).

Amerika’da 1876 yılında yazılmış olan rapor mesleğin gelişiminde anlamında atılan ilk adım olmuştur. Bu adım ile Amerika, kütüphanecilik mesleki eğitiminin üniversite bünyesinde verildiği ilk ülke olma özelliğine sahiptir (Dilek, 1991: 12). B Birçok ülkede olduğu gibi Amerika’da da kütüphanecilik eğitimi, kurslar ile başlamıştır. Bu kapsamda ilk düzenli kurs 1884 yılında Colombia Koleji (Colombia University) tarafından açılmıştır. Kurslarda sistemi bir öğrenci yetiştirme uygulaması sağlamak zor olduğundan, aynı kurumda 1887 yılında Melvil Dewey tarafından bir kütüphanecilik okulu kurulmuştur (Yılmaz, 1988: 7). Açılan okulun ismi ilk olarak “Library Economy” olarak verilse de aynı yıl “Library Science” olarak değiştirilmiştir. “Economy” Latinceye yönetim anlamına gelmektedir. “Kütüphane Yönetimi” isminin mesleğin genelini kapsamadığı, sadece belli bir alt alanı olduğu görüşü ile okula isim olarak, daha kapsamlı olması açısından “Kütüphane Bilimi” seçilmiştir (Sharma, 1965: 7)

Üniversitenin kurulması ile birlikte kütüphanecilik bir meslek olarak kabul görmeye başlamıştır (Yılmaz, 2010: 123). Bugün Amerika’da birçok üniversitede kütüphanecilik bölümü bulunmaktadır.

Fransa’da 1821’de Paris’te Arşiv Okulu olarak adlandırılan “Ecoles de Chartes” kütüphanecilik üzerine kurulmuş ilk okul olarak nitelendirilmektedir. Okulda kütüphanecilik dersleri de verilmiş olup, 1932’de “Diplome Technique de Bibliothecaire” isimindeki kütüphanecilik diploması verilmeye başlanmıştır (Klaiber, 1957: 825).

Almanya için kütüphanecilik kavramının başlangıcı 1899 yılında Kültür Bakanı Althof tarafından yayınlanan “Berlin Krallık Kütüphanesi ve Üniversite Kütüphaneciliği Konusundaki Kararname”sine dayanmaktadır. 1980’li yıllarda Almanya’daki kütüphanecilik okulları büyük kütüphanelere bağlı olmuştur. Araştırma kütüphanecileri ile diğer hizmetlerden sorumlu kütüphaneciler bu okullar bünyesinde ayrı anabilim dallarında eğitim almıştır. (Yılmaz, 1988: 6) Almanya’da 1998 yılında mesleki eğitim kapsamında Medya ve Enformasyon Hizmetleri

Uzmanlığı (FAMI) yeni bir meslek olarak gelişmiş; kütüphane asistanlığı” olarak geçen mesleğin yerini almıştır (Krauss-Leichert, 2004:55).

İngiltere’de kütüphaneciler “alaylı” olarak tabir edilen mesleği, mesleğin içinde öğrenme yöntemi ile yetiştirilmiştir. 1902 yılında “London School of Economics” tarafından kütüphanecilik kursları başlatılmıştır. İlk kütüphanecilik okulunun açılışı 1909 yılında London University Collage tarafından gerçekleştirilmiştir. 1941 yılında ise 9 kütüphanecilik bölümünün açılışı gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda kütüphanecilik okullarının en geç açıldığı ülke İngiltere’dir denebilir (Yılmaz, 1988: 6).

1.4. Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün Tarihsel Gelişimi

Kütüphanecilik eğitiminin başlangıcı Dünyada 19. Yüzyıl sonlarına dayanırken, ülkemizde Cumhuriyetin ilanı ile kütüphanecilik üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Kütüphanecilik eğitimi süreci, ilk yıllarda kurslar ile başlamış, sonrasında üniversitelerde kürsü ve bölümlerin açılması ile devam etmiştir. Bölümlerin açılması ile meslekleşme sürecine giren Kütüphanecilik mesleği, ekonomik ve teknolojik şartların gelişimi ile birlikte değişmeye ve gelişmeye devam etmiştir.

1.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem Kütüphanecilik Eğitimi

Türkiye, tarihin en eski kütüphanelerini bünyesinde barındıran bir coğrafyaya sahip olmasına rağmen, kütüphanecilik kavramının ortaya çıkışı 20. Yüzyıl’da gerçekleşmiştir. M.S. 5. Yüzyıl’a ait olduğu varsayılan ve mezarların dikilme tarihleri kesin olarak bilinemediğinden dolayı Yenisey Yazıtları’nı saymazsak, Türk kültüründe tarihi bilinen ilk yazılı belgeler, Göktürk Devleti dönemine aittir. Bu belgeler M.S. 8. Yüzyıl’da Türklerin bilinen ilk alfabesi olan Orhun Alfabesi ile yazılmış Orhun Yazıtları’dır (Akyüz, 2013: 11). Kendilerine ait bir alfabeleri olması, yazma gereksinimi duyarak eserler bırakmaları ve geliştirilen alfabenin dil ve yazıda kullanımının öğretilmesi bir eğitim sisteminin var olabileceğini gösteriyor olsa da Göktürk Devleti dönemine ait eğitim kurumlarının ve kütüphanelerin varlığına ilişkin yeterli kaynak bulunmamaktadır (Candan, 2017: 107).

Kütüphanelerin varlığına dair belgeler ilk kez Göktürk Devletinin yıkılmasıyla kurulan (M.S. 745-840) Uygur Devleti döneminde görülmektedir (Cunbur, 1968: 105). Uygur Devleti, Göktürk Alfabesi’ni kullanmayarak Soğd Alfabesi’ni benimsemişlerdir. Bilgiye ve eğitime

verdikleri önemi verdikleri eserlerde sık sık belirten Uygurlar, günümüze kütüphaneler dolusu eser bırakmışlardır (Candan, 2017: 107).

Orta Asya’da İslamiyet’i kabul eden ilk Türk Devleti olan Karahanlılar, İslamiyetin kabulüyle ilk kez medrese denilen planlı ve düzenli bir eğitim kurumuyla tanışmıştır (Banarlı, 1971: 103). Türk ve Dünya tarihine yön veren İbn-i Sina, Farabi, Yusuf Has Hacib, Kaşgarlı Mahmut, Edip Ahmet, Ahmet Yesevi bu dönemde yetişmiştir. Dönemin önemli şehirleri olan Semerkant, Taşkent, Buhara, Kaşgar, Balasagun ve Yarkent’te vakıflar yoluyla açılan medrese ve kütüphaneler bu şehirlerin bilim ve kültür merkezleri olmalarını sağlamıştır (Akyüz, 2013: 13). Karahanlar döneminde Kur’an-ı Kerim öğretilmek üzere kütüphaneler kurulmuş, Kur’an eğitimi veren öğretmenin yanında kütüphanedeki kitaplardan sorumlu bir kütüphaneci de görevlendirilmiştir (Bilhan, 1982: 117-119). Gazneliler Devleti döneminde bilim ve eğitime verdiği önemle tanınan Sultan Mahmud’un saray kütüphanesinde binlerce eser olduğu bilinmektedir (Cunbur, 1968: 106). Büyük Selçuklular Devleti döneminde (1040-1157) Tuğrul Bey’den itibaren ilim ve irfana büyük önem verilmiş; devletin var olduğu tarihler boyunca cami, medrese, kütüphane, tıp okulu, hastane, imaret, zaviye kervansaraylar açmış ve bu kurumlara büyük vakıflar yapmışlardır. İçinde kütüphanesi bulunan medreselere Nizamiye adı verilmiştir. Döneme ait Bağdat Nizamiye Medresesi Kütüphanesi kataloğunda altı bin cilt civarında kitap kaydının olduğu belirtilmektedir (Candan, 2017: 110). Medrese kütüphanelerinde, Hafız-ı Kütüb anlamına gelen, kütüphanenin ilmî ve idarî işlerini yürütmek üzere Hâzin’ler (Kütüphane Müdürü) görev almıştır. Selçuklular döneminde, halkın da yararlanabileceği umumi kütüphaneler açıldığı görülmektedir.

Anadolu Selçukluları döneminde, Moğol istilasından sonra yavaşlama dönemine girilse de Anadolu’da kurulan ilk kütüphanelere, II. Kılıçarslan ve oğlu Rükneddin Süleymanşah devrinin komutanlarından Şemseddin Altun Aba tarafından yaptırılan Konya Altun Aba Medresesinin 1202 tarihli vakfiyesinde rastlanmaktadır. Vakfiyede yer alan kütüphanede ödünç kitap alınabilmesi, çağdaş kütüphanecilik açısından dikkat çeken bir uygulama olmuştur (Turan, 1947: 201-202).

Anadolu Beylikleri döneminde kurulan medrese, mektep, kütüphane, imaret ve misafirhaneler bilim ve eğitimin gelişmesi açısından önemli kurumlar olmuşlardır. Bu dönemde kurulan imaretler, sadece yiyecek dağıtılan yerler olmayıp, vakfın büyüklüğüne göre cami,

medrese, aşevi, hastane, darülkurra* ve kütüphaneleri de içine alan külliyelerdir (Candan, 2017: 112).

Osmanlı Devleti döneminde, devletin kurucusu Osman Bey, içinde bulunduğu şartların elverişsizliği nedeniyle iyi bir eğitim almamış olsa da bilginlere ve din adamlarına büyük önem vermiş, İran, Mısır, Suriye, Türkistan ve Irak'tan alimleri ülkeye getirterek eğitim ve bilim kurumları kurdurmuştur (Akyüz, 2013: 61-62). Osmanlı Devleti döneminde ilk medrese, Orhan Bey döneminde 1331 tarihinde İznik'in fethi sonrası kurduğu medresedir (Gelişli, 2005, 89).

Osmanlı Devleti döneminde kütüphanelerin varlığına ilişkin ilk kayıtlar Yıldırım Bayezid dönemine aittir. Kurduran medreselerde birer kütüphane yer almıştır. Bursa ve Balıkesir'de Eyne Bey Subaşı Medreseleri ve Bolu Yıldırım Medresesi kütüphanesi bulunan medreselerdir (Erünsal, 1991: 6-7).

Özellikle Fatih dönemi ve sonrasında kütüphaneler, diğer eğitim ve bilim kurumlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Fatih, İstanbul'un fethi sonrası kentte bulunan sekiz kiliseyi medreseye dönüştürerek buralara birer kütüphane yaptırtmıştır (Emsen, 1960: 16). Fatih Külliyesi'nde eğitim alacak öğrenciler için yaptırılan kütüphaneye günde altı akçe yevmiye ile bir kütüphaneci ve ayrıca bu kütüphanedeki kitapların listesini tutmak üzere bir de kâtip tayin edilmiştir (Uzunçarşılı 2011: 643). Kanuni Sultan Süleyman döneminde kurulan Süleymaniye Külliyesi'nde yer alan kütüphane için bir kütüphaneci ve kâtip alınacağına dair kayıtlar bulunmuştur (Candan, 2017: 115). İstanbul'da yer alan ilk bağımsız kütüphane, 1678 yılında kurulan Köprülü Fazıl Mustafa Paşa Kütüphanesi'dir (Cunbur, 1968: 6). Diğer kütüphanelerden farklı olarak, Köprülü Fazıl Mustafa Paşa Kütüphanesi ayrı bir binaya ve diğer kütüphanelere göre daha yüksek ücretle tam gün çalışan kütüphanecilere (Hafız-ı Kütüb) ve memurlara sahiptir (Candan, 2017: 116).

Osmanlı İmparatorluğunun ilk resmî matbaası Sultan III. Ahmed devrinde, 1726 yılında kurulmuştur. Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi 1720'de Paris'e elçi olarak gönderilmiş, aynı zamanda Fransızların bilim ve eğitimde geldiği düzeyi iyice incelemesi ve Osmanlı'da uygulanabilecek olanlarla ilgili bilgi getirmesi istenmiştir. Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi, basım çalışmaları yapan ve matbaa açmak için uğraşan İbrahim Müteferrika'yı desteklemiştir.

*Darülkurra; Kur'an okuma yöntemlerini öğreten medrese bölümü

Müteferrika'nın matbaayı kurarken İstanbul'da ve diğer şehirlerde kütüphaneler açmayı ve herkesin kitaplara kolayca erişim sağlayabilmesini amaçlamıştır (Candan, 2017: 118).

Osmanlı kütüphaneleri, 1730'lu yıllarda Sultan I. Mahmud döneminde altın çağlarını yaşamıştır. Bu dönemde İstanbul'da ve diğer kentlerde birçok önemli kütüphaneler kurulmuştur. Kütüphanelerde birden fazla kütüphaneci ve eğitimci personel bulunmuş, kütüphaneler okul gibi hizmet vermeye başlamıştır (Cunbur, 1968: 1-4).

18. Yüzyıl sonlarında devlet tarafından kurulan okullar ilk, orta ve yüksek olmak üzere üç temel düzeye ayrılmış ve müfredatları bu seviyelere göre yeniden düzenlenmiştir. Açılan bu okulların içerisinde kütüphane ve kütüphanecilerin bulunduğu dair kayıtlara ulaşılamamıştır. 1845'te kurulan Meclis-i Maarif-i Umumiye, ilmi ve idari olmak üzere iki daire halinde çalışmalarına başlamıştır. İlmi dairenin görevleri; okullar için kitap ve çeşitli bilim dallarına yönelik eserlerin yazılması ve çevrilmesidir. İdari dairenin görevleri ise; Osmanlı Devleti'ndeki medrese dışındaki okulları, Maarif meclislerini, kütüphane, müze ve matbaaları düzenlemek, denetlemek ve yenilerinin açılmasını planlamaktır (Kara, 1970: 121).

Tanzimat dönemi, Osmanlı'da sosyal, siyasal, kültürel, bilimsel ve hukuksal alanlarda farklı ve köklü değişikliklerin gerçekleştirildiği ve eğitim sisteminin de yeniden düzenlendiği bir dönem olmuştur. Tanzimat dönemi aynı zamanda farklı kamu kurumları bünyesinde de kütüphanelerin kurulduğu ve Osmanlı kütüphane kültürünün yeniden şekillendirildiği bir süreç olmuştur (Anameriç, 2012: 4).

1870'li yılların başında Münif Paşa Ethem Pertev Paşa ile hazırladığı ve dönemin Sadrazamı Ali Paşa'ya sunduğu Layiha ile ilk kez milli kütüphane kurma fikrini ortaya atmıştır (Soysal, 2007: 239).

1880'li yıllarda Sultan II. Abdülhamid devrinde başlatılan kataloglama çalışmaları yapılmıştır. Bu dönemde "Devr-i Hamîdî Katalogları" olarak anılan kataloglarda müellif adı, eser başlığı, cilt, sayfa satır sayısı, notlar gibi bibliyografik bilgilerin yer aldığı alanlar bulunmaktadır (Değer, 2019: 83).

1881 yılında Maarif-i Umumiye Nezareti tarafından kütüphanelerin yönetimine ilişkin ilk resmî talimatname olan Kütüphanelerin Suret-i İdaresi Hakkındaki Talimatname yayınlanmıştır. Talimatname, ülkedeki resmî ve özel tüm kütüphanelerin çalışma esaslarını belirleyen 19 maddeden oluşmaktadır. Talimatname'ye göre kütüphaneler Maarif-i Umumiye

Nezareti içinde Telif ve Tercüme Dairesine bağlıdır ve Kütüphaneler için Kütüphaneler Müfettişliği makamı bulunmaktadır. 1882 yılında Bayezit'te İmparatorluk dahilinde yayınlanan tüm eserler bir araya getirmek amacıyla Kütüphane-i Umum-i Osmani adıyla bir kütüphane kurulmuştur (Candan, 2017: 120). Bu kütüphane, Münif Paşa'nın Layiha'da ortaya koyduğu fikri desteklemektedir. Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile Maarif-i Umumiye Nezaretine bırakılan vakıf kütüphanelerin yönetimi ve denetimi, 1912 yılında Evkaf Nezareti İdare-i Merkeziyyesi Teşkilat ve Vazaifi Hakkında Nizamname'nin yayınlanması ile Evkaf-ı Hümayun Nezaretine verilmiştir. Bu durum 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulüne kadar devam edecektir.

1.4.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem Kütüphanecilik Eğitimi

Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhuriyeti ilanı ile başlayan yenileşme sürecinde, kütüphanecilik alanında atılan ilk büyük adım 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu kapsamında vakıf kütüphanelerinin Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmesidir. Bu yenilik ile eğitim kurumları ve kütüphaneler tek bir kurumsal çatı altında toplanmıştır (Soysal, 2007: 52). Kütüphanelerin Millî Eğitim Bakanlığı'na geçmesi sonrasında 1926 yılında bakanlık dahilinde Kütüphaneler Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Cumhuriyet ilanını takiben yapılan yenilik çalışmaları kapsamında kütüphanecilik mesleği hakkında çeşitli raporlar hazırlanmıştır. İlki 1924 yılında John Dewey tarafından, ikincisi 1925 yılında Hamit Zübeyr Koşay tarafından hazırlanan raporlarda, kütüphanelerde görevlendirilecek nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulduğu belirtilerek, bu alanda personeller yetiştirilmesi için çeşitli adımlar atılması gerektiği ifade edilmiştir. 1924 yılında Türkiye'deki eğitim sorunlarını incelemek üzere, bizzat Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından davet edilmiş olan eğitimci John Dewey, raporunda gençlerin kütüphaneci olarak yetiştirilmesi amacıyla "Amerika'ya gönderilmesini" (Ersoy ve Yurdadoğ, 1998: 157) ve bu sırada ülkede öğretmen okulları müfredatlarına "kütüphanecilik tatbikatını gösterecek" derslerin eklenmesini önermiştir (Ersoy ve Yurdadoğ, 1963: 206). Diğer raporu 1925 yılında yazan Halit Zübeyr Koşar ise, kütüphane ve kütüphanecilik konularındaki eksikliklere ve yapılması gerekenleri ifade etmiş, kütüphanecilik tekniklerini bilen personeller yetiştirilmesi için Darülfünun'da bir kütüphanecilik bölümü açılması gerektiğini belirtmiştir (Baysal, 1992: 56).

Yazılmış bu iki rapordan hareketle ilk olarak kütüphanecilik alanında yetiştirilmesi amacıyla yurtdışına öğrenci gönderimine karar verilerek, 1925 yılında Fethi Ethem Karatay Paris'e gönderilmiştir. Karatay'ı 1930'lu yılların sonlarında Almanya'ya gidecek olan Adnan Ötüken ve grubu takip edecektir. 1925 yılında Paris'ten eğitim alarak dönen Fethi Ethem Karatay, ülkeye döndüğünde İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ni kurmuş ve kütüphane bünyesinde kütüphanecilik kursu açmıştır (Stummvoll, 1962: 45). Açılan bu kurs ile, Hafız-ı Kütüp kavramı yerini Kütüphaneci terimine bırakacak adımlar atılmıştır (Alpay, 1976: 61).

Halihazırda kütüphanede çalışanları ve kütüphanecilik mesleği yapmak isteyen kişiler için kısa süreli olarak planlanan bu kurs Eylül 1925-Mayıs 1926 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Açılan diğer kurs Almanya'da eğitim görmüş olan Adnan Ötüken tarafından Mart 1942 – Mayıs 1952 tarihleri arasında bir ilanla başlatılmış ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi'nde yürütülmüştür. Bu süreçte 1936 yılında Ankara'da da bir kurs açılmış, eğitim çalışmaları üç ay süresince haftada iki yarım gün şeklinde, Ziraat Fakültesi öncüsü, Yüksek Ziraat Enstitüsü'nü kurmakla görevlendirilmiş Dr. Josef Stummvoll tarafından yürütülmüştür (Ötüken, 1957: 1-6). Stummvoll tarafından yürütülen kurs müfredatı ve içerisinde yer alan konular hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşmak mümkün olmamıştır (Ersoy, 1965: 3).

Yürütülen kursların yapılarına bakıldığında, Adnan Ötüken önderliğinde yaklaşık on sene süresince verilen kütüphanecilik kursunda, derslerin A ve B grubu olarak ikiye ayrıldığı; A grubuna üniversite mezunları ile üniversite öğrencilerinin kabul edildiği, B grubuna ise, lise mezunları sınava girmeden, ortaokul mezunları ise sınava tabii tutularak kabul edilmiştir. A grubu öğrencileri dört sömestre süre ile eğitim alırken, B grubu öğrenciler iki sömestre kursa devam etmiştir (Ötüken, 1957: 21-22). Kurs eğitim müfredatında ders konuları incelendiğinde kütüphanecilik eğitime arşiv ve arşivcilik derslerinin de eklendiği görülmektedir. Arşiv derslerinde:

- Arşivin ne olduğu ve amacı,
- Arşivin diğer bilim dalları ilişkisi,
- Arşiv tasnifleri,
- Türk arşivi ve özellikleri,
- Arşiv tarihine genel bir bakış,
- Modern arşiv anlayışı,
- Dünyanın en popüler arşivleri konuları işlenmiştir. (Ötüken, 1957: 17)

1941 yılında kütüphanelere donanımlı kütüphaneciler yetiştirmek amacı ile, İstanbul Üniversitesi Rektörü başkanlığında çalışan bir komisyon tarafından kanun tasarı hazırlanarak Kütüphaneler Müdürlüğü'ne gönderilmiştir. Dönemin Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker'in bu tasarı ve gerekçesi ile ilgili görüşlerini yayımlaması ile ilk kez İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne bağlı bir Kütüphanecilik Enstitüsü'nün kurulmasını önerilmiştir. (Yılmaz, 2018:45)

Kütüphanecilik kurslarının varlığı ile gelişmekte olan meslek için önemli bir adım da 19 Kasım 1949 yılında Türk kütüphanecilerini bir mesleki örgüt çatısı altından toplamak ve mesleki sorunların tartışıldığı ve çözüm yollarının arandığı bir dayanışma topluluğu kurmak amacıyla Adnan Ötüken öncülüğü ile Türk Kütüphaneciler Derneği'nin kurulması olmuştur (Anameriç ve Rukancı, 2017: 61). 1952 yılında derneğin yayımlamaya başlayacağı mesleki bülten de kütüphanecilik tarihi için oldukça önemli bir gelişmedir.

1951 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ülkemize davet edilen Amerika Birleşik Devletleri Kütüphane Özel Müsteşarı ve Kentucky Üniversitesi Kütüphaneleri Müdürü Dr. Lawrance Thompson'ın 1952 yılında sunduğu raporda, İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi başta olmak üzere, bu iki büyük üniversiteden birinde birer kütüphanecilik okulu kurulması önerilmiştir (Dilek, 1991: 80-81).

Türkiye'de üniversite düzeyinde kütüphanecilik mesleğinin devamlı eğitim olarak verilmesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsü Yönetmeliği doğrultusunda Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsü ile başlamıştır. Enstitü, 1953 yılında Ankara Üniversitesi ile Amerikan Kütüphane Derneği (American Library Association, ALA) iş birliği ve Ford Vakfı'nın maddi desteği ile kurulmuştur. Eğitim ve öğretime 1954-1955 eğitim ve öğretim yılında başlanmış olup, lisans düzeyinde dört yıl süre ile öğretim planlanmıştır. Enstitü 1960 yılında kürsü* olarak öğretime devam etmiştir (Kartal, 2007: 494). Kürsü, 1961 yılına kadar Ford Vakfı tarafından desteklenen öğretim üyeleri ile, 1961 yılından sonra ise Fullbrigt Vakfı aracılığı ile gelen öğretim üyelerinin katkısıyla devam etmiştir (Atılğan 2014: 194). Kürsü 1964 yılında Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi dahilinde “Kütüphanecilik Bölümü” ismini alarak eğitim ve öğretime devam etmiştir.

Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde, Prof. Dr. Macit Gökberk, Edebiyat Fakültesi Kurulu'na Kütüphanecilik Bölümü'nün açılması önerisini götürmüş ve bölümü

kurması için ünlü Alman Kütüphaneci Prof. Dr. Rudolf Juchhoff ile anlaşmıştır. “Bölüm” önerisi ile yola çıkan Kütüphanecilik eğitimi, fakülte gelenekleri gereği “Kürsü” olarak başlamış, ilerleyen yıllarda “Bölüm” ismini alarak öğretime devam etmiştir. Prof. Dr. Rudolf Juchhoff ve Asistanı Meral Şenöz (Atılğan, 1999: 146), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Kürsü’nde 1964-1965 eğitim ve öğretim yılında ilk öğrencilerini alarak eğitime başlamıştır (Baysal, 2000: 2). 1968 yılında Prof. Dr. Rudolf Juchhoff’un ölümü ile öğretim elemanı sıkıntısı yaşayan başka bölümlerden sağlanan öğretim üyesi desteği ile faaliyetlerini sürdürse de 1969-1974 yılları arasında öğrenci alımını durdurulmuştur. Kürsü öğrenci alımına 1974 yılında Dr. Jale Baysal’ın kürsü başkanlığına getirilmesi ile tekrar başlamıştır (Köklü, 2001: 160).

Kütüphanecilik meslek tarihinin üçüncü önemli adımı ise, “bilim uzmanı” yetiştirmek amacıyla Hacettepe Üniversitesi’nde Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Enstitüsü’nün kurulmasıdır. 1972 yılında kurulan Enstitü’nün kurucusu Prof. Dr. İlhan Kum’dur. Aslında 1967 yılında kuruluş çalışmalarına başlayan Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü’nde eğitim 1972 yılında lisans üstü program ile başlamıştır (Atılğan, 1999: 146). Pittsburgh Üniversitesi’nden Thomas Minder ve Dr. Benjamin Whitten danışmanlık yapmak üzere davet edilmiş ve Enstitü’nün ilk öğretim kadrosu oluşturulmuştur (Çakın, 2005: 13). 1974 yılında lisans düzeyinde de öğrenci alımına başlanmıştır. Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü, lisans eğitiminde diğer üniversitelerden farklı olarak üniversitenin genel yapısı dahilinde bir yıl hazırlık sınıfı eğitimi sonrası kütüphanecilik eğitimi vermiştir. Ankara, İstanbul ve Hacettepe Üniversitelerinde yer alan Kütüphanecilik Bölümleri incelendiğinde, ekol olarak birbirlerinden farklı özellikler taşıdıkları; Ankara Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü’nde Fransız ekolü, İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü’nde Alman ekolü, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü’nde ise Amerikan ekolü etkisi ağır basmaktadır. Bu üç bölümün birleştikleri ortak nokta ise; başlangıçta her üç bölümün de eğitim planlamalarını kütüphanecilik üzerine yapmaları ve arşiv ve dokümantasyon üzerine dersler vermemiş olmalarıdır. Arşiv ve dokümantasyon derslerinin müfredatlara girişi farklı zamanlarda gerçekleşmiştir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü ilk dokümantasyon dersini 1969-1970 akademik yılında “Belgebilim ve Bilimsel Danışma” ismi ile açmıştır (Baysal, 1987: 11). Ankara Üniversitesi 1981-1982 akademik yılında “Belge ve Bilgibilim” ismi ile ders eklemiştir (Soysal, 1983: 157). Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü ise, 1979-1980 akademik yılı müfredatına 4. Sınıf öğrencileri için birer sömestrelilik “seçmeli” ders kategorisinde dokümantasyon ve arşiv dersleri eklemiştir (Kum, 1979: 177).

1982 yılında YÖK'ün kurulması ile Kütüphanecilik bölümlerinde de köklü değişiklikler yapılmıştır. Meral Alpay'ın (1983: 6) "... kütüphanecilik kavramını açıklığa kavuşturmak, bölüm adlarını, kütüphane, arşiv ve bilgi bilimini karşılayacak şekilde değiştirmek, bu değişmeyi eğitim, öğretim ve araştırma programlarında anabilim dallarını belirleyerek yansıtmaktır. Böylece bölümlerden mezun olan gençlerin iş sahası, kamu ya da özel sektör kesiminde kütüphane, arşiv, belge ve bilgi merkezlerini de kapsayacağı için genişleyecektir" önerileri ile, 1983-1984 akademik yılı içerisinde toplanan Ankara, İstanbul ve Hacettepe üniversiteleri kütüphanecilik bölümleri yöneticilerinin gündemini oluşturmuştur. Toplantılar sonucunda, Kütüphanecilik bölümlerinin kütüphaneciler kadar dokümantalist ve arşivist de yetiştirme sorumluluğu olduğu ve bunun mevcut derslere birkaç ders eklenerek mümkün olamayacağı, her bölümün kendi üniversitesi kanalıyla "kütüphanecilik", "arşivcilik", "dokümantasyon-enformasyon" isimleri ile üç anabilim dalı altında yapılması hususlarında birleşerek, Yükseköğretim Kurumu'na başvurma kararı almışlardır. Alınan bu karar, yaklaşık iki sene sonra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, kütüphanecilik – Dokümantasyon ve Arşiv İhtisas Komitesinde görüşülerek uygun bulunarak, 1986 yılında UNESCO Türkiye Milli Komisyonu aracılığıyla Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bildirilmiştir (Çakın, 2005: 16). Yükseköğretim Kurulu'nun onayı sonrası, Ankara Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü, Arşiv Anabilim Dalı'na 1988-1989 akademik yılında, 1989-1990 akademik yılında da Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı'na ilk öğrencilerini kabul etmiştir. 1995 yılında Arşiv Anabilim Dalı, öğretim elemanı azlığı nedeniyle öğrenci alımına kapatılmıştır. 1999-2000 akademik yılına gelindiğinde ise anabilim dalları yerine bölüm bazından öğrenci alımı uygulamasına geçilmiştir (Çakın, 2005: 16).

İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü, 1990 yılında, Kütüphanecilik Anabilim Dalı ile Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı olarak iki anabilim dalı ile yola devam etmiştir. Arşivcilik Bölümü ise, Kütüphanecilik Bölümü'nden bağımsız, Edebiyat Fakültesi kapsamında ayrı bir bölüm olarak ilk öğrencilerini 1988-1989 akademik yılında almıştır.

Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü, 1993-1994 akademik yılında üç anabilim dalı revizesini gerçekleştirmiş, İngilizce hazırlık eğitimi ile başlayan lisans programı, öğrencilere iki yıl ortak müfredat aldırarak, son iki yılda anabilim dalı seçimine yönlendirmiştir.

Bu süreçte Marmara Üniversitesi'nde Arşivcilik Bölümü Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız'ın çabaları ile 1987 yılında tarihi arşivlere personel yetiştirmek amacıyla kurulmuş, bölüm 1988-1989 akademik yılında ilk öğrencilerini kabul etmiştir.

1998 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik ve Arşivcilik bölümlerinin öncülüğünde Türk Kütüphaneciler Derneği'nin desteği ile o yıllarda aktif eğitim vermekte olan bölüm başkanları, anabilim dalı başkanları ve mesleki kanaat önderleri bir araya gelmiş, yapılan toplantılar neticesinde bölüm isimlerinin değiştirilmesi, anabilim dallarının birleştirilmesi ve yeni ders programlarının oluşturulması hususunda adımların atılması kararına varmışlardır. Bu konuda ilk somut adımı İstanbul Üniversitesi atmış, Arşivcilik Bölümü kapatılarak, Kütüphanecilik Bölümü'nün ismi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü olarak değiştirilmiştir (Atılğan, 1999: 148).

2001 yılında bir vakıf üniversitesi olarak Başkent Üniversitesi bünyesinde bölüm kuruluş çalışmaları başlamıştır.

2002 yılında Yüksek Öğretim Kurulu'nun kararı ile Kütüphanecilik Bölümleri isim değiştirerek, Arşivcilik Bölümleri ise kapatılarak Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü oluşturulmuştur (Keseroğlu, 2013: 369-370).

1.4.3. Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Dönem Arşivcilik Eğitimi

Kurum ve kuruluşların ürettiği her tür arşiv belgesi ve arşivlik belgelerin korunduğu yer olarak tanımlanan arşivler, (Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, 1988) geçmişten bugüne medeniyetlerin hukuki, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimlerinde oldukça önemli bir yere sahip olmuştur. Milletlerin hafızası olarak, kendilerinden sonra gelen nesillere izler bırakmada ve ülkelerin geleceklerini şekillendirebilmelerinde arşivler büyük rol oynamaktadır. Arşivcilerin ise, tabiatı gereği arşivlerin varoluşundan bu yana var oldukları söylenebilir. Eski dönem arşivcileri, kendilerine teslim edilen arşiv materyallerini geliş şeklindeki düzeni koruyarak ve müdahale dahi etmeyerek saklamakla ve amacına uygun olarak gerektiğinde sunmakla yükümlü olmuşlardır.

Arşivciler, uzun yıllar bir arşiv okulu olmadığından mesleğe acemi olarak başlayarak çalıştıkça kendilerini geliştirmişlerdir. Meslekte aktif olarak çalışan kişiler, yeni çalışmaya başlayan arşivcilere bilgi ve deneyimlerini bir usta-çırak ilişkisi kapsamında aktarmışlardır. Her arşivci, kendi geliştirdiği sistemi bir nevi hizmet içi eğitim ile yanında çalışan yeni arşivcilere aktarmış ve mesleğin uygulama kurallarının temelleri bu şekilde atılmıştır. Mesleğe yönelik düzenli bir eğitim sistemi oluşturulana dek, mesleğe yeni başlayan kişilerden okuma-yazma bilmeleri, güvenilir olmaları ve yönetsel bilgilere sahip olmaları ya da süreçte bilgi sahibi olmaya istekli olmaları beklenmiştir.

Eski medeniyetlerde yaşanan krallık mücadeleleri, afetler, doğa ve iklim olayları, inanç mekanizmaları, kültür öğeleri, taş, kaya, tablet, duvar, halı, kilim gibi materyallere ve ibadethane, ev, mağara duvarları gibi yerlere kaydedilerek, günümüz için birer arşiv malzemesi haline gelmişlerdir. İlk kez 1800'lü yıllarda Irak'ta keşfedilen ve Milattan Önce 4000'lerde yazıldığı tahmin edilen Sümer Tabletleri, arşiv belgesi özelliği taşıyan ilk kaynaklardır. M.Ö. 2000'lerde Mezopotamya'da devlet ve tapınak arşivlerine rastlanmıştır (Binark, 1980: 22). M.Ö. 83'te Roma'da Atrarium isimli devlet arşiv binaları yer almıştır (Komisyon, 1971: 10). M.S. 538'de İmparator Justinian'ın fermanı ile archium adı verilen binalarda saklanan belgeler, Avrupa Hukuku'nun temeli olan Corpus Juris açısından oldukça önemli hale gelmiştir.

Orta Çağ döneminde kütüphanecilik faaliyetlerine nazaran arşivcilik çalışmaları oldukça geç tarihlerde başlamıştır. Orta Çağ'da oluşturulan ilk kapsamlı belge çalışması olarak 1085 yılında Domesday Book'lar gösterilmektedir. Dönem Avrupa'sında yaşanan savaşlar ve iç karışıklıklar, belge sahteciliğine de yol açmıştır. Bu dönemde kent ve devlet arşivleri görülmezken, manastır arşivlerinin var olduğu bilinmektedir.

Avrupa'da arşivciliğin önemi, yazının bozulabilir malzemeler üzerine yazımı ile önem kazanmıştır. 13. Ve 14. Yüzyıllar'da arşivler, kurumların belge depoları olarak tanımlanmıştır. Papalık Merkezi ve diğer ibadethanelerde kurulan arşivler, hak taleplerinde ve ispat gerekliliklerinde başvuru kaynakları olduğundan feodal yapı için önemli bir araç olmuştur. Bu dönemde oluşturulduğu görülen aile arşivleri, günümüz Avrupa'sında arşivcilik bilincinin doğmasına ve devamlılığının sağlanmasına büyük katkılar sağlamıştır. Bu dönemde arşivler ailelerin ya da yönetimlerin faydalarına yönelik ispat amaçlı kullanıldığından, dönem arşivcileri, belgeyi devralarak, kendilerine geliş düzenini dahi bozmaksızın korumak ve talep edilmesi halinde kullanılmasını sağlamak görevlerini yerine getirmişlerdir. 15. Yüzyılda arşiv kurumlarında *Registrator* adı verilen kayıt tutucuların görevlendirildiği görülmüştür. Bu anlamda ilk örnek Württemberg Dükalığı arşivinde 1483 yılında görevlendirilen Johann Fünfter'dir (Keskin, 2003: 16). Aynı Yüzyıl'da, göreve alınacak personellerde okuma- yazma bilmek, güvenilir olmak ve yönetsel süreç hakkında bilgi sahibi olmak kriterleri arasına Latince ve Fransızca bilmek şartları aranmıştır.

16. Yüzyıl'a kadar devletler ve kiliseler tarafından finansal kaynak sağlamak, halk üzerinde baskı ve otorite kurmak amacıyla kullanılan arşivler, Rönesans ve takiben yaşanan gelişmelerle tarihsel bir kaynak işlevi kazanmıştır. Feodal yapının etkinliğini kaybetmesiyle kral yönetimine dayalı merkezi otoriteler hız kazanmış, bu yeni idari ve yönetsel

yapılanmanın içerisinde farklı türden arşivlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Monarşinin varlığı ile arşivlerini kilise ya da kalelerde saklamak istemeyen yönetimler, kraliyet arşivleri oluşturulmaya başlamıştır. 1524 yılında İspanya Kralı'nın Kraliyet Arşivini Simances Kalesi'ne taşıması ile kurulan Simances Arşiv Deposu, Avrupa'daki diğer arşiv depolarından farklı olarak belgelerin tasnif edildiği, ayıklandığı, saklama koşullarının ve kullanım şartlarının belirlendiği bir tüzüğe sahip ilk gelişmiş arşiv olma özelliğine sahiptir. Ardından Fransa'da kurulan Kraliyet Arşivi, İsveç'te Kurulan Mahkeme Arşivleri ve merkezi arşiv depoları ile Danimarka Kraliyet Arşivi de dönemin önemli arşiv hareketlerinden olmuştur (Külcü, 2018: 81-83). 16. Yüzyıl sonlarından Arşivcilik, Fransızların arşivlere verdiği önemli birlikte 17. Yüzyıl'da Fransa'da bilimsel bir disiplin haline gelmiştir (Baş, 2019: 79). 1612 yılında kurulan Vatikan Gizli Arşivi tarihin önemli arşiv çalışmaları arasında yer almaktadır. 17. Yüzyıl itibari ile arşivler, mülkiyet ve toplum hayatının düzenli olarak ilerlemesi ve devam edebilmesinde güvence olarak görülmüştür (Bradsher 1994, 25). Diğer yandan toplumsal süreçler içinde kişisel ve kurumsal hakların korunması için bir dayanak olarak görülen arşivlerde bulunan belgelerin belgelenme gerekliliği ve içeriklerinin analizi ancak arşivlerde hukuk eğitimi almış personellerin görevlendirilmesi ile sağlanabilmiştir. Arşivlerin bu hukuksal temellere dayanan kullanım gereksinimleri, farklı bir arşivci profilinin doğurmuş ve arşivlerde daha çok hukuk eğitimi almış arşivcilerin çalışmasına neden olmuştur (Keskin 2003, 15-16).

Fransız İhtilali ile değişen birçok alandan biri de arşivcilik olmuştur. Arşiv konusunda yaşanan değişimler nedeniyle, 1789 yılı modern anlamda arşivlerin doğuşu olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde, yönetim ve yetkili kişiler tarafından kullanılabilir olan arşivler, Fransız Bağımsız Yönetim Sistemi ile halkın kullanımına açılmıştır (Evans 1988, 13). 1790 yılında arşivcilik eğitimi verilmek üzere Almanya'da bulunan Mainz Üniversitesi'nde "Arşiv Bilimi" özel kürsüsü oluşturulmuştur. 1821'de, günümüzde Avrupa'nın en eski arşivci yetiştiren okulu olarak bilinecek Ecole Des Chartes Paris'te kurulmuştur. Brüksel Krallık Arşivi ve Bavarian Eyalet Arşivleri'nde ise mesleki eğitim verilmek üzere eğitim programları düzenlenmiştir (Evans 1988, 76). Bu yıllarda görev alan arşivciler tarih ve eski dönem belgeleri ile çalışmışlardır. Yapılan bu işe *diplomatik* ismi verilmiştir.

18. Yüzyıl sonuna kadar kralların ve kiliselerin malı olarak görülen arşivlerin, Fransız İhtilali ile birlikte kamuya ait olduğu ve devlet tarafından yönetildiği görüşü kabul edilmiştir. 19. Yüzyıl'da Almanya, Fransa, Danimarka ve Hollanda'da mesleki uzmanlaşmanın artmasıyla birlikte yeni ve kapsamlı gelişmeler yaşanmıştır. Geçmişten itibaren toplumsal, hukuksal ve

siyasi amaçlar için kullanılan arşivler bu yüzyılda boyut değiştirerek tarihsel süreçte aktif olarak kullanılan ve başvuru kaynaklar haline gelmiş, özel arşivler ve ticari arşivler, ses kayıt cihazlarının gelişimi ile sesli arşivler kurulmaya başlanmıştır (Keskin, 2003: 20-23).

1838 yılında İngiltere’de Public Record Office (Devlet Arşivi) kurulmuştur. Arşiv, üniversite mezunu kişileri tecrübeli çalışanların kontrolünde uygulamalı hizmet içi eğitimlere tabii tutmuşlardır. 19. Yüzyıl süresince diğer Avrupa ülkeleri, İskandinav ülkeleri ve Kanada Devlet Arşivi aynı eğitim sürecini bünyelerinde uygulamışlardır. 1891’de Hollanda’da ilk mesleki organizasyon olan Society of Archivist kurulmuştur.

1918’de arşivcilik mesleği ikiye ayrılmış; ilk grup eğitimli ya da devlet kanalıyla verilen sertifikaya sahip kıdemli arşivcilerden, ikinci grup ise orta düzey, okul sertifikalı arşivcilerden oluşturulmuştur. 20. Yüzyıl’da arşiv derneklerinin sayısı artmış, bu dernekler ile mesleki eğitimlerin ve uygulamaların içeriği geliştirilmiştir (Evans, 1988: 79). 1930’lu yıllardan sonra üretilen belge sayısının artışı ile arşiv belgesinin ayıklanması, değerlendirilmesi, korunması ve erişimi konularına sorunlar yaşanmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ülkelerinde, Amerika ve Kanada’da arşiv yönetim programlarının kullanımına başlanmıştır. 1946’da UNESCO, 1948’de ICA (International Council of Archives/Uluslararası Arşiv Konseyi) kurulmuştur. Bu iki kuruluş, gelişmekte olan ülkelerde arşiv eğitimleri düzenlemiştir. 1982 ve 1986 yıllarında UNESCO ve ICA’nın eğitim programı olan RAMP (Record and Archives Management Programme), arşivlerde bilgisayar ve teknolojik araçların kullanımı konularını da ele alarak güncellenmiştir.

Türklerde arşiv tarihi Orta Asya’ya dayanmaktadır. Uygun Türkleri’nin ve Anadolu Selçukluları’nın yazışmalarını sakladığı arşivlerinin olduğu bilinmektedir (Binark, 1980: 27). Osmanlı Dönemi’nde arşiv belgeleri İstanbul’un fethine kadar Bursa ve Edirne’de yer alan arşivlerde saklanmıştır. İstanbul’un fethi ile birlikte Divan-ı Hümayun, Bab-ı Asafi, Bab-ı Defteri gibi devlet teşkilatlarına ait belgeler İstanbul’da yer alan arşivlere taşınmış ve 18. Yüzyıl süresince Topkapı Sarayı ve Atmeydanı Mahzenleri’nde saklanmıştır. 1846’da Mustafa Reşid Paşa, modern anlamda ilk arşiv kurumu kabul edilen ve devlet arşivi niteliğine sahip olan Hazine-i Evrak’ı kurmuştur.

Türk tarihinde üniversite düzeyinde arşivcilik faaliyetleri oldukça geç başlamıştır. Tarihimizde modern anlamda ilk arşivcilik çalışmaları ve arşivci kavramı, Osmanlı Devleti döneminde Hazine-i Evrak’ın kurulması ve Hazine-i Evrak Nazarlığına bağlanarak arşiv

çalışmalarının nasıl yürütüleceğinin belirlenmesi amacıyla bu nezarete bağlı Meclis-i Muvakkat ile başlamıştır (Binark, 1980: 222). Arşivcilik eğitimlerinin başlangıcı ise 1930'lu yıllara dayanmaktadır. Cumhuriyetin ilanında sonra 1935'te ülkemize davet edilen Macar arşivist Lajos Fekete'nin 1936 yılında ülkemize gelmesi Türk arşivciliğine yön vermiştir (Aktaş ve Halaçoğlu, 2019). Fekete bir arşiv sınıflama sistemi olan "provenance" prensibini ülkemize getirmiş ve uygulatmıştır. Fekete Başbakanlık Arşivi ve Topkapı Sarayı'nda arşiv personellerine eğitimler vermiştir⁵.

1940'lı yıllarda Adnan Ötüken öncülüğünde başlayan Kütüphanecilik kurslarında verilen arşiv dersleri ile arşivcilik eğitim kapsamına alınmıştır. 1970'li yıllarda ülkemizde resmî anlamda arşivcilik eğitimi çalışmalarına rastlanmamaktadır. Bu tarihlerde kurumlar kendi bünyelerinde hizmet içi eğitim şeklinde evrak, dosya ve arşiv konularında kurslar düzenlemişlerdir (Binark, 1980: 224).

Cumhuriyetin ilanı sonrası Osmanlı Devleti dönemine ait önemli evrakların korunması amacıyla 1927 yılında Hazine-i Evrak Müdür Muaviniği kurularak Başbakanlık Müsteşarlığı'na bağlanmıştır. Birim 1937'de İstanbul ve Ankara müdürlükleri olarak ikiye ayrılmış, 1943 yılında 4443 sayılı Başbakanlık Kanunu ile Başbakanlık Müsteşarlığı'na bağlı Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Binark, 1980: 29-30).

1937 yılında Fazıl Yinal ve Şükrü Güllüoğlu arşivcilik eğitimi almaları ve Türkiye'deki arşivleri modern teknikler ile düzenlemeleri amacıyla Berlin'e gönderilmişlerdir. 1942'de Ankara'da Adnan Ötüken önderliğinde açılan Kütüphanecilik kurslarında arşivcilik dersleri verilmeye başlanmıştır. Ankara Üniversitesi'nde Fazıl Yinal tarafından verilen bu ders, teorik anlamda Türkiye'de verilen ilk arşiv eğitimi olarak görülmektedir. Bu dersten sonra arşivcilik üzerine verilen eğitimler, kurumlar tarafından verilen hizmet içi eğitimler olarak devam etmiştir. Topkapı Sarayı ve Başbakanlık personelleri arşiv eğitimi almak üzere bu dönemde yurtdışına gönderilmişlerdir. 1976 yılında Ankara Arşiv Genel Müdürlüğü ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi ortaklığıyla "1. Kurumlar arası Evrak – Dosya ve Arşiv Kursu" düzenlenmiştir.

1954 yılında Ankara Üniversitesi'nde olmak üzere sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde açılan Kütüphanecilik bölümlerinden

⁵ <https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/cumhuriyet-arsivi-yayinlar/macar%20as%C4%B1ll%C4%B1%20t%C3%BCrk%20tarih%C3%A7isi%20ve%20ar%C5%9Fivist%20lajos.pdf> (Erişim Tarihi: 09.09.2019)

yalnızca Hacettepe Üniversitesi'nde 4. Sınıf öğrencilerine ders olarak arşivcilik eğitimi sunulmuştur.

Arşivcilik bölümünün bir üniversitede bölüm olarak açılışı 1987 yılında gerçekleşmiştir. Marmara Üniversitesi'nde Arşivcilik Bölümü Prof. Dr. İsmail Erünsal tarafından kurulmuştur. 1988-1989 akademik yılında bölüm ilk öğrencilerini kabul etmiştir. Aynı yıl, İstanbul Üniversitesi'nde Kütüphanecilik Bölümü'nün yanında Edebiyat Fakültesi dahilinde 1988 yılında Arşivcilik Bölümü kurulmuştur.

Arşivcilik mesleğinin ve meslekten kişilerin gelişimi amacıyla 1998 yılında "Tüm Arşivciler Derneği" kurulmuştur. Mesleğin tanıtımı, görevlerinin belirlenmesi, tanınırlığının artırılması, Osmanlı Türkçesi eğitimi verilerek arşivcilerin kişisel bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi konularında çalışmalar yapan dernek, arşivcilik alanında tek sivil toplum kuruluşu olma özelliğini taşımaktadır. Derneğin ismi 2006 yılında "Türk Arşivciler Derneği" olarak değiştirilmiştir⁶.

1.4.4. 2002 Yılı ve Sonrası Bilgi ve Belge Yönetimi Eğitimi

Yükseköğretim Kurulu'nun kararı ile tüm üniversitelerde yürürlüğe geçen isim değişikliği uygulaması, üniversitelerin yapılarına bağlı olarak sorun yaşanarak ya da sorunsuz olarak gerçekleşmiştir. Bilgi profesyonellerinin yetiştirilmesi misyonuna sahip bölümlerin Bilgi ve Belge Yönetimi adı altında toplanmasıyla ülkemizde kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon alanları bilgi ve belge yönetimi temelinde birleşmişlerdir. Bölümlere yerleştirilecek öğrencilerde aranılan ÖSS puan türü "Sözel" puan türünden "Eşit Ağırlıklı" puan türüne değiştirilmiştir.

Mevcut kütüphanecilik bölümlerinin Bilgi ve Belge Yönetimi adı altında eğitim vermeye başlamasının ardından 2002-2003 Eğitim- Öğretim yılı dahilinde Başkent Üniversitesi bünyesinde bir Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü kurulmuştur. Diğer üniversitelerden farklı olarak bu bölüm, bir vakıf üniversitesinde, İletişim Fakültesi bünyesinde yapılandırılmıştır. Başkent Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ders müfredatı da diğer üniversitelerde verilen eğitimlerden farklı olarak işletme, yönetim ve ekonomi odaklı sunulmuş, dersler bilişim teknolojilerine yönelik derslere ağırlık verilmiştir (Sağsan, 2003: 261).

⁶ <http://www.arsivder.org.tr/yazilar.aspx?id=9> (Erişim Tarihi: 20.09.2019)

1994 yılında Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Çakır başkanlığında resmî olarak kuruluşunu tamamlamış ancak lisans programına 2008-2009 Eğitim ve Öğretim yılında öğrenci alımına başlanmıştır. (Odabaş, 2014: 131).

Yakın Doğu Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 2004 yılında Prof. Dr. Aysel Yontar başkanlığında kurulmuştur. Bölüm lisans eğitimine 2009 yılında başlamıştır.

Kastamonu Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2007 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde Prof. Dr. Hasan S. Keseroğlu önderliğinde kurulmuştur. Bölüm ilk öğrencilerini 2014 yılında kabul etmiştir.

Çankırı Karatekin Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, resmî olarak 2010 tarihinde kurulmuş, ilk öğrencilerini 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılı dahilinde kabul etmiştir.

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2011 yılında İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi bünyesinde kurulmuş, 2014 yılında ilk öğrencilerini kabul etmiştir.

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Prof. Dr. Bilgin Aydın başkanlığında 2011 yılında kurulmuş ve ilk öğrencilerini 2016-2017 öğretim yılında almıştır.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Kadirli Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi bünyesinde 2016 yılında kurulmuştur. Bölüm, ilk öğrencilerini 2017–2018 eğitim-öğretim döneminde almıştır.

Günümüzde Ankara Üniversitesi (*Kütüphanecilik Anabilim Dalı, Arşivcilik Anabilim Dalı ve Dokümantasyon-Enformasyon Anabilim Dalı*), İstanbul Üniversitesi (*Arşivcilik Anabilim Dalı ile Bilgi Yönetimi ve Teknolojisi Anabilim Dalı*), Hacettepe Üniversitesi (*Kütüphanecilik Anabilim Dalı, Arşivcilik Anabilim Dalı ve Dokümantasyon-Enformasyon Anabilim Dalı*), Marmara Üniversitesi (*Tarihi Devlet Arşivleri Anabilim Dalı ve Müessese Arşivleri Anabilim Dalı*), Erzurum Atatürk Üniversitesi (*Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı*), Kastamonu Üniversitesi (*Arşivcilik Anabilim Dalı, Bilgi Yönetimi ve Teknolojisi Anabilim Dalı, Kütüphanecilik Anabilim Dalı, Müessese Arşivleri Anabilim Dalı*) Yakın Doğu Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (*İnovasyon ve Bilgi Yönetimi Anabilim Dalı*), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (*Bilgi Teknolojileri Anabilim Dalı ve Arşivcilik Anabilim Dalı*) Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi (*Kütüphanecilik Anabilim*

Dalı, Arşivcilik Anabilim Dalı, Bilgi Yönetimi ve Teknolojisi Anabilim Dalı), İstanbul Medeniyet Üniversitesi (Arşivcilik Anabilim Dalı, Kütüphanecilik Anabilim Dalı) dahilinde Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri aktif olarak eğitim vermektedir.

Yeni açılan bölümlerin öğretim elemanı gereksinimlerini karşılamak amacıyla, bölüm öğrencileri Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) çerçevesinde yeni kurulan bölümler için diğer üniversitelerde bilgi ve belge yönetimi lisansüstü programlarına devam etmiş ve bu öğrenciler doktora derecelerini aldıktan sonra üniversitelerine geri dönerek ilgili bölümlerin kuruluşunda görev almışlardır. Bu uygulama 2017 yılı itibariyle sona erdirilmiştir. (Yılmaz, 2018:45)

Akdeniz Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Bozok Üniversitesi, Gümüşhane Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Karabük Üniversitesi bünyesinde Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü kurulmuş ancak henüz öğrenci almamıştır.

1.5. Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Hakkında

Günümüzde teorik ve pratik bilginin artması, değişmesi ve güncellenmesi ile, nüfus ve çalışacak personel gereksinimi de artmaktadır. Toplumların ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkan meslekler, çağın gereği olarak değişmekte ve alt kollarını yaratmaktadır. Mesleklerin gelişimi uzmanlaşmayı gerekli kılmıştır. Bir işin etkisi ve önemi arttıkça, kaliteli ve düzgün sonuçlar alabilmek için ehil kişiler tarafından yapılması zaruriyeti doğmuştur. Bu anlamda, sağlık sektöründe görülen uzmanlaşmanın bir örneği Tıbbi Sekreterlik'tir. Hekim ve hemşirelerin yanında, onlara destek olmak ve artan ve değişen kurum içi sorumlulukları yerine getirmek amacıyla sağlık sektöründe görev alan Tıbbi Sekreterler, belge üretiminin olduğu her birim ve alanda görev alabilmektedir. Temel görevleri tıbbi belgeleri düzenlemek, saklamak, arşivlemek ve kullanıma sunmak olarak sınırlarla ifade edilse de; hastanın sağlık kuruluşuna gelişinden taburcu olmasına kadar geçen süreçte hastaya ait tıbbi kayıtların kurallara uygun olarak tutulmasını sağlayan, dosyalayan, arşivleyen, hastalıkların uluslararası sınıflandırma sistemine göre kodlama işlemlerini yapan ayrıca idari ve tıbbi ünitelerin haberleşme ve yazışma işlerini yapan (Kaplan ve Köksal, 2017: 65) hasta ve yakınları ile doktor arasında iletişim sağlayan mesleki eğitim almış sağlık personelidir.

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları bünyesinde yer alan Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı eğitim süresi 2 yıldır. Sağlık Bakanlığı, iki senede bir KPSS ile tıbbi

sekreter alımı yapmaktadır. Alan mezunları, Sağlık Bakanlığı dışında özel sağlık kurum ve kuruluşlarının çeşitli birimlerinde de istihdam edilmektedir.

1.6. Dünya’da Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nın Tarihsel Gelişimi

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nın kuruluşundan evvel tıbbi doküman kavramını incelemek kaçınılmazdır. Tıbbi Dokümanların tarihi mağara duvarlarına çizilen resimlere kadar inmektedir. İlk çağlardan bu yana tıp tarihini aydınlatmak amaçlı kullanılan bilgi ve belgeler, tıbbi dokümanların da bilinen en eski ve ilk örnekleri olmuştur. İnsanoğlu, ilk çağlardan bu yana hasta bakımı ve tedavisiyle ilgili çalışmalarını, hasta ve yaralılara uyguladıkları tedavi uygulamalarına ait belgeleri çeşitli yazı biçimleriyle ifade ederek kendilerinden sonra gelen nesillerin yararlanmalarını sağlamışlardır (Abdelhak v.d., 1996: 36). Tıbbi sekreterlik mesleğinin doğuşu da tıp ve hasta kayıt kavramlarının gelişimi ile paraleldir. Dokümantasyon sürecine bağlı olarak gelişen değişimler, tıbbi sekreterlik mesleğinin gelişmesini sağlamıştır. Geçmişten günümüze, çağdaş anlamda sunulan sağlık hizmetlerinde bilgiye olan ihtiyaç ve talebin artışı tıbbi sekreterlik mesleğinde yeni ve farklı uygulamaları ortaya çıkarmıştır.

Sağlık kayıtlarına ilk olarak M.Ö. 2100 yılında Nippur kentinde Sümerliler tarafından yazılmış kil tabletlerinde rastlanmıştır (Sağlık Kayıtları, 1997: 55). M.Ö. 2250 dönemine ait Babil Kralı Hammurabi’nin Kanunu içerisinde yer alan tıbbi bilgiler, tıbbi doküman olarak değerlendirilmektedir. M.Ö. 3000 yılına ait verilerin kopyaları olduğu bilinen bazı tabletlerin de Asurlular döneminde Assurbanipal’in Kütüphanesi’nde bulunmuştur (Eren, 1996).

Eski Mısır’da bulunana papirüslerde de sağlıkla ilgili işlem, teşhis ve tedaviler hakkında bilgiler yer almaktadır. Papirüslerin en meşhuru olan Edwin Smith Papirüsü’nde hastalıklara yer verilmiş; son teşhis, muayene teknikleri, hastalıkların belirtileri ve tedavileri, büyü iksirleri, dualar ve manipülasyonlar anlatılmıştır (Esatoğlu ve Artukoğlu, 2000: 14).

Bilinen çağdaş tıbbi bilgilere en yakın ve uygun yazılı kaynak, M.Ö. 1550 yılında yazıldığı düşünülen ve 1872 yılında Teb şehri civarında bulunan önceki devirlere ait çeşitli bilgileri kapsayan bir derleme eser olan Ebers papirüsüdür. Papirüsün içeriğinde birçok hastalığın özellikleri belirtilmiş ve tedavi metodları verilmiştir.

Eski Yunan Dönemi'nde, Yunan hekimler hastaları tedavi ettikleri Aesculapia adlı mabetlerin sütunlarına teşhis ve tedaviler hakkında işlemişlerdir. Anadolu ve Roma'da da Aesculapius adına yapılan tapınaklar bulunmuştur (Esatoğlu ve Artukoğlu, 2000: 14). Günümüz tıbbi kayıtlarının atası kabul edilebilecek bir eser de Atina'nın Epidarus şehrinde M.Ö. 1134 yılında inşa edildiği düşünülen mabet duvarlarında bulunmuştur. Hasta isimlerinin, hastalara ilişkin kısa bilgilerin ve iyileşip iyileşmediklerinin kaydedildiği sütunlar ilkel hasta dosyaları olarak kabul edilebilir (Ataklı, 2016: 21).

Tıbbın ve tıbbi verilerin babası olarak bilinen Hippocrates, hastalarıyla ilgili tuttuğu ayrıntılı raporlar ve dosyalar ve hasta kayıtlarının gizliliğine verdiği önem ile tıbbi dokümantasyon için de oldukça önemlidir. Mesleki gözlemlere verdiği önemden dolayı, bu gözlemlerin kitaplarında kullanılması için kaydedilmesin oldukça fazla önem vermiştir. Bunun yanında oğullarına da hasta gözlemlerini kaydetmeleri konusunda dersler vermiştir. M.Ö. 5. YY. kayıtları incelendiğinde, Hippocrates'ın etkisinde hazırlandığı görülmektedir. Hippocrates'ten sonra gelen Aristotle, Erasistratus, Serapion ve Galen de hastalıkların belirtileri ve tedavi şekillerini yazarak tuttukları kayıtlar ile tıbbi verilerin gelişiminde etkili olmuştur (Bemmel ve Musen, 1997: 101).

Hippocrates ve Galen'in eserlerinin Arapça'ya tercüme edildiği dönemlerde Râzi (865-925) İran ve Bağdat'ta yer alan hastanelerde çalışmalar yapmış, birçok kitap yazmıştır. Durant tarafından en büyük Müslüman doktor olarak kabul edildiği söylenen Râzi ve İbn-i Sina, tıbbi konular üzerine önemli birçok kitap yazmışlardır (Ataklı, 2016: 22).

Bilinen hastane yapısına ilk geçiş Orta Çağ Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Bu dönemde hastalara ait kayıtlar tutulmaya başlandığı görülmüştür (Abdelhak v.d., 1996). Latince'de *Hospitium* olarak ifade edilen dönem hastaneleri, 1400'lü yıllarda hastaların başvurdukları, yolcu, hasta ve hacıların yol üzerinde barınabildikleri bina ve hanlardır. Kiliseler tarafından desteklenen bu “sağlık dağıtan merkez” ler, Orta Çağ süresince Hristiyanlar için önemli merkezler olmuş, özellikle hac yolları üzerine kurulmuşlardır. İlk Hospitium olan Hotel Di'eu Fransa kurulmuştur ve “Tanrı'nın Evi” anlamına gelmektedir. Londra'da kurulmuş olan ve günümüzde faaliyetlerini devam ettiren St. Bartholomew's Hospital, hasta kayıtlarının tutulması yanında bir tıp kütüphanesini bünyesinde barındırması ve hastaneye tayin edilen Dr. William Harwey'e, hastalarına ait gözlemlerini ve istem formlarını yazmakla yükümlü olduğunun bildirilmesi ile de öncü olmuştur (Esatoğlu ve Artukoğlu, 2000: 15).

Amerika’da hastanelerin açılışı dini gruplar ile bağış yapan kişilerin yaptırması ile başlamıştır. Hastaneler genellikle liman yakınlarına kurulmuştur. Kuzey Amerika’nın keşfinden sonra Meksika’da kurulan The Jesus of Nazareth Hospital, hastalara sürekli hizmet sunan ilk hastanedir. Hastalara bazı kısaltmalar verilerek bilgileri kayıt altına alınmıştır.

Modern anlamda kurumsal hasta kayıtlarının tutulduğu ilk hastane 1752 yılında Philadelphia’da kurulmuş olan Pennsylvania Hastanesi’dir. Hastanede kurulduğu günden itibaren gelen tüm hastaların isim, adres, hastalık bilgisi, giriş ve çıkış tarihleri ve çıkış şekillerini kaydedilmiştir. 1873 yılında hastalar için bireysel hasta dosyaları tutulmaya başlanmış, hastalara ilişkin hasta isimleri indeksi oluşturularak 1916 yılından itibaren kartlı indeks sistemine geçilmiştir. Pennsylvania Hastanesinde sekreter olarak çalışan Benjamin Franklin, mesleki anlamda kabul edilen ilk Tıbbi Sekreter’dir. Benjamin Franklin göreve geldiği 1752 yılından itibaren hasta isimlerini, adreslerini ve bu kişilerin hastalıklarını her birine birer numara vererek el yazısı ile kaydetmiştir.

1771 yılında kurulan New York Hastanesi’nde 1793 yılından itibaren, hastanın yaşı, giriş tarihi, mesleği, hastalığa konan teşhis, uygulanan tedaviler ve hekimin gözlem notlarının yer aldığı hasta kayıtları tutulmaya başlamıştır (Ataklı, 2016: 22). Hazırlanan hasta dosyalarında bugün kullanılan sistemlere benzer bir dosya düzeni kullanıldığı görülmüştür.

Bu noktada hastanelerdeki sınıflama ve kayıtlama çabasının arasına girerek dokümantasyon teriminin varlığından bahsetmek gerekir. 19. Yüzyılın ikinci yarısında çeşitlenen bilgi kaynaklarının denetim altına alınabilmesi için başta Batı Avrupa’da kütüphaneciler ve farklı meslek mensubu kişiler bibliyografyalar hazırlamışlardır. Bu çabanın bir sonucu olarak 1878 yılında “Societe Bibliographique” toplantısında “dokümantasyon” ilk kez bibliyografya kavramının karşılığı olarak kullanılmış ve 20. Yüzyıl ilk çeyreğine kadar bu anlamını korumuştur (Çakın, 2005: 10).

1821 yılında Boston’da kurulan Massachusetts General Hospital’de, tutulan hasta kayıtları ve uygulanan cerrahi işlemlerin bilgisi ile, hastalıkların ve cerrahi işlemlerin sınıflandırılması yapılarak bu bilgiler yürütülen tedavi ve araştırmalarda istatistiki veri olarak kullanılmıştır (Huffman, 1985: 2). Massachusetts General Hospital’in, hasta dosyaları arşivi oluşturarak bir yönetici tahsis edilen ilk hastane olarak kabul edilmektedir (Artukoğlu ve Kaplan, 2003: 1). İlgili hastanenin kütüphanecisi olan Mrs. Grace Whiting Myers, hasta dosyalarının bakımı ve hastalara ait kart kataloglarının hazırlanması görevlerini de yürütmüştür.

1880’li yıllara gelindiğinde Minnesota’da yer alan Mayo Klinik’te ilk hasta dosyası uygulama grupları oluşturulmuştur (Bemmel ve Musen, 1999: 100). 1911 yılında kurulan Virginia Hastanesi klinik kayıtları ayrı ciltlere bölerek ve etiketleyerek (50’den 100’e kadar) saklayarak bu anlamda bir ilk olmuştur.

Modern anlamda tıbbi eğitim verilmek amacıyla açılan ilk resmî okul Philadelphia’da 1765 yılında kurulmuştur. Amerika’da açılan okulların ve tıp fakültelerinin artmasıyla, bir grup doktor tarafından 1847’de Amerikan Tıp Derneği (American Medical Association-AMA), 1848’de Amerikan Hastaneler Derneği (American Hospital Association- AHA) kurulmuştur. Bu derneklerin kurulması ile verilen tıbbi eğitimler ile birlikte hastanelerde yürütülen bakım ve hizmetlerin nitelikli hale gelmesi için çalışmalar başlamıştır. 1902’de ilk kez hasta kayıtlarının ve dosyaların düzenli tutulması ile ilgili karşılaşılan sorunlar tartışılmıştır.

Okullarda verilen eğitimin standardize edilmesi amacıyla AMA tarafından denetlenmesi ardından; 1913 yılında düzenlenen bir kongrede hastanelerdeki hizmete yönelik standardizasyon sağlamak amacıyla Amerikan Cerrahlar Birliği (American Collage of Surgeons-ACS) kurulmuştur (Esatoğlu ve Artukoğlu, 2000:15-16).

1920 yılına kadar yapılan uygulamalara rağmen hastanelerde yürütülen hasta verilerinin kayıtlanması işlemleri yetersiz bulunduğundan, bu yıldan itibaren her hasta için bir dosya tutulması süreci başlamıştır. Bazı hastaneler, benzer hastalıklar ve tedavileri için dosyaları birlikte tutma yoluna gitmiş, genel bir sınıflandırma sistemi kurma çabası gözlemlenmiştir. Oluşturulan hastalık indeksleri, aynı hastalıkların aynı sınıflandırma listesi ve aynı hastalık numarası ile kodlanması işlemini başlatmıştır (Austin, 1988).

Her hasta için el yazısı ile tutulan dosyalar, iki hafta hastanede yatan her hasta için ortalama 6 sayfalık belgeden oluşan dosyalar oluşturulması ile devam etmiştir. Daktilonun kullanılmaya başlanması ile hasta dosyaları ve içeriğindeki belgeler daktilografi edilmeye başlanmıştır.

1950’li yıllarda hasta kayıt defterlerinin yerini klasörler alarak, daktilo ve diğer yazım ekipmanları kullanılmış ve renkli dosya sistemine geçilmiştir (Yılmaz ve Kaplan, 2003). 1952 yılında, ACS dört farklı örgüt ile birleşerek Joint Commission on Accreditation of Hospitals – JCAH)’ı kurmuştur. Hastaneleri akredite etmek üzere kurulan bu kurumun varlığı ile tıbbi kayıtların gelişimi ilerlemiştir. Hastalara ve hastane çalışanlarına yönelik kayıtları JCAH’ın hazırlamış olduğu standartlara göre hazırlamayan kurumların akreditasyon alamaması,

hastanelerin tıbbi kayıtlara verdiği önemi artırmasını sağlamış ve tıbbi kayıtları akredite sürecinin temel standartlarından biri haline getirmiştir. Hastanelerde bilgisayar kullanımının yaygınlaşması ile, Amerikan Sağlık Enformasyon Yönetimi Derneği (American Hospital Information Management Association – AHIMA) tarafından tıbbi kayıtların düzenlenmesine yönelik standartlar geliştirilmiştir (Ciocco v.d., 1957: 52).

Modern anlamda tıbbi sekreterlik mesleğinin temelleri ise, 1912 yılında ACS tarafından yapılan denetimlerde tutulan kayıtların yetersiz olduğunun tespit edilmesi sonucu, Massachusetts General Hospital’e ait tıbbi kayıtları incelemek amacıyla kurulan 5 kişilik bir komisyonun atılmaya başlanmıştır. Ekibin üyelerinden Grace Whiting Myers, tıbbi dokümantasyon çalışmalarını yürüten kişileri 1928 yılında bir araya getirerek Kuzey Amerika Kayıt Kütüphanecileri Birliği (Association of Record Librarians of North America-ARLNA)’nin kurulmasını sağlamış ve birliğin başkanı seçilmiştir. ARLNA’nın katkıları ile dünyada tıbbi dokümantasyon alanında ilk eğitim çalışmaları, “Tıbbi Kayıt” mesleği için resmî bir eğitim verebilmek üzere 1932 yılında Jesse Harned tarafından bir müfredat çalışması yapılması ile başlamıştır. Okulun açılışı 1935 yılında gerçekleşmiştir. Eğitim süresi dört yıl olarak belirlenmiştir. Eğitim programı, 1943 yılında AMA tarafından da onaylanarak 1943 yılında meslek örgütleri tarafından yeni ortak bir müfredat geliştirilmiştir. Hazırlanan müfredatlar, zamanın, yönetimlerin, teknolojinin değişimi ve gelişimine paralel olarak, özellikle de bilgisayar kullanımının yaygınlaşması ile sık sık revize edilmiştir. 1953 yılına kadar “Health Information Administrator” ismi ile eğitim verilen bölüm, aynı yıl AHA ve AHIMA tarafından ayrılmış ve “Medical Record Librarians”a ek olarak “Medical Record Technician” (Tıbbi Kayıt Teknisyenliği) ismi ile 2 senelik eğitim veren bölüm açılmıştır (Esatoğlu ve Köksal, 2010: 21).

“Medical Record Librarians” (Tıbbi Kayıt Kütüphanecisi) olan mesleğin adı, 1994 yılında “Health Information Administrator” (Sağlık Enformasyon Yöneticisi) olarak değiştirilmiştir. Eğitim süresi dört yıldır. Aynı yıl AHA ve AHIMA tarafından “Medical Record Technician” (Tıbbi Kayıt Teknisyeni) olan bölümün adı “Health Information Technician” (Sağlık Enformasyon Teknisyeni) olarak değiştirilmiştir. Eğitim süresi ortalama 2 yıldır (Esatoğlu ve Köksal, 2010: 21).

Günümüzde Amerika’da Health Information Management bölümleri halen dört yıllık programlar halinde verilmektedir. Bölümü bitiren öğrenciler, “Registered Health Information Administrators” (RHIT) (Kayıtlı Sağlık Enformasyon Yöneticisi) olarak AHIMA tarafından

verilen diplomalarını almaktadır. Ülkemizde “Sağlık Yönetimi” olarak kabul edilen alana ilişkin Amerika’da 1952 yılında 19 okulda verilen “Health Information Management” bölümlerinin 2000 yılındaki sayısı 60 olarak belirlenmiştir (Esatoğlu, 2008: 155). Tıbbi Sekreterlik düzeyindeki eğitimler ise, iki yıl süre ile “Health Information Technician” (Tıbbi Enformasyon Teknisyeni) bölümlerinde verilmektedir. Bölümü “Registered Health Information Technician” (Kayıtlı Tıbbi Enformasyon Teknikeri) olarak bitiren öğrencilere, Amerikan Sağlık Enformasyon Yönetimi Derneği tarafından onaylı diploma verilir.

Tıbbi Sekreterlik mesleğine yönelik eğitimler dünyanın çeşitli ülkelerinde lisans, ön lisans, sertifika, kolej öğrenimi, mesleki okul gibi farklı isim ve düzeylerde örgün veya yaygın veya uzaktan eğitim olarak verilmektedir. Tıbbi Sekreterlik alanında dünyada verilen eğitim düzeyleri; Bir Yıldan Az veya Bir-İki Yıl Süreli Sertifika Programlar, Ön Lisans Seviyesinde İki Yıllık Eğitim Veren Programlar, Lisans Seviyesinde Eğitim Veren Programlar olarak sıralanmaktadır. Lisansüstü eğitim düzeyi olarak bakıldığında dünyada tıbbi sekreterlik alanında lisansüstü eğitim veren eğitim kurumu bulunmamaktadır (Tengilimoğlu ve Çıtak, 2003: 133).

Farklı ülkelerde ayrıca sertifika programları yoluyla da meslek elemanları yetiştirilmektedir. “Medical Secretary”, “Coding Specialist Program”, “Medical Transcription – Medical Administrative Program”, “Medical Administrative Assistant” sertifika programlarının aldıkları isimler arasındadır.

Amerika’da tıbbi sekreter yetiştirmek amacıyla birçok meslek okulu ve üniversite (community college) sertifika ve ön lisans programları sunmaktadır. Programlar genellikle 2 yıllıktır ve bu programlara kabul edilmek için öncesinde tıbbi terminoloji kursuna katılmış olmak gerekmektedir. İşverenler, tıbbi sekreterlik ile ilgili bu eğitimleri almış çalışanları tercih etmektedir. Tıbbi sekreterlik için tıbbi terminoloji ve diploma programları online olarak da verilmektedir. Tıbbi sekreterlik eğitimi veren okullara başvuran öğrencilerin, lise veya dengi bir okul diplomasına sahip olmaları gerekmektedir.

Eğitim verilmekte olan programların sektör ihtiyaçlarına uygun nitelikte olabilmesi için gerekli ortak dili sağlamak için amacıyla akreditasyon The Accreditation Commission of the Distance Education and Training Council (DETC) tarafından yapılmaktadır.

Tıbbi Sekreterler Fransa’da, Ulusal Mesleki Sertifikasyon Kataloğu’nda “Düzen IV” olarak kayıtlı olan “Tıbbi Sekreterlik” unvanı ile çalışmaktadır. Tıbbi Sekreterlik yapabilmek

için tek bir diplomaya sahip olmak yeterli değildir. Fransa’da tıbbi sekreterlik eğitimi için öğrencilerin öncelikle teknik liselerin “Mediko-Sosyal Bilimler ve Teknolojileri” bölümünden mezun olması gerekmektedir. Tıbbi sekreterlik programlarına başvuran ve tıbbi sekreterlik programını tamamlayan bu öğrenciler tıbbi sekreter veya tıbbi asistan olarak çalışma hayatına atılabilirler (Topbaş,2006: 73). Fransa’da bir tıbbi sekreterin mesleğini yapabilmesi için üç temel alanda eğitim alması gerekmektedir. Bunlar Tıp Terminolojisi, Meslek Bilgisi ve Mesleki Uygulama alanlarıdır.

Amerika’da tıbbi sekreterlik hizmetleri farklı alt meslek gruplarına sahiptir. Bunlar tıbbi yazıcı (medical transcriptionist), sağlık bilgi teknisyeni (health information technicians), tıbbi fatura hazırlayıcı ve kodlamacı (medical billers and coders), yönetici asistanı ve sekreteri (administrative assistants and secretaries), tıbbi kayıt yöneticisi (medical records administration), ofis yöneticisi (office management) ve tıbbi sekreter (medical secretary) dir (Occupational Outlook Quarterly, 2001).

1.7. Türkiye’de Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı’nın Tarihsel Gelişimi

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik mesleği yurtdışındaki geçmişi oldukça (1912) eskiye dayanırken Türkiye’deki gelişimi daha yenidir. Ülkemizde tıbbi sekreterlik eğitimi, ön lisans düzeyinde verilmek üzere, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları bünyesinde yapılmaktadır. İnsan yaşamının önemi gereği sağlık hizmetleri eğitimine verilen önem de gün geçtikçe artmaktadır. Bu kapsamda Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları, gerekli eğitim ve öğretimin gerçekleştiği, kaliteli insan kaynaklarının sağlandığı kurumlar olarak var olmaktadır (Marşap, 2006: 1).

Mesleğin gelişimine bakıldığında Türkiye’deki temelleri, 1974 yılına dayanmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksekokulu bünyesinde açılan 5 bölümden biri olan Tıbbi Sekreterlik Bölümü, Türkiye’deki ilk tıbbi sekreterlik eğitimini verilmeye başlanmıştır. Ancak 34 öğrencisi bulunan bölüm aynı yıl, açılan diğer bölümler ile birlikte üniversite tarafından kapatılmıştır (Kaplan ve Köksal, 2017: 65).

1980’li yıllarda mesleğe ait kadrolara eğitim almaksızın seçilen memurlar atanmıştır. Tıbbi Sekreterlik eğitime 1994 yılında başlanmış olsa da görev tanımları 1982’de yayınlanan Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliğinin 160. Maddesinde belirtilmiştir. Sağlık enformasyon ve dokümantasyon hizmetlerinin istenilen düzeyde yürütülmesi ve sağlık

hizmetlerinde verimliliğin olumlu şekilde etkilenmesi amacıyla sağlık meslek liselerinin mevcut bölümlerine ilave olarak makamın 25.02.1994 tarih ve 1412 sayılı onayı ile “Tıbbi Sekreterlik” bölümü açılmış ve 1994-1995 öğretim yılında 22 okulda eğitim öğretime başlanmıştır. Ülkemizdeki ilk Tıbbi Sekreterlik eğitimi, 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksekokulu’nda açılan 5 bölümden biri olarak açılan Tıbbi Sekreterlik bölümünde verilmiştir. 1974-75 yılları arasında 34 tıbbi sekreterlik öğrencisi ile eğitim veren bölüm ve okulun diğer bölümleri aynı yıl üniversite tarafından kapatılmıştır.

Türkiye’de Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik ismi ile kurulan ilk program 2547 sayılı YÖK Kanunun 7. Maddesinin d fıkrası uyarınca 04.02.1984 tarih ve 85.12.153 sayılı kararla 7 programlı olarak açılan Hacettepe Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu içerisinde iki yıllık bir program olarak açılmıştır. 1988-1989 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu dahilinde Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programı açılmıştır (Esatoğlu ve Artukoğlu, 2000: 18). Günümüzde Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programı 109* üniversitede bulunmaktadır.

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencileri mezun olduklarında, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Ön Lisans diploması ve YÖK Yürütme Kurulunun 27.07.1992 tarih ve 92.26.698 sayılı kararı gereğince, Sağlık Teknikeri (Tıbbi Sekreter) unvanı verilmektedir. Programın amacı, sağlık kurumlarında tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik alanında ihtiyaç duyulan tıbbi sekreterleri yetiştirmektir.

Mesleğin hak ve sorumlulukları, mesleki çerçevesinin belirlenmesi, mesleğinin tanıtımı, meslek mensuplarının sosyal saygınlığının artırılması, mesleği icra edenlerin becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılması gibi konularda görev yapan aktif bir resmî kuruluş ya da dernek bulunmamaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, meslek kavramı ve Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programı mezunlarının mesleki kapsamı, mesleki tanımları, meslek koşulları ve ortak yönleri ifade edilecektir. Bu bölümde kaygı ve mesleki kaygı kavramları tanımlanarak, iki bölüm öğrencilerinin mesleki kaygı gelişimini etkileyen faktörler ortaya konacaktır.

*2018-2019 ÖSYM verilerine göre

İKİNCİ BÖLÜM

MESLEK VE MESLEKİ KAYGI KAVRAMLARI

2.1. Meslek Kavramı

Meslek kavramını tanımlamadan evvel meslek kavramı ile sıklıkla karıştırılan ve birbirlerinin yerine kullanılan iş kavramını (occupation) incelediğimizde, iş; herhangi bir şeyi üretmek, ortaya çıkarmak amacıyla yapılan çalışma ya da etkinlik, bir ürün veya bir değer ortaya yaran emek olarak tanımlanmaktadır (Karadağ, 2002: [1]).

Meslekler, toplumsal yaşamda insanların gereksinimlerini karşılamak amacıyla ortaya çıkmışlardır. Meslek kavramı (profession), genellikle uzun süreli ve yüksek dereceli bir eğitim almayı gerektiren, kendine has yasal ve ahlaki kuralları olan, bireyin geçimini sağlamak üzere çalıştığı uğraş olarak ifade edilmektedir (Karadağ, 2002: [1]). TDK meslek kavramını “Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak tanımlanmaktadır. Bir başka kaynakta meslek, insanlara yararlı mal ve hizmet üreterek karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle edinilen sistemli bilgi ve becerilere dayanan, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünü, insanların belli bir süre eğitim aldıktan sonra kendi hayatlarını sürdürebilmeleri amacıyla iş yaptıkları uğraş alanı şeklinde açıklamıştır (Yılmaz, 2007). Meydan Larousse meslek kavramını bir kimsenin geçimini sağlamak üzere yaptığı iş şeklinde tanımlamaktadır.

Tanımlarda meslek kavramı kişinin geçimini sağlamak amacıyla yaptığı iş olarak geçse de günümüzde iş hayatının gündelik hayata etkisinin oldukça fazla olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Kuzgun, 1986: 217). “Genel bakımdan çalışma süresi haftada en çok kırk beş saattir. Aksi kararlaştırılmamışsa bu süre, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır” (Resmî Gazete, 2004). Maddesinden yola çıkarak, çalışanların haftanın en az beş günü, günlerinin önemli bir kısmını geçirdiği alanların iş yerleri olduğu görülmektedir.

Meslekler, kişilerin kendilerine yönelik ve diğer insanların o mesleği yapan kişilere yönelik algılarını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Meslek sadece kişinin para kazanma kaynağı değil, aynı zamanda yetenek ve imkanlarını ifade ederek kendini gerçekleştirme anlamına da gelmektedir.

Meslek seçimi, bireyin meslekleri çeşitli açılardan değerlendirerek, kendi uygunluklarına ve gereksinimlerine göre karar vermesidir. Ülkemizde 5434 Sayılı Kanun uyarınca emeklilik yaşının kadınlarda 58, erkeklerde 60 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, seçilen mesleğin kişinin hayatında oldukça uzun bir zaman ve alana sahip olacağı; belirtilen yaşlara kadar severek ve isteyerek yapma isteği uyandırmayan bir meslek seçiminin bireyin hayatını ciddi şekilde olumsuz yönde etkileyeceği aşıkardır.

Mesleklerin devamlılıkları mesleki profesyonelleşme güçleri ile doğru orantılıdır. Mesleki profesyonellikten önce profesyonellik kavramını incelediğimizde, profesyonelliğin en sade anlamı meslek sahibi olmaktır (Çolaklar, 2004: 10). Bir işin profesyoneli olmak, onu en iyi şekilde bilmektir. Profesyonellik ise, “profesyonel olma durumu”dur (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, [t.y.]: 9576). Profesyonellik, üstün entelektüel eğitim alma, alınan eğitim neticesinde bilgi ve tecrübe kazanarak mükemmelliği yakalama ve bireysel ilkeler doğrultusunda tecrübeleri eyleme dönüştürme bütünüdür. Bir işi en düzgün ve en az hata ile yerine getirebilmek profesyonelliğin göstergesidir. Çolaklar, profesyonel bir meslek çalışanın taşıması gereken özellikleri şu şekilde sıralar; Sorumluluk sahibi olma, tarafsız olma, yetkin olma, gizlilik ve mahremiyete önem verme, müşteri/kullanıcı menfaatlerini koruma, şirket/kurum kültürüne uyumlu olma, tüm alanlarda profesyonelliği koruma, sahip olduğu yetkinliklere uygun ücret alabilme (Çolaklar, 2004: 11).

Kişinin mesleki profesyonelliği, mesleğini iyi yapması, mesleğinin gelişimine katkı sağlaması, işine önem vermesi, etik ilkelere önem vermesi ve uygun davranması ile var olacak ve gelişecektir.

Üniversitelerde mesleki eğitim olarak mesleğe hazırlanan öğrenciler için moral oldukça önemlidir. Mesleğin geleceğini temsil eden öğrencilerin mezuniyet öncesinde sektörlerine ilişkin olumlu algıya sahip olmaları ve beklentilerini sağlayabileceklerini öngörebilmeleri; mezuniyet öncesi sürecini, endişe, kaygı ve panik yapmak yerine kendilerini geliştirmelerini ve “Kendime başka neler katabilirim?” sorusuna cevap arayarak ılımlı ve faydalı geçirebilmelerini sağlayacaktır.

2.1.1. Bilgi ve Belge Yönetimi Mesleği

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, bilgi ve bilgi kaynaklarının derlenmesi, düzenlenmesi, erişimi ve yayımı sürecini kapsayan “bilgi yönetimi” işlevini gerçekleştirecek insan gücü yetiştirmektedir. Kütüphane, arşiv, dokümantasyon ve enformasyon merkezleri gibi

bilgi merkezlerini yönetebilecek, bilgi ve iletişim teknolojilerini yoğun olarak kullanabilecek, bilgi erişim yöntem ve tekniklerini her düzeyden bireye öğretebilecek bilgi ve belge yöneticileri yetiştirmek temel amaçtır⁸.

Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabiidir. 657 sayılı Kanunun 36. Maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (G) fıkrasında “Bu maddede sayılan sınıfların ve fıkraların kapsamının tayininde, benzeri veya eşdeğer öğrenim veya hizmetler; ilgili Bakanlık veya kuruluşun teklifi üzerine alakalı öğretim kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığının muadelet tevsiki ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığının mütalaası alınarak Bakanlar Kurulunca tespit olunur.” Hükmü yer almaktadır. Söz konusu hükme dayanılarak 10/12/2010 tarihli ve 27781 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 27/9/2010 tarihli ve 2010/1092 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile folklor araştırmacısı, kütüphaneci, arşivci, kitap patoloğu ve sosyolog unvanları 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 6. Maddesinin birinci fıkrasının Teknik Hizmetler Sınıfı başlıklı II numaralı bendi kapsamına alınmıştır. Ancak, anılan Bakanlar Kurulu Kararında söz konusu unvanlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 36/A4 üncü maddesi kapsamına alınmamıştır.

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları, çalışma alanları ve yapılacak işin türüne göre; kütüphaneci, arşivci, bilgi uzmanı, bilgi profesyoneli, arşivist, arşiv memuru, akademik uzman, sistem analisti, dokümantalist unvan ve kadrolarına sahip olmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), 26/07/2012 tarihli toplantısında, İŞKUR’un ve bazı üniversitelerin başvurusu üzerine, Bilgi ve Belge Yönetimi programından mezun olanların “Bilgi Belge Yöneticisi” unvanını kullanacağına karar vermiştir. 22/03/2012 tarih ve 013583 sayılı yazıda Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunu olan Arşiv Memurlarının “Arşivci” unvanı ile eş değeri kabul görmüş ve üniversitelerin “Bilgi ve Belge Yönetimi” bölümünden mezun olanların Teknik Hizmetler Sınıfında yer aldığını belirtilmiştir.

Bakanlar Kurulunun, 2010/1092 karar sayısıyla “Folklor Araştırmacısı, Kütüphaneci, Arşivci, Kitap Patoloğu ve Sosyolog unvanlarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36. Maddesinin 1. Fıkrasının Teknik Hizmetler Sınıfı başlıklı II numaralı bendi kapsamına alınması; Maliye ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Devlet Personel Başkanlığının görüşlerine dayanan Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifleri üzerine, adı geçen Kanunun 36. Maddesinin Ortak Hükümler bölümünün (G) bendine göre, Bakanlar Kurulu’nca

⁸ <http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/hakkimizda/genel-bilgiler/> (Erişim Tarihi: 22.09.2019)

27/09/2010 tarihinde” Arşivcilerin Teknik Hizmetler Sınıfı kapsamında değerlendirilmesine karar verilmiştir.

Bölüm mezunları, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)’ye girerek kamu kurumlarına atanabilirler. KPSS atamalarında, 4099 kodu (Bilgi ve Belge Yönetimi, Dokümantasyon ve Enformasyon, Arşivcilik veya Kütüphanecilik lisans programından mezun olmak) ile 4101 (Kütüphanecilik ve Bilgi Çalışmaları lisans programından mezun olmak.) kodları bu unvanlara ayrılan kadrolardır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kapsamında oluşturulmuş olan SGK ve İŞKUR meslek kodlarına göre; Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarının alacakları unvanlara göre mesleki kodları; Diğer Arşivciler ve Sorumluları 2621.01; Arşivci 2621.03; Arşiv Destek Elemanı 4415.01; Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri Yardımcı Elemanı 4411.01; Bilgi ve Belge Yöneticisi 4411.02; Diğer Kütüphaneciler ve Sorumluları 2622.01; Kütüphaneci 2622.02; Kütüphaneci (Aksesyon/ Derleme Hizmetleri) 2622.04; Kütüphaneci (Kataloglama/ Sınıflama Hizmetleri) 2622.06; Kütüphaneci (Okuyucu Hizmetleri) 2622.06; Kütüphanecilik Öğretmeni – Ortaöğretim 2320.46; Kitap Pataloğu 2622.03 şeklindedir (İŞKUR, 2003).

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarından, Dewey Onlu Sınıflama Sistemi (DOS), Library of Congress Classification (LCC) gibi kütüphane dermelerini sınıflandırma ve kodlama sistemlerini aktif olarak bilmeleri ve kullanmaları beklenmektedir.

Bilgi ve belge yöneticileri için kullanılan terimler arasında “Bilgi Profesyoneli” ifadesinin de yer aldığı bilinmektedir. Bilgi profesyoneli, etkili bir iletişim süreci için gerekli donanımına sahip olan, gelişen ve değişen bilgiyi takip edebilen, bilgi erişim sistemlerini aktif kullanabilen, bu sistemler üzerinden bilgi ve belgeleri düzenleyebilen, kayıt altına alan ve ihtiyaç halinde kullanıma sunabilen meslek kişisidir.

Bilgi profesyonelliğine geniş anlamda bakıldığında; yaptığı iş gereği aktif ve yoğun olarak bilgiyi kullanan bilim insanlarını, araştırmacıları, gazetecileri, yayıncıları, turizmcileri, hekimleri, yöneticileri, mühendisleri, avukatları, öğretmenleri vb. içerdiği görülmektedir. Dar anlamda bakıldığında ise bilgi profesyoneli; kayıtlı her türlü bilginin sağlanması, düzenlenmesi, erişimi, yeniden biçimlendirilmesi, iletilmesi ve korunmasına yönelik çeşitli hizmetleri oluşturan, yürüten, yönlendiren ve geliştiren bilgi, beceri ve tekniklere sahip nitelikli insan gücünü ifade eder (Çakın, 2000: 9).

Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü öğrencilerinin ve mezunlarının yararlanmalarına ve gerek mesleki gerek meslek insanlarının gelişimi amaçlı çalışmalar yürüten dernekleri bulunmaktadır. Türk Kütüphaneciler Derneği 1949, Türk Arşivciler Derneği ise 1998 yılından bu yana aktif olarak çalışmaktadırlar.

1998 Nisan ayında Osmanlı Arşivi çalışanları tarafından Tüm Arşivciler Derneği adıyla kurulan derneğimiz; kurulduğu günden itibaren Türkiye’de arşivcilik mesleğinin tanıtımı, meslek mensuplarının sosyal saygınlığının artırılması ve kurumların arşiv hizmetlerine rehberlik çalışmaları yanı sıra Osmanlı Türkçesi eğitim seminerleri düzenlemek suretiyle arşiv malzemesinin okunup değerlendirilebilme becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapan; alanında tek sivil toplum kuruluşu olma özelliğini taşımaktadır.

01.03.2006 tarihinde derneğin isminin “Türk Arşivciler Derneği” olarak değiştirilmesine çıkan izin ve olağanüstü genel kurul kararı ile derneğimizin ismi Türk Arşivciler Derneği olarak değiştirilmiştir.

2.1.2. Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Mesleği

Ülkemizde, üniversitelerin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları bünyesinde yer alan Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunları Tıbbi Sekreter unvanı almaktadır. Dünyada Tıbbi Sekreterlik programlarından mezun olanların aldıkları unvanlara ve görevlerine baktığımızda;

- Tıbbi Enformasyon Teknisyeni (Medical Information Technician)
- Tıbbi Kodlamacı (Medical Coding Specialist)
- Tıbbi Sekreter (Medical Secretary)
- Sağlık Bilimleri Kütüphanecisi (Health Sciences Librarian)
- Tıbbi İdari Asistan (Medical Administrative Assistans-Transcription)
- Tıbbi Yardımcı (Medical Assistant)
- Tıbbi Kayıt Teknisyeni (Medical Record Technician)
- Tıbbi Ofis İdarecisi (Medical Office Administration) (Esatoğlu, 2008: 156) şeklinde sıralanmaktadır. Ülkemizde bu unvanlardan Tıbbi Sekreter ve 2014 yılından itibaren Klinik Kodlamacı unvanları resmî olarak kullanılmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kapsamında oluşturulmuş olan SGK ve İŞKUR meslek kodlarına göre; Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunlarının alacakları

unvanlara göre mesleki kodları; Tıbbi Sekreterlik 3344.01; Poliklinik Sekreterliği 3344.3, Laboratuvar Sekreterliği 3344.04, Ameliyathane Sekreterliği 3344.05, Klinik Sekreterliği 3344.06, Diş Hekimi Sekreterliği 3344.07, Diş Teknik Sekreterliği Meslek Elemanı 3344.08; Klinik Kodlayıcılık için 3252.01, Sağlık Bilgi Elemanlığı 3252.02; Tıbbi Kayıt Analistliği 3252.03; Tıbbi Kayıt Süpervizörlüğü 3252.04; Tıbbi Kayıt Elemanlığı 3252.05; Tıbbi Kayıt Teknisyenliği 3252.06; Sağlık Bilgi Sistemleri Teknikerliği 3252.07 şeklindedir (İŞKUR, 2003)

Tıbbi sekreter, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik alanında ön lisans eğitimi verilen yüksekokullardan mezun; hastanın sağlık kuruluşuna gelişinden taburcu oluncaya kadar geçen süreçte hastaya ait tıbbi kayıtları bilimsel ilke ve kararlara göre tutan, dosyalayan, arşivleyen, hastalıkların uluslararası sınıflandırma sistemine göre kodlama işlemlerini yapan, ayrıca idari ve tıbbi ünitelerin haberleşme ve yazışma işlerini yürüten, mesleki eğitim almış sağlık personelidir.

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programını bitiren mezunlar Ön Lisans diploması ve Yüksek Öğretim Kurumu Yürütme Kurulunun 27.07.1992 tarih ve 92.26.698 sayılı kararı gereğince, Sağlık Teknikeri (Tıbbi Sekreter) unvanı almaktadır. Program mezunları, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'ye girerek kamu kurumlarına atanabilirler.

Tıbbi sekreterlik mesleği, günümüzde çeşitli alt isimler olarak tanımlanabilmektedir. Bunlar; tıp sekreteri, hasta kabul görevlisi, tıbbi kayıt teknisyeni, yönetici tıbbi asistan, tıbbi kayıt teknisyeni, tıbbi kayıt görevlisi, tıbbi transkripsiyonist, sağlık bilgi teknisyeni (Kaplan ve Köksal, 2017: 65), tıbbi asistan, hekim asistanı, klinik kodlamacıdır. Diğer ülkelerde ve literatürde, ülkemizdeki karşılığından farklı isimlerin kullanılmaktadır.

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunlarından, International Classification of Diseases (ICD-10), Uluslararası Hastalıkların Sınıflandırılması; International Classification Primary Care (ICPC), Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Uluslararası Sınıflandırılması gibi hastalık sınıflandırma ve kodlama sistemlerini aktif olarak bilmeleri ve kullanmaları beklenmektedir.

Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik kapsamında tıbbi sekreterlerin görev ve sorumlulukları şu şekilde sıralanmıştır (Resmî Gazete, 2014):

- a) “Sağlık kurum ve kuruluşlarında, sağlık hizmet sunumunun devamlılığı esası ile tıbbi iş ve işlemlerin gerektirdiği haberleşme ve yazışma hizmetlerini yürütür.
- b) Sağlık kurum ve kuruluşlarında randevu hizmetlerini ve hasta kabul işlemlerini yürütür.
- c) Hasta dosyalarını ve gerekli görülen diğer belge ve raporları dosyalar, arşivleme ve hizmete sunma işlemlerini yürütür.
- d) Belirlenen sınıflandırma ve kodlama sistemlerine göre klinik kodlama işlemlerini yapar.
- e) Tıbbi istatistikler ile ilgili verileri derleyerek sonuçlarını üst yönetime raporlar.
- f) Hasta dosyaları arşivinin kurulum ve işleyişinde görev alır.
- g) Hasta dosyalarındaki eksikliklerin giderilmesini sağlar.
- h) Hastanın taburcu ce transfer işlemlerini yapar, kurumlar arası iletişimi sağlar.”

Türki İş Kurumu tarafından “Tıbbi Dokümantasyoncu ve Sekreter” olarak belirtilen mesleğin tanımı “Tıp ve sağlık teknolojisinin çeşitli dallarında yapılan bilimsel araştırmalarda elde edilen bulguların derlenmesi, düzene konması ve araştırmacıların hizmetine sunulması konularında çalışan kişidir”⁹ şeklinde yapılmıştır.

14.04.2017 tarihli ve E.99-617 sayılı, 2017/ 06 sıra no’lu ve “Tıbbi Sekreter İstihdamı” konulu Genelge’de; “Tıbbi dokümantasyon, tıbbi arşiv, sağlık kurulu, poliklinikler, hasta kabul birimleri ile hasta katlarında tıbbi kayıtların tutulması ve yazışmaların yürütülmesi, bilimsel toplantılarda kayıtların tutulması ve tutulan kayıtların deşifre edilmesi gibi hizmetlerde tıbbi sekreterlik veya dengi okullardan mezun olmuş ve tıbbi sekreter unvanı almış olanlar istihdam edilecektir. Tıbbi sekreterlerin istihdamında, öncelik ön lisans mezunlarına verilecek, ön lisans mezunu tıbbi sekreterin bulunmaması halinde orta öğretim mezunu tıbbi sekreterler alınacaktır.” ifadesi yer almaktadır.

Belirtilen iş tanımları ve şartlara rağmen, program mezunlarının istihdamında sorunlar yaşanmaktadır. Kamu kurumlarına yapılacak atamalarda kadro sorunları temel etken olurken, özel sektörde farklı iş tanımları ile mezunların çalıştırılması mesleğin karşılaştığı en belirgin sınırlayıcılarıdır.

Eğitim sürecinde ise ülkemizdeki sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarındaki diğer tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programlarının amaçları incelendiğinde; amaçlar itibariyle benzerlikler olmakla birlikte aralarında çok ciddi farklılıkların olduğu görülmektedir.

⁹ <https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/ViewMeslekDetayPopUp.aspx?uiID=3344.02>

2.1.3. Benzer Özellikleri ve Ortak Yönleri ile Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı

İnsanların ilk çağlardan bu yana, ileride ihtiyaç duyabilecekleri bilgileri kaydetmeye olan gereksinimleri, kağıdın üretilmesi ve matbaanın keşfi gibi tarihsel değişim ve gelişim süreçleri, çalışmaya konu olan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı'nın dayandıkları tarihleri ve mesleki eğitim alanlarında var olma tarihçeleri benzer olan bu iki mesleğin alanları, eğitim süreleri ve çalışma sektörleri değişiklik gösterse de işlevsel olarak benzer özellikler taşımaktadırlar. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı da bu anlamda benzer noktaları olan ve belli sektörel alanlarda da yolları kesişen iki meslek grubudur.

Her iki mesleğin, mesleki tanım ve özelliklerinin belirtilmesinden sonra karşılaştırmasını yaptığımızda, iki mesleğin de işinin belge ve dokümanlara yönelik olduğu, hizmet sunumunun kurumsal belge ve bilgilerin saklanması ve hizmete sunulması üzerinde durduğu, iki meslekte de ağırlıklı olarak arşiv ve arşiv hizmetleri üzerinde çalışıldığı, kurumlarda üretilen bilgi ve belgelerin üretilmesi, sınıflandırılması, kullanıma sunulması, saklanması ve tasnif edilmesi görevlerini yürüttükleri, iki meslekte de sınıflama ve kodlama sistemlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Arşivler Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünün bir dalıdır. Her iki bölüm için de çalışma kapsamında yer alan hastane arşivleri Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü için özel konu arşivleri kapsamına girerken, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı için temel iş kolları arasında yer almaktadır.

2.2. Mesleki Kaygı Kavramı

Mesleki kaygı kavramı tanımlanmadan önce kaygı kavramının incelenmesi gerekmektedir. Kaygı kavramı, bireylerin bilmedikleri ve/veya tehlikeli olarak yorumladıkları an ve durumlarda görülen merak, korku ve endişedir. Kaygı gündelik hayatta sıklıkla hissedebileceğimiz bir duygu olmakla birlikte, düzeyi ve şiddetine göre bireyin sorunlar yaşamasına sebep olabilecek sonuçlar yaratabilir. Bu nedenle bireyin kaygı yaratıcı etmenleri ortadan kaldırması kaçınılmazdır. Öte yandan, kaygı unsuru kontrol altında tutulabildiğinde teşvik edici ve motive edici olabilmektedir.

Mesleki kaygı kavramı ise, bireylerin, özellikle de öğrencilerin mesleki geleceklerine yönelik bilinmezliğe dayalı, işsizlik, uygun iş bulamama, işten çıkartılma, maaş ögeleri kapsamında duydukları korku, endişe ve merak duygusudur. Kişisel yatırımlarını doğru yapan ve mesleğin ereklerini sağlayan bireylerin mesleki kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu bilinmektedir. Bu özelliklerin yanında, kontrollü gelişen mesleki kaygının da kişinin mesleki ve bireysel gelişimini desteklediği yadsınamaz bir gerçektir.

Çalışma kapsamında kullanılan Mesleki Kaygı Ölçeği'nde Fuller mesleki kaygıyı 3 ana başlığa ayırarak ifade etmiştir. Bunlar; Görev Merkezli Kaygı, Ben Merkezli Kaygı ve İletişim Merkezli Kaygı'dır. Öğretmenlik mesleği adayları için belirlenen bu kaygı ögeleri, mesleki şartları ve basamakları göz önünde bulundurulduğunda Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencileri için de geçerli olmakta ve kullanılabilmektedir.

2.2.1. Kaygı

Kaygı kelimesinin temeli eski Yunanca'da "anxietas" kelimesine dayanmakta olup, endişe, korku ve merak anlamlarına gelmektedir (Canbaz v.d., 2007: 16). Kaygı, günlük hayatta her bireyin herhangi nedenlerle deneyimlediği, öngörülemeyen, doğal bir duygudur (Stanley ve Beck, 2000).

Kaygı kavramı ile ilgili 1960'lı yıllara kadar bir fikir ayrılığı söz konusu olmuştur. Bazı araştırmacılar kaygıyı bir kişilik özelliği olarak kabul ederken, diğer araştırmacılar kaygıyı geçici bir duygu durum olarak nitelendirmişlerdir. Geleceğe yönelik gelişen tehdit ve tehlike işaretidir. Çoklu belirsizlik durumlarında bireylerin kaygı düzeyi artmaktadır (Turner, 1988). İnsanların geleceğe yönelik duydukları olumsuz düşünce ve algılar, korku, stres, kaygı ve depresyon zincirini geliştirmektedir. Kaygının temelinde, rahatsızlık, gerginlik, endişe ve evham yatmaktadır (Nishida ve Gudykunst, 2001).

Kaygı kavramı; "üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa", "bireylerin, toplumsal kümelerin herhangi bir güçlü istek ya da güdülerinin gerçekleşmemesi olasılığı karşısında duydukları tedirginlik", "güçlü bir istek ya da dürtünün amacına ulaşamayacak gibi gözüktüğü durumlarda beliren tedirgin edici bir duygu" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009:1115). Tıbbi literatürde ise kaygı "genellikle kötü bir şey olacaktıymış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu" olarak ifade edilmektedir.

Başka bir tanımda kaygı, kişinin uyarılara karşı yaşadığı bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren uyarılmışlık hali olarak belirtilmektedir (Aydın ve Dilmaç, 2004: 41).

Kaygı şiddetine göre, kişinin tehlike durumları ile baş edebilmesi için uyum sağlayıcı bir sistem sağlamaktadır. Kaygının şiddet basamakları, hafif ve orta şiddetten, çok şiddetliye doğru uzanır. Orta şiddette seyreden kaygı durumu ise bireyin motivasyon kazanmasında fayda sağlar (Beşer ve Öz, 2003: 48).

İnsanlar günlük yaşamlarında çok çeşitli streslerle karşılaşmakta ve yaşadıkları strese karşı geliştirdikleri tepkiler de kişiden kişiye değişebilmektedir. Stresle ilişkili bu belirtiler, duygusal düzeyde huzursuzluk, gerginlik, kaygı, öfke, depresif içerikli duygular; fizyolojik düzeyde ise gerginlik tipi baş ağrıları, alerjik tepkiler, mide ve bağırsak rahatsızlıkları, alkol ve madde bağımlılığı, bağışıklık sistemi zayıflığına bağlı hastalıklar vb. olabilmektedir (Küey v.d.,1987:16) ve (Şahin,1999: 80).

Kaygılanma durumu, kişiden kişiye ve kişilerin içinde bulundukları duruma göre farklılık gösterir. Kaygının oluşumunda yaşanan olay ya da durumlar doğrudan etkili değildir. Kaygı, kişinin rasyonel olmayan düşünce ve inançlarının bir sonucu olarak ortaya çıkar, bu açıdan kişilerin durum ve olaylara yükledikleri anlamlar büyük öneme sahiptir (Karataş v.d., 2014: 242).

Uzman Psikolog Charles Spielberger kaygıyı Durumluk Kaygı ile Sürekli Kaygı olarak ikiye ayırmıştır. *Durumluk Kaygı (state anxiety)*, kişinin yaşadığı anlık durumu/durumları tehdit olarak algılaması ile başlayan, şiddeti ve süresi, kişinin ilgili duruma ait tehlike algısının kalıcılığına göre değişkenlik gösteren, çoğunlukla mantıksal sebeplere bağlı, genellikle geçici kaygı biçimidir (Kuru, 2000) ve (Yılmaz v.d., 2014: 17)

Durumluk kaygı, bireyin sürekli karşılaşılmayan olaylara gösterdiği geçici, öznel korku kaynaklı tepkileridir. Örneğin, bir öğrencinin gireceği sınav öncesinde hissettiği kaygı, bir dansçının katıldığı yarışmada sahneye çıkmadan önce yaşadığı kaygı durumluk kaygıya örnek verilebilir. Örneklerden de varılacak sonuçtan hareketle, stresin yoğun olduğu an ve durumlarda durumluk kaygı düzeyi yükselirken, stres durumu ortadan kalktığında düşecektir.

Sürekli Kaygı (trait anxiety) ise; bireyin kaygılı olma haline yatkınlığıdır. Kişinin stres hissettiği her anda, başkaları için sıradan ve normal olan bir durumu tehlikeli ve tehdit olarak

yorumlaması sonucu ortaya çıkmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009: 75). Sürekli kaygıda durumsal kaygı unsurları çoğalır, şiddeti artar ve süreklilik kazanır. Bu açıdan, sürekli kaygı taşıyan kişilerde, algı ve dikkat bozuklukları, akademik başarı düşüşü, başkaları ile iletişinden kaçınma ve içe kapanma gibi etkiler görülmektedir (Özyürek ve Demiray, 2010: 248).

Belirtilen tanımlardan hareketle, mesleki kaygı, durumluk kaygı özellikleri ile başlayarak sürekli kaygıya dönüşebilmektedir. Bu durumda, bireyin kaygısı ile baş etme becerisi, hangi kategori dahilinde süreci yaşayacağını ve atlatacağını ya da atlayamayacağını belirleyecektir. Cüceloğlu ise kaygının nedenlerini dört nedene bağlamaktadır.

- Desteğin çekilmesi: Kişi alıştığı çevre değiştiğinde kaygı duyar. Yeni gelişen durumlara adaptasyon süreci kaygı yaratır (Yeni bir okula başlamak, yeni biri şe girmek gibi).
- Olumsuz Bir Sonucu Beklemek: Neticelenmesi beklenen olayların sonucunun olumsuz olabilme ihtimali ve bunun da gerçekleşebilecek olması düşüncesi kaygı yaratacaktır.
- İç Çelişki: İnançlar ile çelişen davranışlar kaygı yaratır.
- Belirsizlik: Gelecekte ne olacağını bilmemek insanlar için başlıca kaygı sebebidir. En pozitif düşünce yapılarında dahi, gelecekte olumsuz durumlarında da gelişebileceği düşüncesi kişileri kaygıya iter.

Bilimsel açıdan yaklaşıldığında abartıya kaçılmadığı sürece, kaygının kişiyi motive ettiği görülmektedir. Önemli olan, kişinin içinde bulunduğu kaygı halinin büyüyerek kendisini engelleyici olmasının önüne geçebilmesi ve kaygılarını yönetmek için çaba sarf etmesidir.

Freud ise kaygıyı 3 başlık altında tanımlamaktadır: Gerçeklik Kaygısı, Nevrotik Kaygı, Ahlaki Kaygı. Gerçeklik Kaygısı; gerçek (var olan) bir sorun unsuru karşısında yaşanan kaygıya “Gerçeklik Kaygısı” denmektedir. Korkuyla eş anlamlı kullanılır. Tehdit unsurunu ortadan kaldırması hususunda bireyi motive eder. Doğal kaygı olarak ifade edilir.

Nevrotik Kaygı; Alt benlik ile Ego arasında yaşanan çatışma sonucudur. İçgüdülerden gelen tehlikenin algılanması ile ortaya çıkar. Nevrotik kaygı, gerçek dışı ve matığa ters özellikler taşıdığından, bireyin uyum sağlamasına engel olur normallik dışı davranışlar sergilemesine sebep teşkil eder. Anormal kaygı olarak ifade edilir.

Ahlaki Kaygı; Halk arasında vicdan olarak nitelendirilen Süper Ego ile Ego (Benlik) arasında yaşanan çatışma sonucu ortaya çıkan kaygı şeklidir. Egoda pişmanlık ya da suçluluk duygusu yaratır. Birey utanç ve suçluluk duygularını hisseder (Gençtan, 1992; Tolan, 2002; Yıldırım, 2013). Moral kaygı olarak ifade edilir.

Freud'a göre günlük hayatta herkesin ara ara yaşadığı kaygı türü, Gerçeklik Kaygısı'dır. Bireyler başlarına gelen olaylar neticesinde ortaya çıkan olumsuz durumlardan hareket ederek bilinmeyene yönelik kaygı taşırlar. Bu bilinmezlik halinin yarattığı “tehlike” durumuna karşılık, kişinin kendini koruma refleksi gelişir. Bu yönüyle gerçeklik kaygısı, koruyucu bir özelliğe sahiptir. Kişide bilinç oluşumu sağlar.

Kişilerin geleceklerini, hayattaki konumlarını ve durumlarını etkileyecek önemli faktörlerden biri olan mesleki eğitim sürecinde ortaya çıkan kaygı mesleki kaygı olarak ifade edilir. Üniversite öğrencilerinin mevcut hayat şartları içerisinde, iş bulma, atanma, geçinebilme, iş arkadaşları ile sorunsuz ilişkiler kurabilme, kendini geliştirebilme başlıkları çerçevesinde bilinmeyen geleceklerine yönelik duydukları korku ve gösterdikleri merak, mesleki kaygı kavramını doğurmuştur. Kaygı sürecini doğru yönetebilen kişiler, bu durumdan zarardan ziyade fayda sağlayabilmektedir. Yukarıda belirtilen kaygı türleri incelendiğinde, mesleki kaygı, Freud'un Gerçeklik Kaygısı kavramı ile, Spielberger'in Durumluk Kaygı kavramı özelliklerini taşıdığından faydalı ve kişiyi geliştiren bir unsura dönüştürülebilir.

2.2.2. Mesleki Kaygı

Üniversite eğitimi, bireyleri geleceklerine yönelik çeşitli ve farklı sektörlerde istihdam etmek üzere temel eğitimden geçirerek iş dünyasına hazırlayan önemli bir süreçtir. Bu süreçte mezun olduktan sonrasına ilişkin oluşan belirsizlik, öğrencilerde kaygı ve strese sebep olmaktadır (Kutlu v.d., 2019: 512). Günümüz yaşam şartları, üniversite dönemi olarak adlandırılan zaman diliminin gençlerin yaşamlarına ilişkin en önemli paya sahip olan kararları verme süreci olmasına neden olmuştur. Üniversiteden mezun olacakları dönemde geleceklerine yönelik verecekleri kararlar, iş seçimi, gelecekteki hayatlarına yönelik almaları planları, arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve diğer sorumluluklar gençlerde kaygı yaratan sebeplerden bazılarıdır (Tektaş, 2014: 243). Ülkemizde eğitim seviyesi her geçen gün artarken, paralel olarak genç ve eğitimli nüfusta işsizlik oranları da artmakta ve bu durum üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrasına ilişkin kaygılarının çoğalmasına sebep olmaktadır.

Öğrenciler, öğrencilik dönemlerinde kendilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmalıdır. Geleceğe yönelik sadece tahmin yürütebildikleri bu süreçte de kaygı unsurunu amaç değil, araca dönüştürerek kullanabildikleri sürece başarılı olabileceklerdir.

Bireylerin eğitim almakta oldukları mesleğe ilişkin, bilmedikleri geleceğe yönelik kaygı duyması oldukça normaldir. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sorunları

saptamaya yönelik yapılan çalışmalarda, Cüceloğlu'nun ifade ettiği kaygı kaynaklarından Desteğin Çekilmesi, Olumsuz bir sonucu beklemek ve Belirsizlik maddelerinin etkin rol oynadığı görülmektedir. Özellikle son sınıf öğrencilerinin kariyer edinme, mezun olduklarında hangi durumlarla karşılaşacaklarını bilememe ve mesleki kaygı konularının en sık problem yaşanan ilk üç alan olduğu görülmektedir (Cabı ve Yalçınalp, 2013: 85). Üniversite son sınıf öğrencilerinin mezuniyet, işsizlik, iş seçimi, gerçek hayatta rol almaya yönelik planlar ve değişik sorumluluklar gibi faktörler, kaygılarını artıran diğer etmenlerdir (Tümerdem, 2007).

Üniversite öğrencileri, bir yarış atmosferinde geçen sınav ve tercih süreçleri dahilinde yüksek kaygıya sahip olarak üniversite eğitimlerine başlamaktadır. Bu kaygı unsuru, özellikle gençler ve üniversite mezunları arasında işsizliğin yaygın olması bu kaygı düzeyinin daha da artmasına nedeniyse, eğitim aldıkları süreçte şekil değiştirerek mezuniyet sonrası döneme ilişkin mesleki bir kaygı halini almakta, özellikle son sınıf öğrencilerinin iş bulma ve işsiz kalma arasında gelişen strese bağlı olarak kaygıları ciddi oranda artmaktadır. Gelişen kaygı ile baş edebilen öğrenciler, mezuniyet sonrası döneme ilişkin gerek kişisel gerek mesleki adımlar atmaya üniversite sürecinde başlayabilmektedir.

İşsizlik sorununun gittikçe artmakta olduğumuz günümüz ülke şartlarında, aktif olarak öğrencilik yapmakta olan her öğrenci mezuniyet sonrası dönemine ilişkin mesleğini yapabilme, iş bulabilme, mesleğine uygun iş bulabilme, bulduğu işte başarılı olma, kabul görme, kendini geliştirme gibi konularda endişe duymaktadır.

Mesleki kaygı, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin mesleklerine yönelik eğitim ve öğretim, mesleki yeterlilik, kurumsal ilişkiler, atanma ve iş bulma gibi konularda deneyimledikleri kaygıyı ifade etmektedir. Bireylerin gelecekte karşılaşabilecekleri kariyer engelleri, öğrencilik dönemlerinden itibaren ciddi bir kaygı unsuru oluşturmaktadır.

Çalışmada kullanılan Mesleki Kaygı Ölçeği kapsamında Fuller'e (1969) göre, öğretmen adaylarına yönelik olarak tanımlanan mesleki kaygı alanları; görev merkezli kaygılar, ben merkezli kaygılar ve öğrenci/iletişim merkezli kaygılar'dır (Cabı ve Yalçınalp, 2013: 86). Bu ölçek kapsamında, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencileri için ben merkezli kaygılar ve görev merkezli kaygılar dikkate alınabilir.

Ben Merkezli Kaygı'da odak noktası kişinin kendisidir. Bu kaygıya sahip bir mezun adayı, gelecekte mesleğini başarıyla yapma konusunda kaygılar taşıyarak, bireysel olarak

mesleki bilgisin, mesleğe uygunluğunu, yeterliliğini ve mesleğe yönelik istekliliğini sorgulamaktadır. Görev Merkezli Kaygı’da ise bireyin mesleki donanımı ve başarı yatkınlığı etkilidir. Daha çok başarı ve başarısızlığı etkileyen faktörler ortaya çıkar. Bu kaygıya sahip olan adaylar kendilerine “İyi bir arşivci olabilecek miyim?”, “Daha başarılı bir tıbbi sekreter olmak için neler yapabilirim?”, “Yapacağım işi diğer kütüphaneciler nasıl uyguluyorlar?” gibi sorular sorarlar (Çelik ve Şengül, 2017: 2599-2600).

Mesleği isteyerek seçen ve eğitim aldıkları bölüm/programa kendi seçimi ile gelen öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki kaygıları daha az olmaktadır. Yapılan anket çalışması sonuçları ve diğer kaynaklara ait sonuçlar incelendiğinde, her iki mesleki grupta yer alan öğrencilerin son sınıfa geldikçe mesleki kaygı düzeylerinin arttığı görülmektedir.

2.3. Bilgi ve Belge Yönetimi ve Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Öğrencilerinin Mesleki Kaygı Durumlarını Etkileyen Faktörler

Bilgi ve Belge Yönetim Bölümü ve Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunları iş hayatına atıldıklarında görev aldıkları birimlere göre gerek iletişimsel gerekse teknik anlamda birçok görev yürütmektedir. Ancak, çalışma hayatında karşılaşılabilecek durumlara ek olarak henüz mesleğe başlamadan evvel de öğrencilerin karşılaştıkları engelleyici faktörler olabilmektedir. Bunlardan ilki her iki meslek için de temel sorun olan atama ve iş bulma sorunlarıdır. Bu temel sorunlar çerçevesinde öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki kaygıları gelişmekte ve şekillenmektedir. Yapılan çalışmalardan ve forumlardan derlenen sorunlar incelendiğinde her iki mesleğin de ortak olarak belirtilebilecek mesleki kaygı gelişimini tetikleyen mesleki sorunları;

- İş bulamama
- Atanma sorunları
- Yoğun iş yükü
- Tanımlanan görev dışında görev yaptırılması
- Mesleğin yeterince tanınmıyor olması
- Yönetimsel sorunlar
- Maaş yetersizliği
- Kariyer geliştirme olanaklarının sınırlı olması
- Performansların objektif değerlendirilmemesi
- Sosyal hakların yetersizliği

- Çalışma güvenliği ile ilgili riskler
- Motivasyon eksikliği
- Mesleki eğitimi olmayan personel / yöneticiler ile çalışmak şeklinde sıralanabilir.

Mesleğin yeterince tanınmıyor olmasından hareketle gelişen mesleki kaygı, özellikle iş bulamama ve atanma sorunları öğrenciler için ciddi problemler yaratmaktadır. İş yükü fazlalığı, görev tanımı dışında işler yaptırılması, yönetsel sorunlar, sosyal hakların ve maaş yetersizliği, kariyer geliştirme olanaklarının sunulmaması ya da sınırlı olması, şiddet ve mobbing unsurları, performans değerlendirilmesinde adil davranılmaması, motivasyon unsurlarının bulunmaması, mezun aday öğrencilerin bireysel, donanımsal ve mesleki kaygılarının şiddetlenmesine ve kaygıları ile baş edememelerine sebep olmaktadır. Bu noktada öğrencilerden beklenen, mevcut kaygılarını merkez haline getirmeden üstesinden gelmeleri ve kaygılarını lehlerine çevirerek mezuniyet öncesinde atabilecekleri adımları belirlemeleri ve geleceklerini planlayabilmeleridir.

Çalışmanın bu bölümünde meslek kavramı, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı üzerinden tanımlanmış ve iki mesleğin mesleki çerçeveleri, durumları ve kapsamı açıklanmıştır. Kaygı kavramı özellikleri ve türleri ile ifade edilerek, mesleki kaygının oluşumu, gelişimi ve baş etme şekilleri ortaya konmuştur. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin mezuniyet öncesi yaşadıkları mesleki kaygı kaynakları tespit edilerek öğrenciler üzerindeki etkileri belirtilmiştir.

Üçüncü bölümde, bu mesleki kaygı unsurları Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği kullanılarak çeşitli önermeler ile öğrencilere sunulacak doğruluğu incelenecek, en yoğun kaygı unsurları saptanacak ve analiz edilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ İLE TIBBİ DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN GELECEĞE YÖNELİK BENZER MESLEKİ KAYGILARI ÜZERİNE ANKET ÇALIŞMASI BULGULARI, ANALİZ VE YORUMLARI

Bu bölümde Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencileri ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin mesleği yapma niyetleri ve bu doğrultuda mesleklerinin geleceğine yönelik kaygı düzeyleri konularında uygulanan anket bulgularına, analizlerine ve yorumlara yer verilmiştir.

Çalışma kapsamında Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (34), İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (84), Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (32), Altınbaş Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekterlik Programı (30), İstanbul Aydın Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekterlik Programı (64), İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Tıbbi Dokümantasyon ve Sekterlik Programı'ndan (56), 1. Sınıf (78), 2. Sınıf (121), 3. Sınıf (27) ve 4. Sınıf (74) öğrencileri katılmıştır (Tablo-1 ve Tablo-2). Katılımcı sayılarının belirlenmesinde bölüm bazında sayı eşitliği sağlanmasına dikkat edilmiş, sınıf düzeyinde katılımcı sayısı eşitliği gözetilmemiştir. Katılımcıların sınıf bilgileri rastgele seçilmiştir.

Tablo-1: Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	%
Altınbaş Üniversitesi	30	10
Ankara Üniversitesi	34	11
İstanbul Üniversitesi	84	28
İstanbul Aydın Üniversitesi	64	22
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	56	18
Marmara Üniversitesi	32	11
Toplam	300	100

Tablo-2: Öğrencilerin Okudukları Bölüm/Program Dağılımı

Bölüm/Program Bilgisi	f	%
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü	150	50
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı	150	50
Toplam	300	100

Çalışma kapsamında katılımcı sayılarının belirlenmesinde bölüm bazında sayı eşitliği sağlanmasına dikkat edilmiştir. Her iki bölümden katılımcı sayısı 150’dir. (Tablo-2).

Tablo-3: Öğrencilerin Okudukları Sınıf Dağılımı

Sınıf Bilgisi	f	%
1. Sınıf	78	12,7
2. Sınıf	121	40,3
3. Sınıf	27	12,3
4. Sınıf	74	34,7
Toplam	300	100

Anket sonuçlarına göre bölüm bazında sınıf düzeylerine bakıldığında, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünden 4. Sınıf öğrencilerinin katılımının %49 ile daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo-4).

Tablo-4: Bölüm Bazında Öğrencilerin Okudukları Sınıf Dağılımı / Bilgi ve Belge Yönetimi

Sınıf Bilgisi	f	%
1. Sınıf	28	19
2. Sınıf	21	14
3. Sınıf	27	18
4. Sınıf	74	49
Toplam	150	100

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programında ise, %67 ile 2. sınıf öğrencilerinin katılımlarının ağırlıklı olduğu görülmüştür (Tablo-5).

Tablo-5: Bölüm Bazında Öğrencilerin Okudukları Sınıf Dağılımı / Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik

Sınıf Bilgisi	f	%
1. Sınıf	50	33
2. Sınıf	100	67
Toplam	150	100

3.1.Öğrencilerin Kişisel Özellikleri

Anket uygulanan öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla; cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyleri, ebeveynlerinin eğitim durumları, mezun oldukları lise türü incelenmiştir.

3.1.1. Cinsiyetlere Göre Dağılım

Ankete katılan öğrencilerin %65'ini kadın öğrenciler, %35'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır (Tablo-6). Veriler incelendiğinde, her iki branş arasında cinsiyet dağılımının birbirine benzer olduğu görülmektedir. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin de Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin de çoğunluğunu kadın öğrenciler oluşturmaktadır. Bu veriye göre, ülkemizde Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programları meslek olarak daha çok kadınların tercih ettiği branşlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo-6: Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

CİNSİYET	f	%
Kadın	195	65
Erkek	105	35
Toplam	300	100

Katılımcı öğrencilerin %65'i (195) kadın, %35'i (105) erkek öğrencilerden oluşmuştur. Anket uygulaması sırasında cinsiyet sayılarında eşitlik gözetilmemekle birlikte, burada her iki bölüm öğrencilerinin ağırlıklı olarak kadınlardan oluşması etkili olmuştur. İki mesleğin de cinsiyetçi kalıplardan uzak, her iki cinsiyet için de uygun çalışma koşullara sahip meslekler olduğu söylenebilir (Tablo-7).

Tablo-7: Üniversitelere Göre Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Üniversite	Kadın	%	Erkek	%
Altınbaş Üniversitesi	20	10	10	9
Ankara Üniversitesi	22	11,4	12	11
İstanbul Üniversitesi	54	27,8	30	29
İstanbul Aydın Üniversitesi	48	24,4	18	17
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	34	17,4	22	21
Marmara Üniversitesi	18	9	14	13
Toplam	195	100	105	100

3.1.2. Yaşlara Göre Dağılım

Ankete katılan öğrencilerin %49'unu 21-23 yaş arası öğrenciler, %45'ini 18-20 yaş arası öğrenciler, %9'unu 24-26 yaş arası öğrenciler, %2'sini 27 ve üstü yaş grubu öğrenciler oluşturmaktadır (Tablo-8).

Katılımcı öğrencilerin yaş gruplarının mesleki kaygı düzeyleri üzerinde belirleyiciliği tespit edilmemiştir. Tüm yaş gruplarının mesleki kaygı sahibi oldukları görülmektedir. Anket katılımcıları arasında 24+ yaş grubu öğrenci sayısı oldukça azdır. Buradan hareketle, her iki bölümün de standart mezuniyet yaşlarından ileri olan 24 yaş üstü bireyler tarafından çok tercih edilmediği sonucuna varılabilir.

Tablo-8: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	f	%
18-20	120	40
21-23	147	49
24-26	26	9
27 ve üstü	7	2
Toplam	300	100

3.1.3. Medeni Duruma Göre Dağılım

Ankete katılan öğrencilerin %95'i bekar olduğunu belirtirken, %5'i evli olduğunu ifade etmiştir (Tablo-9).

Tablo-9: Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	f	%
Evli	16	5
Bekar	284	95
Toplam	300	100

Çalışmaya yönelik medeni durum değerlendirmesine göre her iki bölümde eğitim almakta olan öğrencilerin ağırlıklı olarak bekar bireyler oldukları görülmektedir (Tablo-10).

Tablo-10: Bölümlere Göre Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Bilgi ve Belge Yönetimi	f	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	f
Evli	6	4	10	7
Bekar	144	96	140	93
Toplam	150	100	150	100

3.1.4. Gelir Düzeylerine Göre Dağılım

Ankete katılan öğrencilerin %81,7'si ailelerinin ortalama gelirini orta düzey olarak, %14,3'ü düşük, %4'ü ise yüksek olarak ifade etmiştir (Tablo-11).

Gelir düzeyleri incelendiğinde, katılımcı öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerinin genellikle orta düzeyde olduğu görülmüştür (%81,7).

Tablo-11: Ailelerin Aylık Ortalama Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Ortalama Gelir Düzeyi	f	%
Düşük	43	14,3
Orta	245	81,7
Yüksek	12	4
Toplam	300	100

3.1.5. Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılım

Ankete katılan öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarına yönelik soruda, anne ve babaların ağırlıklı olarak (%37,3) lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu oranı, annelerin %29'unun ilkokul, babaların %21,4'ünün üniversite mezunu olması takip etmiştir. Doktora mezunu anne ve baba oranı %0,3 ile en düşük veri olmuştur.

Tablo-12: Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Ebeveynlerin Eğitim Durumu	Anne		Baba	
	f	%	f	%
Okuma-Yazması Bulunmuyor.	18	6	1	0,3
İlkokul	87	29	58	19,3
Ortaokul	50	16,7	55	18,4
Lise	112	37,3	112	37,3
Üniversite	30	10	64	21,4
Yüksek Lisans	2	0,7	9	3
Doktora	1	0,3	1	0,3
Toplam	300	100	300	100

Anket sonuçlarına göre okuma-yazması bulunmayan anne oranı %18, babalarda bu oran %0,3, ilkokul mezunu anne oranı %29, baba oranı %19,3, ortaokul mezunu anne oranı %16,7, baba oranı %18,4, lise mezunu anne ve baba oranı eşit olarak %37,3, üniversite mezunu anne oranı %10, baba oranı %21,4, yüksek lisans mezunu anne oranı %0,7, baba oranı %3, doktora mezunu anne ve baba oranları ise eşit olarak %0,3'tür (Tablo-12).

Tablo-13: Bölüm Bazında Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı – Bilgi ve Belge Yönetimi

Ebeveynlerin Eğitim Durumu / Bilgi ve Belge Yönetimi	Anne		Baba	
	f	%	f	%
Okuma-Yazması Bulunmuyor.	12	8	1	0,7
İlkokul	51	34	33	22
Ortaokul	19	12,6	27	18
Lise	53	35,4	56	37,6
Üniversite	15	10	30	20
Yüksek Lisans	0	0	3	2
Doktora	0	0	0	0
Toplam	150	100	150	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeylerine yönelik bulgulara göre, babaların annelere göre daha eğitilmiş oldukları (üniversite mezunu baba sayısı 64, anne sayısı 30'dur.) görülmektedir. Anne ve babaların ağırlıklı ve eşit oranda (%38) lise mezunu olduğu ise diğer bir sonuçtur.

Tablo-14: Bölüm Bazında Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı – Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik

Ebeveynlerin Eğitim Durumu / Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	Anne f	%	Baba f	%
Okuma-Yazması Bulunmuyor.	6	4	0	0
İlkokul	37	24,5	25	16,6
Ortaokul	29	19,5	27	18
Lise	57	38	57	38
Üniversite	17	11,4	34	22,7
Yüksek Lisans	2	1,4	6	4
Doktora	1	0,7	1	0,7
Toplam	150	100	150	100

3.1.6. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Dağılım

Ankete katılan öğrencilerin %8'i Düz Lise, %4'ü Özel Lise, %44'ü Temel Lise, %36,2'si Anadolu Lisesi, %4,7'si Sağlık Meslek Lisesi, %14'ü Meslek Lisesi, %15,3'ü İmam Hatip Lisesi, %3'ü diğer lise türlerinden (Açık Lise vd.) mezun olmuştur (Tablo-15).

Tablo-15: Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Genel Dağılım

Mezun Olunan Lise Türü – Genel	f	%
Düz Lise	24	8
Özel Lise	12	4
Temel Lise	44	14,7
Anadolu Lisesi	109	36,2
Sağlık Meslek Lisesi	14	4,7
Meslek Lisesi	42	14
İmam Hatip Lisesi	46	15,3
Diğer	9	3
Toplam	300	100

Tablo-16'ya göre, katılımcı öğrencilerin ağırlıklı olarak Anadolu Lisesi mezunu olduğu görülmektedir. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde öğrencilerin %73'ü, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programında %35'i Anadolu Lisesi mezunudur. Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programında bu oranı %31 ile Meslek Lisesi takip etmektedir.

Tablo-16: Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Bölüm/Program ve Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Dağılım

Mezun Olunan Lise Türü	Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencileri	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Öğrencileri
	f	f
Düz Lise	16	8
Özel Lise	3	9
Temel Lise	19	25
Anadolu Lisesi	73	35
Sağlık Meslek Lisesi	1	15
Meslek Lisesi	12	31
İmam Hatip Lisesi	19	27
Diğer (Sosyal Bilimler Lisesi)	2	0
Toplam	150	150

3.2. Meslek Seçimi

Üniversite öğrencilerinin eğitim alacakları üniversite ve bölüm kararlarında etkili olan faktörlerden biri de seçecekleri meslektir. Meslek seçimi ile öğrenciler geleceklerine ve kariyerlerine yönelik en önemli adımlardan birini atmaktadır. Bu çalışmada eğitimlerine ve mesleklerine yönelik aldıkları bu hayati kararda onları etkileyen ve yönlendiren faktörlerin neler olduğu tespit edilmek üzere, Anket kapsamında öğrencilerin mesleklerini seçme nedenleri, mesleği seçmede ailede aynı mesleği yapan birey bulunma durumlarının mesleki kararları üzerindeki etkileri incelenmiştir.

3.2.1. Öğrencilerin Mesleği Seçme Faktörlerinin Dağılımı

Ankete katılan öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine bakıldığında en yüksek oranın %35,7 ile rehber öğretmen yönlendirmesi olduğu görülmektedir. Katılımcıları %22,3'ü hayalindeki meslek olduğundan eğitim almakta oldukları mesleği seçerken; %15,7'si aile yönlendirmesi, %14'ü açıkta kalmamak için, %12,3'ü diğer etmenleri seçmiştir. Anket sonuçlarına göre rehber öğretmenlerinin öğrencilerin mesleki kariyer tercihlerinde büyük önem sahibi oldukları ve önemli yönlendirici unsur taşıdıkları sonucu görülmektedir.

Çalışmada ulaşılan en önemli sonuçlardan biri de öğrencilerin okumakta oldukları bölümü tercih nedenleri olmuştur. Ankete katılan öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine bakıldığında en yüksek oran %35,7 ile rehber öğretmen yönlendirmesidir. Rehber öğretmenlerinin aday öğrencilerin mesleki kariyer tercihlerinde etkili ve belirleyici oldukları

görülmektedir. Rehber öğretmenleri tarafından yönlendirilen öğrencileri, hayalindeki meslek olduğu için seçen öğrenciler (%22,3), ailesi tarafından yönlendirilenler (%15,7), açıkta kalmamak için seçenler (%14) ve diğer etmenler (%12,3) kaynaklı gelenler takip etmiştir (Tablo-17).

Tablo-17: Öğrencilerin Mesleği Seçme Faktörlerinin Dağılımı

Mesleği Seçme Sebepleri	f	%
Hayalimdeki meslek olduğundan	67	22,3
Aile yönlendirmesi	47	15,7
Rehber öğretmen yönlendirmesi	107	35,7
Açıkta kalmamak için	42	14
Diğer	37	12,3
Toplam	300	100

3.2.2. Ailede Mesleği Yapan Kişi Bulunma Durumu Dağılımı

Öğrencilerin mesleği tercih etmede ailesel faktörlerin etkisini görmek amacı ile; ailelerinde, eğitim almakta oldukları meslekten bir kişinin bulunma durumuna yönelik soruda %75 oranında hayır cevabı sonucu çıkarken, katılımcıların %25'inin ailesinde eğitim almakta oldukları mesleği yapan kişi/kişiler olduğu görülmektedir (Tablo-18).

Tablo-18: Öğrencilerin Ailelerinde Mesleği Yapan Kişi Bulunma Dağılımı

Ailede Mesleği Yapan Kişi Bulunma Durumu	f	%
Var	75	25
Yok	225	75
Toplam	300	100

3.3. Mesleki Kaygı Ölçeğine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ) kullanılarak, araştırmaya katılan öğrencilere gelecekte icra edecekleri mesleğe yönelik maddeler sunulmuş ve 1-5 arası derecelendirmeleri talep edilmiştir. (5- Tamamen Katılıyorum 4-Katılıyorum 3-Kararsızım 2-Katılmıyorum, 1-Hiç katılmıyorum.) Aşağıda ifade edilen tüm yorumlar Tablo-14 verileri kullanılarak yapılmıştır.

Ölçek kapsamında “*Alanıma yönelik işlere farklı mesleklerden kişilerin alınmasından kaygı duyarım.*” önermesine, Hiç Katılmıyorum %3,3, Katılmıyorum %4,7, Kararsızım %5, Katılıyorum %40 ve Tamamen Katılıyorum %47 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %87’si, mesleklerine yönelik iş alımlarında önceliğin kendilerine verilmeyerek farklı alanlardan kişilerin işe alınmasına yönelik kaygı duyduklarını belirtmiştir. %8’i bu durumun kendisinde kaygı yaratmadığını, %5’i kararsız olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin halihazırda var olan iş bulma kaygısını tetikleyen bu durum ne yazık ki günümüz çalışma sektörlerinin temel sorunlarından biridir. 2007 yılında yayımlanan yönetmelik ile Tıbbi Sekreterlik kadrolarına yalnızca Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunlarının atanacağı resmiyet kazansa da çalışmaya katılan öğrenciler bölüm fark etmeksizin bu konuda kaygılı olduklarını ifade etmiştir.

“*Mezuniyet sonrası alanım ile ilgili iş bulamamaktan kaygı duyarım.*” önermesine, Hiç Katılmıyorum %2,7, Katılmıyorum %4,7, Kararsızım %8, Katılıyorum %39,3 ve Tamamen Katılıyorum %45,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %84,6 gibi ciddi bir oran ile, eğitim aldıkları alana uygun iş bulmakla ilgili kaygıları olduğu görülmüştür. Mesleğine uygun iş bulma kaygısı taşımayan öğrenci oranı %7,4 ve kararsız kalan öğrenci oranı ise %8 olarak belirlenmiştir. Bu grupta yer alan öğrencilerin meslekleri dışında herhangi bir işte de çalışabileceklerini düşündükleri ya da kendilerine ve mesleklerine yönelik güvenlerinin tam olmasından hareketle mesleki alanda iş bulacaklarından emin oldukları söylenebilir.

“*Çalışacağım kurum yönetiminin bana adil davranmamasından kaygı duyarım.*” önermesine, Hiç Katılmıyorum %4,7, Katılmıyorum %2,3, Kararsızım %10,3, Katılıyorum %45,3 ve Tamamen Katılıyorum %37,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %82,6’sı yöneticiler tarafından adil bir yönetim anlayışının benimsenmemesinden kaygı duymaktadır. %7’si adil uygulamaların olmaması ihtimaline karşı kaygı yaşamadığını, %10,3’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. Çalışma kapsamında, katılımcıların ciddi oranda adaletli bir kurumsal yönetim politikası beklentisi olduğu ve olmaması durumuna yönelik kaygının yoğun olduğu görülmüştür.

“*Toplumda mesleğime yönelik saygının azalmasından kaygı duyarım.*” önermesine, Hiç Katılmıyorum %4, Katılmıyorum %6,3, Kararsızım %9,7, Katılıyorum %39,7 ve Tamamen Katılıyorum %40,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin mesleklerinin bilinirliği hususunda duydukları kaygıya paralel olarak, toplumda mesleklerini tanıyan ve meslek kapsamını bilenlerin de zaman içerisinde saygılarını kaybetmelerine yönelik kaygıları

geliştiği (%80) görülmektedir. Bu konuda kaygı taşımayan öğrencilerin oranı %10,3, kararsız olduğunu ifade eden öğrencilerin oranı ise %9,7'dir. Katılımcıların mesleklerinin bilinirliği hususunda duydukları kaygıya paralel olarak, toplumda mesleklerini tanıyan ve meslek kapsamını bilenlerin de zaman içerisinde saygılarını kaybetmelerine yönelik kaygıları geliştiği görülmektedir. Ancak %80 oranı ile görülmektedir ki, katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğu eğitim almakta oldukları ve gelecekte icra edecekleri mesleğe yönelik saygının toplum nezdinde azalmasını sorun etmekte ve mesleki itibar ve birey olarak toplumda alacakları konum gereği kaygı duymaktadırlar.

“Atama sınavı sonucu herhangi bir kuruma atanamamaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %4,3, Katılmıyorum %5,7, Kararsızım %9,3, Katılıyorum %40,3 ve Tamamen Katılıyorum %40,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. *“Puanların yüksek olması nedeniyle atama sınavından yeterli puan alamamaktan kaygı duyarım.”*  nermesine, Hiç Katılmıyorum %6, Katılmıyorum %11, Kararsızım %11, Katılıyorum %41,3 ve Tamamen Katılıyorum %30,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Çalışma kapsamında katılımcı öğrenciler %80,6 oranında kamu kurumlarına atanamama, %72 oranında sınavdan yeterli puan alamama hususlarında kaygı duymaktadır. Atama kaygısı olmadığını beyan eden  ğrenci oranı %10, yeterli puan alamayacağına yönelik kaygısı olan  ğrenci oranı %17 olarak belirlenmiştir. Atama ve yeterli puan alamama kaygılarında kararsız olan öğrencilerin oranı ise %9,3 ve %11'dir. Günümüzde,  zel kuruluşlardan ziyade kamu kurumlarına atanarak daha iyi koşul ve imkanlarda çalışacakları algısına sahip olan gençler, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'nı oldukça önemsemektedir. Çalışma kapsamında katılımcı öğrencilerin %80,6'sı kamu kurumlarına atanamama ve %72 oranı ile yeterli puan alamama hususlarında kaygı duyduklarına yönelik verdikleri cevaplar bu varsayımı doğrular niteliktedir.

“Mesleğimden elde edeceğim gelirin standart bir yaşam için yeterli olamayacağımdan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %2,3, Katılmıyorum %6,3, Kararsızım %13, Katılıyorum %52 ve Tamamen Katılıyorum %27 oranlarında cevaplar verilmiştir. *“Mesleğimden elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kaygı duyarım.”*  nermesine, Hiç Katılmıyorum %4,3, Katılmıyorum %6,3, Kararsızım %13, Katılıyorum %47 ve Tamamen Katılıyorum %29,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı  ğrencilerin %79'u geçim derdi yaşamaktan %76,3'sı ailesinin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan yana kaygı duyarken, %8,6'sı maaşının yeterli gelmemesi, %10,6'sı ailesinin ihtiyaçlarını karşılayamama ihtimalinden kaygı duymadığını, her iki önerme için de %13'  kararsız

olduğunu ifade etmiştir. Günümüzde yaşam şartlarının ağırlaşması nedeniyle öğrenciler ağırlıklı ve önemli bir oranda geçim sıkıntısı yaşamaktan yana kaygı duymaktadır. Diğer katılımcı öğrencilerin ise yürütecekleri meslek dahilinde ihtiyaçlarını sağlayacakları yeterlilikte maaş alacaklarını düşünmeleri ya da ailevi veya farklı bazı ek imkanlara güvenerek bu konuda kaygı taşımadıkları ya da mevcut imkanlar dahilinde bu husus üzerine düşünmedikleri ve yaşamadan öğrenemeyecekleri bir durum olduğundan şimdiden sorun haline getirmek istemedikleri söylenebilir.

“Çalışacağım işte mobbinge (Yıldırma) uğramaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %5, Katılmıyorum %6, Kararsızım %11,3, Katılıyorum %49,7 ve Tamamen Katılıyorum %28 oranlarında cevaplar verilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %77,7 ‘si ileride çalıştıkları kurumda denk ya da üstlerinden mobbing görmeye yönelik kaygı duyduklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %11’i önermeye katılmadığını, %11,3’ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Kurumsal işleyiş içerisinde günümüzde bireylerin sıklıkla yakındıkları unsurlardan biri olan mobbing konusu, tüm sektörlerde, çalışanlar için ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Ancak özellikle ast-üst hiyerarşik yapısının yoğun olduğu özel kuruluş ya da kamu kurumlarında aktif olarak çalışan Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunlarının karşılaştıkları sorunlar arasında mobbing uygulamaları gelmektedir. Önermeye katılmadığını ya da kararsız olduğunu ifade eden katılımcıların, bu durumla karşılaşmalarının kendileri için sorun teşkil etmemesi kaynaklı bu cevapları verdikleri varsayılabilir.

“Toplumda mesleğime yönelik yeterli bilginin olmamasından kaygı duyarım.” önermesine Hiç Katılmıyorum %3,7, Katılmıyorum %10,3, Kararsızım %11,7, Katılıyorum %42,3 ve Tamamen Katılıyorum %32 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun (74,3) mesleklerinin yeterince bilinmemesi nedeniyle oluşan toplumsal algıdan rahatsızlık duyduğu ve buna bağlı olarak kaygılandığı görülmektedir. *“Mezuniyet sonrası bölüm/programının yeterince tanınmaması/bilinmemesinden dolayı çevresel baskı yaşamaktan kaygı duyarım.”* Önermesine Hiç Katılmıyorum %7,3, Katılmıyorum %16,3, Kararsızım %14,7, Katılıyorum %36,7 ve Tamamen Katılıyorum %25 oranlarında cevaplar verilmiştir. Öğrencilerin eğitim almakta oldukları mesleği gerek toplumun gerekse parçası oldukları çevrenin yeterince tanımadığına ilişkin görüşleri, çevresel baskı yaşayacakları (dışlanma, küçümsenme gibi) hususunda kaygı taşımalarına (%61,7) neden olmuştur. Bu konuda kaygı taşımayan öğrencilerin oranı %31, kararsız olduğunu ifade eden öğrencilerin sayısı ise %17,7’de kalmıştır. Sonuçlar kapsamında, öğrencilerin ağırlıklı olarak meslek kaynaklı

çevresel baskı görüyor olmaktan ya da ileride görmekten yana sıkıntı duydukları gözlemlenmiştir.

“Meslektaşlarımdan beklediğim saygıyı görememekten kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %6,7, Katılmıyorum %8,3, Kararsızım %10,3, Katılıyorum %42,7 ve Tamamen Katılıyorum %32 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların önemli çoğunluğu (%74,7) çalışma arkadaşlarından ve yöneticilerinden gerekli saygıyı görmemekten kaygı duymaktadır. %15'i bu durumdan kaygı duymayacağını belirtirken, %10,3'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. Saygı kavramı bireyler için, toplumun parçası olmanın bir ereği olması dışında özellikle iş hayatı dahilinde büyük öneme sahiptir. Sosyal hayatı içerisinde saygı unsurunu göz ardı edebilen bireyler dahi iş hayatlarında mevkidaşlarından ve yöneticilerinden saygı görmeyi oldukça önemsemektedir. Günümüzde bireylerin kişisel özellikleri, mesleki bilgileri ya da yalnızca pozisyonları saygı unsurunu belirleyen önemli faktörlerdir. Katılımcı öğrencilerin hangi faktör kapsamında saygı görmek istedikleri tespit edilmemiş olsa dahi, bu önerme sonucunda ileride çalışacakları kurumlarda gerekçe fark etmeksizin saygı gören çalışanlar olmak istedikleri söylenebilir.

“Çalışacağım işte aldığım eğitime uygun görevler verilmemesinden kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %5,7, Katılmıyorum %6, Kararsızım %14, Katılıyorum %46 ve Tamamen Katılıyorum %28,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %74,3'ü çalışma hayatlarında mesleki eğitime uygun görev verilmemesinden kaygı duyarken, %11,7'si verilecek görevlere yönelik kaygı duymadığını belirtmiş, %14'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. Çalışma kapsamında yer alan bu önermeye alınan cevapların ağırlıklı olarak (%74,3) alınan mesleki eğitime uygun görevler verilmemesine yönelik kaygı üzerinde toplanması mesleki görev tanımlarının kurumlar tarafından doğru ve uygun şekilde belirlenmesinin önemini bir kez daha vurgulamıştır.

“Kamu kuruluşunda kadrolu bir işe sahip olup, nöbetler/vardiyalar nedeniyle ailem/eşim/çocuğumla yeterince ilgilenememekten kaygı duyarım” önermesine, Hiç Katılmıyorum %7,3, Katılmıyorum %12,3, Kararsızım %17, Katılıyorum %41,3 ve Tamamen Katılıyorum %33 oranlarında cevaplar verilmiştir. Çalışmaya katılan her iki meslek grubu için de vardiyalı çalışma uygulaması var olduğundan dolayı, öğrenciler %74,3 oranında ailelerine zaman ayıramamaktan ya da onlarla ilgilenememekten kaygı duymaktadır. Katılımcıların %19,6'sı bu konuda kaygı duymadığını, %17'si ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Bu

önermede, kişilerin ailevi yapıları, gelecekte aile kurma planları ve çalışma hayatlarına verdikleri öncelik durumları belirleyici nitelikte olmuştur varsayımı yapılabilir.

“Çalışacağım kurumun mesleğimi yapmaya uygun olmamasından kaygı duyarım” önermesine, Hiç Katılmıyorum %5, Katılmıyorum %9,3, Kararsızım %13,3, Katılıyorum %49,7 ve Tamamen Katılıyorum %22,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. “Çalışma ortamının mesleğimi yapmama uygun olmamasından kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %4, Katılmıyorum %9,7, Kararsızım %14,3, Katılıyorum %48,3 ve Tamamen Katılıyorum %23,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %72,4’ü çalışacakları kurumun mesleklerine uygun olmamasından, %72’si mesleklerini icra etmelerine uygun alan ve teknik imkanların sağlanmamasından kaygı duyduğunu belirtmiştir. %14,3’ü ve %13,7’si bu durumlara yönelik kaygısı bulunmadığını, %9,3’ü ve %14,3’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. Bu önermelere verilen cevaplar doğrultusunda kurumların, resmi zorunluluklar dahilinde açılan kadrolara aldıkları personellere mesleğin gereklerini yerine getirmelerine uygun ortam sağlamamaları ve görev vermemelerine yönelik kaygı taşıdıkları görülmektedir. Aynı şekilde mesleki tanım kapsamlarının yeterli olmaması nedeniyle işyerlerinde oluşan görevlendirme sorunları da tekrar karşımıza çıkmıştır.

“Sözleşmeli personel olarak işe girip, kadrolu personele göre maddi sıkıntı yaşamaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %6, Katılmıyorum %6,7, Kararsızım %15, Katılıyorum %50 ve Tamamen Katılıyorum %22,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %72,3’ü kadrosal farklılıklar kaynaklı olarak geçim sıkıntısı yaşamaktan kaygı duyarken, %12,7’si taşeron ya da diğer sözleşme tabanlı çalışma koşullarından doğacak maddi farklılıkları sorun etmediğini belirtmiş, %15’i ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı öğrencilerin kamu kurumlarına atanma isteklerinde en belirleyici faktör, sunulan maaş avantajıdır. Bir kamu kurumunda aynı ya da benzer pozisyonlarda çalışan sözleşmeli ve kadrolu personelin maaşları arasında oluşacak farklılıkları bu nedenle kaygı unsurunu artırmaktadır.

“Çalışacağım işte mesleğimde kendimi geliştirecek olanaklar bulamamaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %5, Katılmıyorum %8,3, Kararsızım %14,7, Katılıyorum %46,7 ve Tamamen Katılıyorum %25,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %72’si iş hayatında kendilerini mesleki anlamda geliştirmeye devam edecekleri imkanların kendilerine sunulmamasından kaygı duyduğunu ifade etmiştir. %13,3’ü bu konuda kaygı duymadığını, %14,7’si kararsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerin önemli bir orandan kendilerini geliştirme isteğinin bulunması mesleğin geleceği ve gelişimi açısından

oldukça önemli ve sevindiricidir. Aynı oranda kurumların da bu konuda hassasiyet göstermeleri ve gerekli çalışmaları ve imkanları sağlamaları beklenmektedir.

“Aldığım eğitimin iş bulmamda yeterli olmamasından kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %7,7, Katılmıyorum %9, Kararsızım %13,3, Katılıyorum %40 ve Tamamen Katılıyorum %30 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %70’i eğitimleri kapsamında edindiklerini bilgilerin iş bulmalarında yeterli olmamasından kaygı duyarken, %16,7’si bu konuda kaygı duymadığını, %13,3’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. Bu önerme kapsamında duyulan kaygıya yönelik oranın %70 olması önemli ve ciddi bir rakamdır. Eğitimin iş bulmada yetersiz oluşu kişi kaynaklı ya da eğitim kaynaklı olabilir. Bireylerin verdikleri cevapta edindikleri eğitimsel bilgiye mi güvenmedikleri yoksa verilen eğitim konusunda kendilerini mi yetersiz buldukları önemlidir.

“Aldığım eğitimi meslek hayatımda kullanamamaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %7,3, Katılmıyorum %12,3, Kararsızım %12,3, Katılıyorum %41 ve Tamamen Katılıyorum %27 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %68’i almakta oldukları eğitimi iş hayatlarında kullanamamaktan ya da kullanma imkanını verilmemesinden kaygı duyduklarını ifade etmiştir. %19,6 ‘sı kaygı duymadığını, %12,3’ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %68’inin kaygılı olduğunu ifade etmesi, mesleki bağlılıkları bulunan öğrencilerin aldıkları mesleği ileride icra etmek ve görev tanımlarına uygun pozisyonlarda görev almak istemekte oldukları sonucunu karşımıza çıkarmıştır.

“Çalışacağım işte meslektaşlarım ile iletişim kuramamaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %9, Katılmıyorum %10, Kararsızım %15,3, Katılıyorum %44,7 ve Tamamen Katılıyorum %21 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %65,7’si çalışma arkadaşları ve yöneticileri ile iletişim sorunları yaşamaktan kaygı duyduğunu ifade ederken %19’u bu hususta kaygı duymadığını, %15,3’i kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu önermede, bireylerin kendilerine ve iletişim becerilerine olan güvenlerinin belirleyici olduğu söylenebilir.

“Çalışacağım işte şiddete uğramaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %11, Katılmıyorum %11, Kararsızım %12,7, Katılıyorum %36,3 ve Tamamen Katılıyorum %29 oranlarında cevaplar verilmiştir. Kabul edilmelidir ki hiçbir birey çalışacağı işte şiddet unsuruna maruz kalmak istemeyecektir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %65,3 ‘ü ileride çalışma yerlerinde şiddet görmeye yönelik kaygı duyduğunu belirtmiştir. Kabul edilmelidir ki

hiçbir birey çalışacağı işte şiddet unsuruna maruz kalmak istemeyecektir. Ancak, bu önerme ağırlıklı olarak Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunlarının sağlık sektöründe yaşanan şiddet olaylarının artması kaynaklı kaygı taşıdıklarını doğrular niteliktedir. Önermeye katılmadığını (%23,7) ya da kararsız olduğunu (%12,7) ifade eden katılımcıların, Bilgi ve Belge Yönetimi mezunlarının alanda bu sorun ile karşılaşma ihtimallerinin düşük olması ya da bu durumla karşılaşmalarının kendileri için sorun teşkil etmemesi kaynaklı bu cevapları verdikleri söylenebilir.

“Çalışacağım işte meslektaşlarımın alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %9,3, Katılmıyorum %14, Kararsızım %16,3, Katılıyorum %42,7 ve Tamamen Katılıyorum %17,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. *“Çalışacağım işte yöneticilerimin alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygı duyarım.”* önermesine, Hiç Katılmıyorum %8, Katılmıyorum %11,3, Kararsızım %16, Katılıyorum %42,7 ve Tamamen Katılıyorum %22 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %64,7’si yöneticilerinin %60,4’ü çalışma arkadaşlarının mesleki bilgilerini yetersiz bulmasından kaygı duyduklarını ifade etmiştir. %19,3’ü yöneticilerinin %23,3’ü çalışma arkadaşlarının mesleki bilgi ve becerilerini yetersiz bulmasından kaygı duymayacağını %16 ve %16,3’ü ise kararsız olduklarını belirtmiştir.

“Mesleğimin gerektirdiği donanıma sahip olamamaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %8,3, Katılmıyorum %16,3, Kararsızım %14,7, Katılıyorum %33,7 ve Tamamen Katılıyorum %27 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %60,7’si mesleklerine yönelik gerekli donanıma sahip olmadan mezun olmaktan kaygı duyarken, %24,6’ü bu konudan kaygı duymadığını, %14,7’si kararsız olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin aldıkları eğitime ve kendilerine güven duymaları ya da bu durumu sorun olarak görmemelerinin kaygı oranının yüksek olmamasında etkili olduğu söylenebilir.

“Mezuniyet sonrası taşeron firmaya bağlı olarak çalışmaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %7, Katılmıyorum %19, Kararsızım %23,7, Katılıyorum %30 ve Tamamen Katılıyorum %20,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %50,3’ü taşeron firmada çalışmaktan kaygı duyarken %26’sı bu konuda kaygı duymadığını, %23,7’si kararsız olduğunu ifade etmiştir. Taşeron firmada sözleşmeli çalışan personel ile kurumda kadrolu personel olma şartları arasında statü ve maaş imkanlarında görülen değişiklikler, bireylerin taşeron firmalara yönelik algısını etkilemektedir. Ancak, henüz öğrenci

olan katılımcı grupların temel kaygı unsurları, mezuniyet sonrasında iş bulma durumları olduğundan oranlar arasında dengeli bir sonuç ortaya çıkmıştır.

“Eğitimini almakta olduğum mesleği seçtiğimden dolayı pişman olmaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %14, Katılmıyorum %24,3, Kararsızım %19 Katılıyorum %24 ve Tamamen Katılıyorum %18,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %42,7’i eğitim almakta olduğu meslekten gelecekte pişman olmaktan kaygı duyduğunu, %38,3 bu konuda kaygısının bulunmadığını, %19’u kararsız olduğunu ifade etmiştir. Çalışma dahilinde örneklem olarak seçilen grupların eğitim aldıkları mesleğe ilişkin soru işaretlerinin yoğun olmaması sevindiricidir. Ortaya çıkan %42,7’lik oran, bilinmeyen geleceğe yönelik gelişen doğal kaygıyı temsil etmektedir.

“Sözleşmeli personel olarak işe girip, kadrolu personeller ile sorun yaşamaktan kaygı duyarım” önermesine, Hiç Katılmıyorum %7,7, Katılmıyorum %11,3, Kararsızım %19, Katılıyorum %45 ve Tamamen Katılıyorum %17 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %62’si personeller arası yaşanabilecek sorunlara yönelik kaygı taşıırken, %19’u bu duruma yönelik kaygı taşımadığını, kalan %19’u ise kararsız olduğunu ifade etmiştir.

“Mesleğin çalışma şartlarına uyum sağlayamamaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %14, Katılmıyorum %21, Kararsızım %16,7, Katılıyorum %28,3 ve Tamamen Katılıyorum %20 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %48,3’ü mesleki çalışma şartlarına uyum gösterememekten kaygı duymaktadır. %35’i uyum sağlama sorunu olmadığından ya da bu durumu problem etmediğinden kaygı duymadığını ifade etmiş, %16,7’si kararsız olduğunu belirtmiştir.

“Çalışacağım işte haksızlığa uğramaktan kaygı duyarım.” önermesine, Hiç Katılmıyorum %3,3, Katılmıyorum %4,7, Kararsızım %9,3, Katılıyorum %43 ve Tamamen Katılıyorum %39,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Çalışma kapsamında yapılan faktör analiz sonucu güvenilirlik katsayısı düşük çıkan bu önerme değerlendirmeden çıkartılmıştır.

Tablo-19: Mesleki Kaygı Ölçeği Betimleyici Bulgular

Mesleki Kaygı Ölçeği Betimleyici Bulgular	f %	1	2	3	4	5
1- Toplumda mesleğime yönelik yeterli bilginin olmamasından kaygı duyarım.	f	11	31	35	127	96
	%	3,7	10,3	11,7	42,3	32

2- Mezuniyet sonrası bölüm/programımın yeterince tanınmaması/bilinmemesinden dolayı çevresel baskı yaşamaktan kaygı duyarım.	f	22	49	44	110	75
	%	7,3	16,3	14,7	36,7	25
3- Toplumda mesleğime yönelik saygının azalmasından kaygı duyarım.	f	12	19	29	119	121
	%	4	6,3	9,7	39,7	40,3
4- Mezuniyet sonrası alanım ile ilgili iş bulamamaktan kaygı duyarım.	f	8	14	24	118	136
	%	2,7	4,7	8	39,3	45,3
5- Atama sınavı sonucu herhangi bir kuruma atanamamaktan kaygı duyarım.	f	13	17	28	121	121
	%	4,3	5,7	9,3	40,3	40,3
6- Puanların yüksek olması nedeniyle atama sınavından yeterli puan alamamaktan kaygı duyarım.	f	18	33	33	124	92
	%	6	11	11	41,3	30,7
7- Mezuniyet sonrası taşeron firmaya bağlı olarak çalışmaktan kaygı duyarım.	f	21	57	71	90	61
	%	7	19	23,7	30	20,3
8- Alanıma yönelik işlere farklı mesleklerden kişilerin alınmasından kaygı duyarım.	f	10	14	15	120	141
	%	3,3	4,7	5	40	47
9- Mesleğimin gerektirdiği donanıma sahip olamamaktan kaygı duyarım.	f	25	49	44	101	81
	%	8,3	16,3	14,7	33,7	27
10- Aldığım eğitimi meslek hayatımda kullanamamaktan kaygı duyarım.	f	22	37	37	123	81
	%	7,3	12,3	12,3	41	27
11- Aldığım eğitimin iş bulmamda yeterli olmamasından kaygı duyarım.	f	23	27	40	120	90
	%	7,7	9	13,3	40	30
12- Çalışacağım işte aldığım eğitime uygun görevler verilmemesinden kaygı duyarım.	f	17	18	42	138	85
	%	5,7	6	14	46	28,3
13- Mesleğin çalışma şartlarına uyum sağlayamamaktan kaygı duyarım.	f	42	63	50	85	60
	%	14	21	16,7	28,3	20
14- Çalışacağım işte mesleğimde kendimi geliştirecek olanaklar bulamamaktan kaygı duyarım.	f	15	25	44	140	76
	%	5	8,3	14,7	46,7	25,3
15- Eğitimini almakta olduğum mesleği seçtiğimden dolayı pişman olmaktan kaygı duyarım.	f	42	73	57	72	56
	%	14	24,3	19	24	18,7
16- Çalışacağım kurumun mesleğimi yapmaya uygun olmamasından kaygı duyarım.	f	15	28	40	149	68
	%	5	9,3	13,3	49,7	22,7
17- Çalışma ortamımın mesleğimi yapmaya uygun olmamasından kaygı duyarım.	f	12	29	43	145	71
	%	4	9,7	14,3	48,3	23,7
18- Çalışacağım işte meslektaşlarım ile iletişim kuramamaktan kaygı duyarım.	f	27	30	46	134	63
	%	9	10	15,3	44,7	21
19- Meslektaşlarımdan beklediğim saygıyı görememekten kaygı duyarım.	f	20	25	31	128	96
	%	6,7	8,3	10,3	42,7	32
20- Çalışacağım işte meslektaşlarımdan alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygı duyarım.	f	28	42	49	128	53
	%	9,3	14	16,3	42,7	17,7
21- Çalışacağım işte yöneticilerimin alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygı duyarım.	f	24	34	48	128	66
	%	8	11,3	16	42,7	22
22- Çalışacağım kurum yönetiminin bana adil davranmamasından kaygı duyarım.	f	14	7	31	136	112
	%	4,7	2,3	10,3	45,3	37,3
23- Sözleşmeli personel olarak işe girip, kadrolu personeller ile sorun yaşamaktan kaygı duyarım.	f	23	34	57	135	51
	%	7,7	11,3	19	45	17
24- Sözleşmeli personel olarak işe girip, kadrolu personele göre maddi sıkıntı yaşamaktan kaygı duyarım.	f	18	20	45	150	67
	%	6	6,7	15	50	22,3

25- Mesleğimden elde edeceğim gelirin standart bir yaşam için yeterli olamayacağımdan kaygı duyarım.	f	7	16	40	156	81
	%	2,3	5,3	13,3	52	27
26- Mesleğimden elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kaygı duyarım.	f	13	19	39	141	88
	%	4,3	6,3	13	47	29,3
27- Kamu kuruluşunda kadrolu bir işe sahip olup, nöbetler/vardiyalar nedeniyle ailem/eşim/çocuğumla yeterince ilgilenememekten kaygı duyarım.	f	22	37	51	124	66
	%	7,3	12,3	17	41,3	33
28- Çalışacağım işte haksızlığa uğramaktan kaygı duyarım.	f	10	14	28	129	119
	%	3,3	4,7	9,3	43	39,7
29- Çalışacağım işte mobbinge (Yıldıрма) uğramaktan kaygı duyarım.	f	15	18	34	149	84
	%	5	6	11,3	49,7	28
30- Çalışacağım işte şiddete uğramaktan kaygı duyarım.	f	33	33	38	109	87
	%	11	11	12,7	36,3	29
	f	300		%	100	

3.4. Mesleği Yapma Niyeti Ölçeğine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği (MYNÖ) kullanılarak, araştırmaya katılan öğrencilere gelecekte icra edecekleri mesleğe yönelik maddeler sunulmuş ve 1-5 arası derecelendirmeleri talep edilmiştir. (5- Tamamen Katılıyorum 4-Katılıyorum 3-Kararsızım 2-Katılmıyorum, 1-Hiç katılmıyorum.) Aşağıda ifade edilen tüm yorumlar Tablo-15 verileri

“Mesleğimi uygulayarak insanlara yardım edebileceğim için, kendimi önemli hissedirim.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %1,3, Katılmıyorum %3, Kararsızım %8,3, Katılıyorum %44,7 ve Tamamen Katılıyorum %42,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %87,4’ü mesleki fayda sağlayarak kendini önemli hissedeceğini belirtirken, %4,3’ü yardım etkenli bir görevde olmayacağı ya da mesleki çerçeveler dahilinde insanlara yardımcı olmanın kendilerini önemli hissetmede belirleyici olmadığı, %8,3’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. *Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği* kapsamında, katılımcıların %87,4’ü mesleğini icra ederek insanlara yardımcı olacağı için kendini önemli hissedeceğini belirtirken, %4,3’ü yardım etkenli bir görevde olmayacağı ya da mesleki çerçeveler dahilinde insanlara yardımcı olmanın kendilerini önemli hissetmede belirleyici olmadığını, %8,3’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

“Mesleğimin profesyonel bir meslek olarak gelişmesinin, geleceğimi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %2, Katılmıyorum %2, Kararsızım %16,7, Katılıyorum %48,7 ve Tamamen Katılıyorum %30,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %79,4’ü mesleklerinin profesyonelleşmesini kendi mesleki gelişimleri açısından büyük oranda önemsemekte iken %4’ü mesleğin profesyonelleşmesinin

kendi mesleki geleceği üzerine etkisinin olmayacağını %16,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı öğrencilerin %79,4'ü mesleklerinin profesyonelleşmesini kendi mesleki gelişimleri açısından büyük oranda önemsemekte iken %4'ü mesleğin profesyonelleşmesinin kendi mesleki geleceği üzerine etkisinin olmayacağını %16,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. Mesleklerin profesyonelleşmesi bünyesinde bulunan kişilerin de gelişimlerinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Bireylerin mesleki profesyonellikleri öncelikle mesleklerinin profesyonelleşmesinden geçer. Özellikle mezunlarına *Bilgi Profesyoneli* unvanı verilen Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları için mesleğin profesyonelleşmesi ile gerçekleşecek mesleki gelişim büyük önem taşımaktadır.

“*Mesleğimin sunduğu kariyer olanaklarındaki çeşitlilik beni mutlu eder.*” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %3, Katılmıyorum %6,7, Kararsızım %14,3, Katılıyorum %40,7 ve Tamamen Katılıyorum %35,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %76'sı mesleklerinin sunduğu kariyer çeşitliliğinin kendilerini mutlu ettiğini belirtmiş, %9,7'si bu konuda bir mutluluk taşımadıklarını, %14,3'ü kararsız olduklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %76'sı mesleklerinin sunduğu kariyer çeşitliliğinin kendilerini mutlu ettiğini belirtmiş, %9,7'si bu konuda herhangi bir mutluluk taşımadıklarını, %14,3'ü kararsız olduklarını ifade etmiştir. Gerek Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü gerekse Tıbbi Dokümantasyon ve Sekterlik Programı, mezunlarına farklı sektör gruplarında alanlarına yönelik görevler alma ya da alanları içinde çeşitli alt branşlarda çalışma alternatifleri sunan iki bölümdür. Her iki bölümde de bireyler sahip oldukları meslek gruplarının içerisinde uzmanlaşabilecekleri alt branşlara yönelebilmektedir.

Katılımcı öğrencilerin %73'ü eğitim almakta olduğu mesleği seçtiğinden dolayı memnun olduğunu ifade ederken, %11,3 hayal kırıklığına uğradığını, %15,7'si kararsız olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %12'si mezun olduktan sonra eğitim almakta olduğu mesleği yapmayacağını belirtirken, %69,3'ü mezuniyet sonrası alanıyla ilgili çalışmak istediğini, %18,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı öğrencilerin ağırlıklı olarak seçtikleri meslekten memnun olmaları ve mezuniyet sonrası mesleklerini icra etme istekleri, her iki mesleğin eğitim süreçlerindeki başarıları açısından önemli sonuçlardır.

Katılımcıların %9'u mesleklerini farklı bireylerle paylaşırken utandığını, %76'sı böyle bir durum yaşamadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %15'i kararsız olduklarını belirtmiştir. Özellikle Rehber Öğretmen yönlendirmesi ile bölüm tercihi yapan öğrencilerde meslek aidiyetinin gelişmesi oluşmayabilmekte ya da geç oluşmaktadır. Belirtilen önermeye verilen

cevaplar mesleki aidiyet ve sorumlulukların öğrencilik evresinde oturduğunu ve öğrencilerin mesleklerini korumaya ve sahiplenmeye başladıklarını göstermiştir.

Katılımcı öğrencilerin %67,4'ü eğitim aldıkları mesleğin üyelerinin düşük sosyal statüye sahip olduklarını düşünmediklerini, %15,7'si meslek üyelerinin sosyal statülerinin düşük olduğunu düşündüklerini ifade etmiştir. Katılımcıların %17'si ise kararsız olduklarını belirtmiştir. Bu görüşün oluşmasında, çalışanların kendilerini doğru ifade etmemeleri, sektörde çalışan “alaylı” personellerin bazılarının çizdikleri kötü mesleki imaj ve mesleğin toplum tarafından yeterli ve doğru tanınmaması gibi etkenler etkili olabilmektedir.

Katılımcıların %64'ü mesleğin gereksinimleri ile kendi yeteneklerinin uyumlu olduğunu belirtmiştir. %12,3'si meslek şartları ya da gereksinimleri ile bireysel imkanlarını bağlantılı bulmazken, %23,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %61'i eğitim almakta olduğu mesleği yaşam boyu sürdürülebilir ideal meslek olarak görürken, %11'i bu fikre katılmamakta, %28'si kararsız olduğu ifade etmektedir. Burada özellikle kararsız öğrencilerin sayısı, mesleklerini tanıma sürecinde olan öğrencilerin, bu denli genel bir kararı vermeye henüz hazır olmadıklarını göstermektedir.

“Mesleki yaşamımı Arşivci/Kütüphaneci/ Tıbbi Sekreter olarak sürdürmek isterim.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %5, Katılmıyorum %8,3, Kararsızım %27,7, Katılıyorum %40,7 ve Tamamen Katılıyorum %18,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %59'u eğitim aldıkları mesleği yaşamları boyunca sürdürmek istediklerini ifade etmiştir. %13,3'ü bu konuda istek sahibi olmadığını belirtirken %27,7'sinin kararsız olduğu görülmektedir.

Ölçek kapsamında *“Eğitim almakta olduğum meslek yaşam boyu sürdürebileceğim ideal bir meslektir.”* Önermesine, Hiç Katılmıyorum %2,3, Katılmıyorum %8,7, Kararsızım %28, Katılıyorum %40 ve Tamamen Katılıyorum %21 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %61'i eğitim almakta olduğu mesleği yaşam boyu sürdürülebilir ideal meslek olarak görürken, %11'i bu fikre katılmamakta, %28'si kararsız olduğu ifade etmektedir. Katılımcı öğrencilerin %59'u eğitim aldıkları mesleği, yaşamları boyunca sürdürmek istediklerini ifade etmiştir. %13,3'ü bu konuda istek duymadıklarını belirtirken %27,7'sinin kararsız olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %21,3'ü eğitimini almakta olduğu mesleği uzun yıllar icra etmeyeceğini düşünürken, %53,3'ü mesleği çalışma yaşamı boyunca yürütmeyi düşündüğünü, %25,3'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. Burada kararsız katılımcı sayılarının

fazla olması, katılımcılar arasında her sınıftan öğrencinin bulunması ve bu nedenle mesleği ve kendilerini tanıma süreçlerinin devam ediyor olmasından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların yaklaşık %60'ının mesleğini icra etmeyi istediğini ifade etmesi ise mesleki aidiyet açısından önemlidir.

“Tekrar seçme şansım olsa eğitim almakta olduğum mesleği seçmezdim.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %31, Katılmıyorum %20,3, Kararsızım %26,7, Katılıyorum %11,7 ve Tamamen Katılıyorum %10,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %51,3'ü eğitim aldığı mesleği seçtiğinden memnun olduğunu ifade ederken, %22'si memnun olmadığını ve imkan verilmesi halinde o mesleği seçmeyeceğini, %26,7'si kararsız olduğunu belirtmiştir.

“Mezun olunca Arşivcilik /Kütüphanecilik / Tıbbi Sekreterlik yapacağımı sanmıyorum.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %44,3, Katılmıyorum %25, Kararsızım %18,7, Katılıyorum %6 ve Tamamen Katılıyorum %6 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %12'si mezun olduktan sonra eğitim almakta olduğu mesleği yapmayacağını belirtirken, %69,3'ü mezuniyet sonrası alanıyla ilgili çalışmak istediğini, %18,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

“Eğitim almakta olduğum meslekte uzun yıllar çalışacağımı düşünmüyorum.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %34,3, Katılmıyorum %19, Kararsızım %25,3, Katılıyorum %14 ve Tamamen Katılıyorum %7,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %21,3'ü eğitimin almakta olduğu mesleği uzun yıllar icra etmeyeceğini düşünürken, %53,3'ü mesleği çalışma yaşamı boyunca yürütmeyi düşündüğünü, %25,3'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Bu önermeler sonucunda özellikle Rehber Öğretmen ya da aile bireylerinin yönlendirmesi ile bölüm seçen öğrencilerin mesleki aidiyetlerinin gelişmemesi halinde ortaya çıkması doğal sonuçlar olarak nitelendirilebilir.

“Eğitim almakta olduğum meslek, yeteneklerimi kullanmam için uygundur.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %5, Katılmıyorum %7,3, Kararsızım %23,7, Katılıyorum %44,3 ve Tamamen Katılıyorum %19,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %64'ü mesleğin gereksinimleri ile kendi yeteneklerinin uyumlu olduğunu belirtmiştir. %12,3'si meslek şartları ya da gereksinimleri ile bireysel imkanlarını bağlantılı bulmazken, %23,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

“İnsanlara mesleğimi söylerken utanırım.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %53,3, Katılmıyorum %22,7, Kararsızım %15, Katılıyorum %5,7 ve Tamamen Katılıyorum %3,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %9’u mesleklerini farklı bireylerle paylaşırken utandığını, %76’sı böyle bir durum yaşamadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %15’i kararsız olduklarını belirtmiştir.

“Eğitim almakta olduğum mesleği seçtiğim için hayal kırıklığına uğradım.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %41,3, Katılmıyorum %31,7, Kararsızım %15,7, Katılıyorum %7 ve Tamamen Katılıyorum %4,3 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcı öğrencilerin %73’ü eğitim almakta olduğu mesleği seçtiğinden dolayı memnun olduğunu ifade ederken, %11,3 hayal kırıklığına uğradığını, %15,7’si kararsız olduğunu belirtmiştir.

“Arşivcilik/Kütüphanecilik/ Tıbbi Sekreterlik mesleği üyelerinin, düşük sosyal statüye sahip olduklarını düşünüyorum.” Önermesine, Hiç Katılmıyorum %40,6, Katılmıyorum %26,7, Kararsızım %17, Katılıyorum %9 ve Tamamen Katılıyorum %6,7 oranlarında cevaplar verilmiştir. Katılımcıların %15,7’si eğitim aldıkları meslek üyelerinin düşük sosyal statüye sahip olduklarını düşündüğünü, %67,4’ü böyle bir düşünceye sahip olmadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %17’si kararsız olduklarını belirtmiştir.

Tablo-20 Mesleki Yapma Niyeti Ölçeği Betimleyici Bulgular

Mesleki Yapma Niyeti Ölçeği Betimleyici Bulgular	f %	1	2	3	4	5
1- Eğitim almakta olduğum meslek yaşam boyu sürdürebileceğim ideal bir meslektir.	f	7	26	84	120	63
	%	2,3	8,7	28	40	21
2- Mesleki yaşamımı Arşivci/Kütüphaneci/ Tıbbi Sekreter olarak sürdürmek isterim.	f	15	25	83	122	55
	%	5	8,3	27,7	40,7	18,3
3- Eğitim almakta olduğum meslek, yeteneklerimi kullanmam için uygundur.	f	15	22	71	133	59
	%	5	7,3	23,7	44,3	19,7
4- Mesleğimin profesyonel bir meslek olarak gelişmesinin, geleceğimi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.	f	6	6	50	146	92
	%	2	2	16,7	48,7	30,7
5- Mesleğimi uygulayarak insanlara yardım edebileceğim için, kendimi önemli hissederim.	f	4	9	25	134	128
	%	1,3	3	8,3	44,7	42,7
6- Mesleğimin sunduğu kariyer olanaklarındaki çeşitlilik beni mutlu eder.	f	9	20	43	122	106
	%	3	6,7	14,3	40,7	35,3
7- İnsanlara mesleğimi söylerken utanırım.	f	160	68	45	17	10
	%	53,3	22,7	15	5,7	3,3
8- Arşivcilik/Kütüphanecilik/ Tıbbi Sekreterlik mesleği üyelerinin, düşük sosyal statüye sahip olduklarını düşünüyorum.	f	122	80	51	27	20
	%	40,6	26,7	17	9	6,7
	f	93	61	80	35	31

9- Tekrar seçme şansım olsa eğitim almakta olduğum mesleği seçmezdim.	%	31	20,3	26,7	11,7	10,3
10- Eğitim almakta olduğum mesleği seçtiğim için hayal kırıklığına uğradım.	f	124	95	47	21	13
	%	41,3	31,7	15,7	7	4,3
11- Eğitim almakta olduğum meslekte uzun yıllar çalışacağımı düşünmüyorum.	f	103	57	76	42	22
	%	34,3	19	25,3	14	7,3
12- Mezun olunca Arşivcilik /Kütüphanecilik / Tıbbi Sekreterlik yapacağımı sanmıyorum.	f	133	75	56	18	18
	%	44,3	25	18,7	6	6
	f	300		%	100	

3.5. Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği Analizleri

Araştırma verileri değerlendirilirken, ölçeklerden elde edilen değerlerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Kolmogorov – Smirnov Testi sonucu, normal dağılıma uymadığından nonparametrik testler uygulanmıştır. Ki-Kare Testi (Chi-Square Test) ile araştırma ölçeklerinin kullanımının anlamlı olup olmadığı incelenmiş; Spearman Korelasyonu ile ölçekler arasındaki bağlantı ve ilişki ortaya konmuş; Mann Whitney U testi ile çoklu değişkenli verilerin, mesleki kaygı düzeyleri ve mesleği yapma niyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmiş; Kruskal-Wallis Testi ile, Kişisel Bilgi Formu içeriğinde yer alan sorulara verilen cevapların ölçekler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında katılımcıların medeni durumlarını tespit etmek amacı ile sorulmuş olan demografik soruda katılımcıların 284'ünün bekar olduklarını ifade etmesi sonucu yapılacak analizde örneklem normal dağılım göstermeyeceğinden dolayı sağlıklı sonuçlar ortaya çıkmayacağı için bu veri analiz dışı tutulmuştur.

Araştırma sonuçlarını değerlendirmek amacıyla ilk olarak ölçeklerden elde edilen değerlerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov – Smirnov Testi uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda ölçekler arasındaki dağılım farklıdır ve normal dağılım göstermemiştir ($p=,000$) (Tablo-21).

Tablo-21: Mesleki Kaygı ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçekleri Normallik Dağılımı Analizi
Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları

Kolmogorov- Smirnov Testi		Mesleki Kaygı	Mesleği Yapma Niyeti
N		300	300
Parametreler	x	3,7558	2,9352
	ss	,72694	,47209
K-Smirnov Z		,090	,131
Sig. (p)		,000	,000

(p< ,05)

Mesleki Kaygı ile Mesleği Yapma Niyeti ölçekleri sonuçları üzerinde yapılan Spearman Korelasyon Analizi'ne göre, korelasyon katsayısı ile ($r=0,154$) korelasyon ilişkisi oldukça zayıftır. Katılımcı öğrencilerin mesleği yapma niyetleri ile mesleki kaygıları arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p=0,007$) (Tablo – 22).

Tablo-22: Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Ölçeklerinin Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları

Spearman's rho	N (Evren)	r (Korelasyon Katsayısı)	Sig. (p)
Mesleki Kaygı	300	0,154	0,007
Mesleği Yapma Niyeti	300	0,154	0,007

($r<0,2$; $p< ,05$)

Tabloya göre, Mesleki Kaygı ölçeğinden alınan puanlarla Mesleği Yapma Niyeti ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan ($p=0,007$) $p<,05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Buradan hareketle, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin aktif mesleki kaygılarının, mesleklerini yapma niyetleri üzerinde bir etkisi bulunmadığı sonucuna varılabilmektedir. Öğrenciler mesleki kaygıya sahip olsalar da mesleklerini icra etmeye ilişkin istekleri olumlu yöndedir ($p= 0,007$; $p<0,05$).

Mesleki kaygının mesleği yapma niyeti değişkenine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) testi sonucunda değişkenler arasındaki bağımlılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=,000$) (Tablo-23).

Tablo-23: Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği ve Mesleki Kaygı Ölçeklerinin Bağımlılık Durumları Chi-Square Testi Sonuçları

Chi-Square Test	Mesleki Kaygı	Mesleği Yapma Niyeti
Chi-Square	202,980	337,807
Df	82	28
Sig. (p)	,000	,000

(p< ,05)

Araştırma kapsamında öğrencilerin kaygı ve mesleği yapma niyeti düzeylerinin, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann Whitney U testi yapılmıştır. Test sonucuna göre, cinsiyet faktörü mesleki kaygı düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmaktadır (p=0,008). Mesleği yapma niyeti açısından bakıldığında ise, cinsiyet faktörü mesleği yapma niyeti üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmamıştır (p=0,169) (Tablo-24).

Tablo-24: Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mann Whitney U Testi		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Cinsiyet	0,008
Mesleği Yapma Niyeti	Cinsiyet	0,169

(p< ,05)

Tablo 24’de, kadın ve erkek öğrenciler arasında mesleği yapma niyeti açısından fark görülmezken, mesleki kaygı duymada cinsiyete göre değişiklik olduğu sonucuna varılmaktadır. Mesleği yapma niyeti değerine bakıldığında ise, cinsiyet ayırt etmeksizin her iki cinsiyet için de geçerli olduğu, kadın ve erkek öğrencilerin gelecekte mesleklerini yapmak istedikleri görülmektedir.

Erkek öğrencilerin mesleki kaygılarının farklılık göstermesinde, iş bulma kaygısının ön planda olduğu söylenebilir. Günümüzde ev ve aile geçimini sağlamak sorumluluğu erkeklere aittir şeklindeki görüşler yerini bu sorumluluğun kadın ve erkek ayırt etmeksizin her iki cinsiyete de ait olduğu düşüncesine bıraksa da iş bulma ve geçinme unsurları devreye girdiğinde meslekleri dışında farklı mesleklere de kayabilecekleri sonucuna varılabilir.

Yaş faktörünün mesleki kaygı ve mesleği yapma niyeti açısından farklılığının analiz amacıyla uygulanan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, mesleki kaygı ile mesleği yapma niyetleri üzerinde öğrenci yaşlarının herhangi etkisi bulunmadığı görülmektedir (MK $p=0,636$; MYN $p=0,607$). Burada, tanımlayıcı testlerde de ortaya konduğu üzere, 24+ yaş grubu öğrenci sayısının az olması nedeni ile diğer yaş gruplarında yığılma olmuştur. Bu nedenle istatistiki açıdan farklılık oluşmamıştır (Tablo-25).

Tablo-25: Öğrencilerin Yaşlarının Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal-Wallis Test		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Öğrenci Yaşı	0,636
Mesleği Yapma Niyeti	Öğrenci Yaşı	0,607

($p < ,05$)

Mezun olunan lise türlerine uygulanan Kruskal Wallis testine göre, mesleki kaygı ile mesleği yapma niyeti ölçekleri için farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile mesleki kaygıları arasında, istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar bulunmuştur ($p=0,001$). Mesleği yapma niyetleri üzerinde ise, mezun olunan lise türünün herhangi etkisi bulunmadığı görülmektedir ($p=0,783$). Buradan hareketle Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin mezun oldukları lise türlerine göre duydukları mesleki kaygı düzeyi değişkenlik göstermekteyken, mezuniyet sonrasında mesleklerini yapma istekleri ile mezun oldukları lise türünün bir bağlantısı bulunmamaktadır (Tablo-26).

Tablo-26: Mezun Olunan Lise Türünün Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal-Wallis Test		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Mezun Olunan Lise Türü	0,001
Mesleği Yapma Niyeti	Mezun Olunan Lise Türü	0,783

($p < ,05$)

Test sonuçlarına göre öğrencilerin mezun oldukları lise türlerine göre mesleki kaygı düzeyleri değişkenlik göstermiştir. Lise türlerinin mesleği yapma niyetleri üstünde etkisi bulunmamaktadır. Mezun olunan lise türünün mesleki kaygı üzerindeki etkisi, öğrencilerin okudukları liselerin sosyoekonomik durumları ile paralellik göstermesiyle ilişkilendirilebilir.

Mesleki kaygı düzeyinin eğitim alınan üniversiteye göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek üzere uygulanan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, Mesleki Kaygı (0,864) Mesleği Yapma Niyeti (0,674) değerleri ile istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Mevcut sonuçlar neticesinde, öğrencilerin eğitim almakta oldukları üniversiteler (İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Altınbaş Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi) arasında farklılık görülmeksizin öğrencilerin kaygı/ niyet düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Tablo-27).

Tablo-27: Eğitim Alınan Üniversitenin Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal-Wallis Test		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Eğitim Alınan Üniversite	0,864
Mesleği Yapma Niyeti	Eğitim Alınan Üniversite	0,674

($p < ,05$)

Mesleki kaygı düzeyinin eğitim alınan bölüme göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek üzere uygulanan Mann Whitney U Testi sonucuna göre, Mesleki Kaygı (0,492) Mesleği Yapma Niyeti (0,507) değerleri ile istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Mevcut sonuçlar neticesinde, öğrencilerin eğitim almakta oldukları iki bölüm olan Bilgi ve Belge Yönetimi ve Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik için de farklılık görülmeksizin öğrencilerin kaygı/ niyet düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Tablo-28).

Tablo-28: Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Bölüme Göre Farklılığının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mann Whitney U Testi		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Eğitim Alınan Bölüm	0,492
Mesleği Yapma Niyeti	Eğitim Alınan Bölüm	0,507

(p< ,05)

Mesleki kaygı düzeyinin öğrencilerin bulundukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek üzere uygulanan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre, sınıflar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Mesleki Kaygı düzeyi (p=0,159) ve Mesleği Yapma Niyeti (p=0,125) değerleri ile istatistiksel açıdan p<0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Mevcut sonuçlar neticesinde, öğrencilerin eğitim almakta oldukları sınıflar arasında kaygı/niyet düzeyleri değişmemektedir (Tablo- 29).

Tablo-29: Öğrencinin Okumakta Olduğu Sınıfın Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal – Wallis Test		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Sınıf Bilgisi (1,2,3,4, Sınıf)	0,159
Mesleği Yapma Niyeti	Sınıf Bilgisi (1,2,3,4, Sınıf)	0,125

(p< ,05)

Katılımcılar son sınıfa geldikçe mesleki kaygı düzeyleri artmıştır. Bu durum biri dört yıllık eğitim vermekte olan fakülte bölümü ile iki yıllık eğitim veren meslek yüksekokulu karşılaştırması yapıldığından 2. Sınıf ve 4. Sınıf olarak değişkenlik göstermiştir. Çağımız şartları gereği artan mezun sayısı, iş ilanlarında yaşanan azalma, güçlü referans bağlantıları, kişisel beceri yetersizlikleri, düşük ücret gibi etmenlerden dolayı mezun adaylarının iş bulmaya ve buna bağlı gelişen geleceğe yönelik mesleki kaygıları, değişken fark etmeksizin yüksek oranda çıkmaktadır (Tablo-29).

Bölümler bazında sınıflar arası dağılımı incelemek amacıyla yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucuna göre örneklem normal dağılım göstermiştir. Analiz sonucunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. (p=,000) Örneklem alanı rastgele belirlenmiştir. Bu nedenle bazı

bölümler için bazı sınıfların ağırlıklı seçilmesi olağan bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo-30).

Tablo-30: Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Sınıfsal Düzey Normallik Dağılımı Analizi Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı		Statistic	Kolmogorov-Smirnov df	Sig.
Sınıf Bilgisi	1. sınıf	,419		,000
	2. sınıf	,502		,000
	3. sınıf	,538		,000
	4. sınıf	,534		,000

Araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin etkisini analiz etmek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, anne ve baba eğitim düzeylerinin mesleği yapma niyetine etkisi istatistiki açıdan anlamlı bulunmamıştır (Anne MYN $p=0,569$; Baba MYN $p=0,119$). Mesleki kaygı düzeyi verilerine göre ise, babanın eğitim düzeyi mesleki kaygı üzerinde etkisizken ($p=0,919$), anne eğitim düzeyi mesleki kaygı üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmıştır ($0,042$) (Tablo-31; Tablo-32).

Tablo-31: Ebeveyn Eğitim Durumları- Anne ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Mesleği Ailede Yapan Kişi Bulunması Durumuna Göre Farklılığının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal – Wallis Testi		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Anne Eğitim Durumu	0,042
Mesleği Yapma Niyeti	Anne Eğitim Durumu	0,569

($p < ,05$)

Bu noktada ilgi çekici sonuçlar mesleki kaygı düzeyinde ortaya çıkmıştır. Katılımcıların babalarının eğitim düzeyleri mesleki kaygı düzeyleri üzerinde değişkenlik yaratmazken, annelerinin eğitim düzeylerine yönelik incelemede mesleki kaygılarının farklılık gösterdiği ve yüksek olduğu görülmektedir (Tablo-31). Burada, çalışmaya katılan öğrencilerin ağırlıklı olarak kadınlardan oluşmasından hareketle, aile ve toplum içerisinde, kızlarına rol-model olan

annelerin eğitim durumlarının kızlarının hayatlarına yansımaları neticesinde kaygı düzeyi etkilemiş ve artmıştır denebilir (Tablo-32).

Tablo-32: Ebeveyn Eğitim Durumları- Baba ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Mesleği Ailede Yapan Kişi Bulunması Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal – Wallis Testi		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Baba Eğitim Durumu	0,919
Mesleği Yapma Niyeti	Baba Eğitim Durumu	0,119

(p< ,05)

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir düzeylerinin etkisini analiz etmek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, mesleki kaygı ile mesleği yapma niyeti ölçekleri arasında farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Gelir düzeyinin katılımcıların mesleki kaygı düzeylerine etkisi istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p=0,749). Gelir düzeyi ayırt etmeksizin tüm gelir gruplarından öğrenciler yüksek oranda mesleki kaygı yaşamaktadır. Mesleği yapma niyeti ölçek analizine göre ise, gelir düzeyinin mesleği yapma niyetleri üzerine etkisi istatistiksel açıdan anlamlıdır (p=0,023) (Tablo-33). Katılımcı öğrenciler gelir durumlarına göre mezuniyet sonrasında eğitim aldıkları mesleği icra etme konusunda değişkenlik göstermiştir. Gelir düzeylerindeki değişkenlik farklı mesleklere yönelme, mesleğini yapmama düşüncesine neden olmuştur. Gelir düzeyi düşük ya da orta düzey olan öğrencilerin, ileride iş bulma odaklı olarak gerekirse meslekleri dışında bir sektöre de kayabileceği sonucuna varılabilir. Geçim sağlama ya da toplumsal başarı algısı faktörleri gereği bireyler, mezuniyet sonrası hedeflerini “mesleklerine uygun iş bulmak” tan “iş bulmak” yönüne çevirmek durumunda kalmışlardır denebilir.

Tablo-33: Gelir Düzeylerinin Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği’ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal -Wallis Test		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Gelir Düzeyi	0,749
Mesleği Yapma Niyeti	Gelir Düzeyi	0,023

(p< ,05)

Araştırma dahilinde öğrencilerin eğitim almakta oldukları mesleği seçme nedenlerinin, mesleki kaygı düzeyleri ile mesleği yapma niyetleri üzerindeki etkisi farklılık göstermektedir. Öğrencilerin mesleği seçme nedenleri, mevcut mesleki kaygı duyma durumlarını etkilemeyerek $p=0,064$ değeri ile istatistiksel açıdan $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık yaratmamıştır. Mesleği yapma niyetleri açısından ise $p=0,000$ değeri ile istatistiki olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır (Tablo-34). Öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine göre mezuniyet sonrasında eğitim almakta oldukları mesleği yapma düşünceleri değişmektedir. Burada, tanımlayıcı test sonuçlarında görüleceği gibi, rehber öğretmen yönlendirmesi seçeneğinin frekans olarak fazla olması bu durum üzerinde etkili olmuştur.

Tanımlayıcı test sonuçlarında yüzdeler oranları incelediğimizde, %35,7 ile ağırlıklı olarak rehber öğretmen yönlendirmesi ile bölüm tercihi yapan öğrencilerin, öğrenim süreçleri dahilinde mesleki aidiyet duygusu gelişmemesi halinde mezuniyet sonrasında farklı mesleklere yönelebilecekleri söylenebilir. Bu noktada, üniversite tercihlerinde öğrencilerin tercihlerini kendilerinin yapmalarının ve bölümleri iyi araştırarak kendilerine uygunluğunu incelemeleri gerektiğinin önemi ön plana çıkmaktadır.

Tablo-34: Mesleğin Seçilme Nedeninin Mesleki Kaygı Ölçeği ve Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği'ne Göre Farklılıklarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kruskal -Wallis Test		Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Mesleği Seçme Nedeni	0,064
Mesleği Yapma Niyeti	Mesleği Seçme Nedeni	0,000

($p<,05$)

Araştırmada öğrencilerin kaygı ve mesleği yapma niyeti düzeylerinin, Eğitim alınan mesleği ailede yapan olması durumu göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere Mann Whitney U testi yapılmıştır. Test sonucuna göre, ailede aynı mesleği yapan kişilerin bulunması, öğrencilerin mesleği yapma niyetleri ve mesleki kaygı düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır (MK: $p=0,367$; MYN: $p=0,094$). Bu durumun ortaya çıkmasında, katılımcı grup tarafından verilen cevapların ağırlıklı olarak “Yok” seçeneği olması (225) ve dolayısı ile ailede mesleği yapan kişi bulunma sayısının düşük olması etkili olmuştur (Tablo-35).

Tablo-35: Mesleği Yapma Niyeti ile Mesleki Kaygı Düzeylerinin Eğitim Alınan Mesleği Ailede Yapan Kişi Bulunması Durumuna Göre Farklılığının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mann Whitney U Testi				Sig.(p)
Mesleki Kaygı Ölçeği	Eğitim Ailede Durumu	Alınan Yapan	Mesleği Bulunma	0,367
Mesleği Yapma Niyeti	Eğitim Ailede Durumu	Alınan Yapan	Mesleği Bulunma	0,094

(p< ,05)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu kısmında araştırmaya konu olan problemler ışığında varılan sonuçlara ve bu kapsamda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, Cabı ve Yalçinkaya tarafından geliştirilen kaygı faktörlerinden hareketle, katılımcıların mesleki kaygı unsurları görev merkezli kaygı, atanma merkezli kaygı, ekonomik/sosyal merkezli kaygı, iletişim merkezli kaygı, meslektaş ve yönetici merkezli kaygı, kişisel gelişim merkezli kaygı, uyum merkezli kaygı başlıkları altında toplanmıştır.

Katılımcıların kaygı yoğunluğu incelendiğinde en çok, görev merkezli kaygı kapsamında, alana yönelik işlere farklı mesleklerden kişilerin alınması (%87) ve mezuniyet sonrası eğitim aldıkları mesleklerine uygun iş bulamamak (%84,6) konularında kaygı taşıdıkları ortaya çıkmıştır. Bu verileri, meslektaş/yönetici merkezli kaygı kapsamında, çalışılacak kurumda yöneticiler tarafından adil bir yönetim sağlanmaması (%82,6), atanma merkezli kaygı kapsamında, KPSS sonucu herhangi bir kuruma atanamamak (%80,6), sosyal merkezli kaygı kapsamında, toplumda mesleğe yönelik saygının zaman içinde azalması (%80), ekonomik merkezli kaygı kapsamında, meslekten elde edilecek gelirin standart bir yaşam için yeterli olamaması (%79), uyum merkezli kaygı kapsamında, çalışılacak kurumda denk ya da üstler tarafından mobbinge uğramak (%77,7) ve meslekten elde edilecek gelir ile aile ihtiyaçlarını karşılayamamak (%76,3), iletişim merkezli kaygı kapsamında çalışma arkadaşları ve yöneticilerden saygı görememek (74,7), sosyal merkezli kaygı kapsamında eğitimi alınmakta olan mesleğin toplumda yeterince tanınmaması (%74,3), kişisel gelişim merkezli kaygı kapsamında çalışacakları kurumda mesleki anlamda kendilerini geliştirecek imkanların sunulmaması (%72) konularında sahip oldukları kaygı faktörleri takip etmiştir.

Katılımcıların mesleklerine bağlılıklarını ve mesleklerini gelecekte icra etme isteklerini ölçümlemek amacıyla yapılan Mesleği Yapma Niyeti Ölçeği sonuçlarına göre bağlılığın en yüksek olduğu 5 önerme;

1. “Mesleki fayda sağlayarak kendimi önemli ve değerli hissedirim.” (%87,4)
2. “Mesleğimin profesyonel bir meslek olarak gelişmesinin geleceğimi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.” (%79,4)
3. “Mesleğimin sunduğu kariyer olanaklarındaki çeşitlilik beni mutlu eder.” (%76)

4. “Eğitim almakta olduğum mesleği seçtiğim için hayal kırıklığına uğramadım.” (%73)
5. “Mezun olunca Arşivcilik /Kütüphanecilik / Tıbbi Sekreterlik yapacağım.” (%69,3) olarak karşımıza çıkmıştır.

Çalışma kapsamında her iki meslek için de varılacak ortak sonuçlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Öğrencilerin mevcut mesleki kaygılarının başında iş bulamama ve ekonomik zorluklar yer almaktadır.

Günümüzde artan genç nüfus ile birlikte her geçen yıl üniversitelerden mezun olan öğrenci sayısı da artmaktadır. Ancak iş imkanları ve mesleki pozisyonlar buna paralel olarak artış göstermemektedir. Mevcut koşullar içinde, çalışma örneklemini oluşturan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencileri için mezuniyet sonrası alanlarına uygun iş bulmak ve iş bulmaları halinde ailelerinin ve kendilerinin geçimlerini sağlamak ve ihtiyaçlarını gidermek noktalarında sorun yaşamaktan kaygı duymakta oldukları görülmüştür. Öğrencilerin yaşadıkları bu mesleki ve ekonomik gelecek kaygısı; atama sınavı ile kamu kurumlarına atanarak özel sektöre göre daha iyi sosyal ve ekonomik imkanlara sahip olma alternatifini cazip kılmaktadır.

- KPSS gibi personel alımında seçmeye dayalı sınavlar bireylerin geleceklerini planlamada olumsuz etkiler yaratmakta ve kaygı düzeylerini artırmaktadır.

KPSS ile bir kamu kurumuna atanmak, üniversite öğrencilerinin yoğun ilgi gösterdikleri bir iş imkanıdır. Ancak, talepteki bu yüksekliğe karşılık, her iki bölüm atamalarında da KPSS ile atanan personel sayısı, yıllık mezun sayısının oldukça altında kalmaktadır. Bu durum sınav başarı puanlarını yükseltmekte ve bu nedenle yeterli puan alsa dahi ortalama puan yüksekliğinden yerleşemeyen ya da puanının yetersiz kalacağını düşünerek kadrolara başvurmadan vazgeçen birçok genç aday bulunmaktadır.

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programı mezunlarının atanma oranları, Ön Lisans alan sıralamalarında birinci sırada yer alan İlk ve Acil Yardım Teknikerlerinin hemen ardından gelmekte olsa da (KPSS 2019/7 Sağlık Bakanlığının Sözleşmeli Pozisyonlarına Ön Lisans Mezunu Atama Kontenjanlarına göre ilk sırada 627 kadro ile İlk ve Acil Yardım Teknikeri, ikinci sırada 469 kadro ile Tıbbi Sekreter kontenjanı açılmıştır¹⁰.) sınava giren ve kadrolara

¹⁰ https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/KPSS/TERCIH7/tablo2_11122019.pdf (Erişim Tarihi: 12.12.2019)

başvuran aday sayısını karşılayacak miktarda olmamaktadır. Bu durum, sınav puanlarını da yükseltmekte ve sınava girerek yeterli puan alsa dahi, ortalama yüksekliğinden dolayı elenen ya da kadrolara başvurmadan vazgeçen ve demoralize olan birçok genç aday bulunmaktadır.

- Her iki mesleğin de eğitimleri, eğitim süreçleri, görev ve sorumlulukları, ekonomik ve sosyal yönleri toplum tarafından yeterince tanınmamaktadır.

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün kuruluşunun daha eski yıllara dayanması ve dernekleşmenin Türk Kütüphaneciler Derneği ve Türk Arşivciler Derneği oluşumları ile ilk yıllardan itibaren aktif olması nedeniyle mesleğin olanakları ve gelişimi üzerine çalışmalar mevcuttur. Ancak Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı için mesleki örgütlenmeye geç başlanması ve aktif bir resmî dernek olmaması, örgütsel bağlılığı ve mesleklaşma bilincinin oluşturulmasını geciktirmiştir. Bu durum, mesleğin tanıtımı, mesleğin çalışma koşulları ve meslek insanlarının gelişimi, hak kapsamı ya da talep unsurlarının ifadesi konularında eksiklik ve sıkıntı yaratmaktadır. Alana ve çalışanların haklarına yönelik talep ve sorunlara ilişkin işlemler Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programı mezunu çalışanlar için Sağlık-İş Sendikası tarafından yürütülmektedir. Bu noktada mesleki haklar, sorumluluklar, ekonomik ve sosyal imkanlar ile toplumsal bilinirliğin artırılmasına yönelik çalışmalar gerek dernekler gerekse eğitim veren üniversiteler tarafından desteklenmelidir.

- Çalışmaya konu olan mesleklerin meslek tanımları açık ve net olarak yapılmamıştır. Mevcut tanımlar, personellerin asli görevlerine uygun güncellikte değildir. Mesleki tanımlardaki belirsizlikler, çalışanların kurum yöneticileri ve personel ile sorunlar yaşamalarına, görev tanımları dışında farklı işlerde görevlendirilmelerine sebep olmaktadır.

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı mezunu çalışanların ortak sorunlarından biri her iki mesleğe yönelik meslek tanımlarının açık ve net olarak yapılmamış olmasıdır. Meslek tanımlarına ilişkin bu belirsizlik, her iki meslekte çalışan bireyler için diğer alanlarda çalışan personel ve yöneticiler ile sorunlar yaşamalarına sebep olmaktadır. Üniversitelerde eğitim verilmekte olan Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik programlarının amaçları her üniversite tarafından farklı şekilde belirtilmiş, ancak net ve ortak bir meslek tanımı yapılmamıştır. Bu durum Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde görülmemekle birlikte, meslek tanımları üniversite bölüm web sayfalarında yeterli şekilde ifade edilmemektedir.

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik program mezunlarının mesleki unvanları Tıbbi Sekreter olarak geçmektedir. Ancak meslek tanımları açık ve net bir şekilde yapılmamıştır. Yapılan tanımlar ise güncelliğini yitirmiş ve günümüz mesleki çalışma şartlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Aynı durum Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü mezunlarının Bilgi Yöneticisi, Kütüphaneci, Arşivci, Bilgi Uzmanı vd. unvanları için de geçerlidir. Net bir tanım ve iş analizinin yapılmamış olmaması, çalışanlar ile yöneticiler ve diğer (alaylı) çalışanlar arasında ciddi problemler yaratmaktadır.

- Yayınlanan yönetmeliklere ve kararlara rağmen, farklı mesleklerden ya da sertifikalı kurslardan mezun kişilerin işe alınması ve bu mesleklere ait görevlerde çalıştırılması ortaya çıkan bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

2017 yılında Tıbbi Sekreterlik mesleğine yalnızca Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Program mezunlarının atanacağı ile ilgili yönetmelik yayımlanmış olsa da halk eğitim merkezleri, özel kurslar, üniversitelerin sürekli eğitim merkezleri, İŞKUR bünyesinde açılan meslek edindirme kursları ve sertifika eğitimleri mesleki eğitim almış meslek mensuplarının istihdamını engellemekte ve eğitim almakta olan öğrencilerin motivasyonunu kırmaktadır. Ancak yönetmeliğe rağmen birçok özel ve kamu kuruluşlarında isim değişiklikleri yapılarak kadro atamaları yapılmakta (hasta kayıt elemanı, veri giriş elemanı vb.) ve hizmet alımlarında mesleki eğitim almış tıbbi sekreterleri çalıştırmak yerine kurs belgesi almış ya da belgesi bulunmayan kişiler bu unvanları alarak tıbbi sekreter olarak çalıştırılmaktadır. Özel sektöre bakıldığında ise, eğitilmiş personelin genellikle asgari ücretle ve eğitimleri ile alakalı olmayan işlerde ya da yapabileceklerinden fazla sorumluluklar verilerek hatta birden fazla birimden sorumlu tutularak çalıştırıldıkları bilinmektedir.

Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları için ise durum farklılık arz etmemektedir. Bu bölümde de mezun öğrencilerin atamalarında kadro azlığı veya kadro sıkıntısı yaşanmaktadır. Buna ek olarak, bölüm mezunu olmayan kişiler özel ya da kamu kurum kadrolarında aktif olarak görev almaktadır. Örneğin, Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nin birinci bölümü tanımlar kısmı madde 4-e'de kütüphaneci tanımı, "lisans düzeyinde kütüphanecilik eğitimi almış personel" şeklinde ifade edilse de ilgili kadrolara Bilgi ve Belge Yönetimi mezunlarının alımı yapılmamaktadır. Benzer şekilde, Bilgi ve Belge Yönetimi mezunlarının Teknik Hizmetler sınıfında istihdam edilmeleri Bakanlar Kurulu ve YÖK kararları ile belirlenmişse de Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesindeki Arşiv Memurları, ortaöğretim, lise, ön lisans mezunu ve arşivcilikle alakalı mesleki eğitim almayan

kişilerin atandığı bir statü olan “Genel İdari Hizmetler Sınıfında” istihdam edilmeye devam edilmektedir.

- Kurumlarca uygulanan düşük maaş politikası da benzer şekilde öğrencilerin kaygı unsurlarını artıran etmenler arasında yer almaktadır.

Özellikle özel sektörde karşılaşılan maaş dengesizliği sorunu her iki bölüm öğrencileri için de mesleklerini gelecekte icra etme isteği üzerinde önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Kamu kurumları ile özel sektör arasındaki ücret farklılıklarına ek olarak kurumlar arasında da benzer iş pozisyonları için belirlenen ücret politikaları arasında ciddi dengesizlikler görülebilmektedir.

Çalışma kapsamında toplanan ve yukarıda ifade edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak sunulacak öneriler üç başlık altında sıralanmıştır;

1. Eğitim ve öğretim hayatına devam etmekte olan mezun adayı öğrencilere yönelik öneriler,
2. Öğrencilerin eğitim ve öğretim sürecinden sorumlu üniversitelere yönelik öneriler
3. Mesleki Hakların İyileştirilmesine Yönelik Öneriler.

Öğrencilere Yönelik Öneriler;

Yaşam şartları, geçim kaygısı ya da toplumsal başarı algısı söz konusu olduğunda bireylerin mesleki bağlılıkları öğrencilik aşamasında henüz şekillenmemiş olabilmektedir. Ancak öğrenciler, geleceğe yönelik tahmin yürütebildikleri eğitim süreçlerinde, kaygı unsurunu amaç değil araca dönüştürerek kullanabilmeli ve öğrencilik dönemlerinde kendilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmalıdır. Kaygı, birey izin verdiği ve beslendiği sürece tek başına paniğe sevk edebilecek kuvvette olabilir. Bu nedenle olası kaygı uyandırıcı etmenler göz önünde bulundurularak, mezuniyet sonrası iş arama süreci için bireysel yatırımlar şimdiden planlanmalı ve uygulanmalıdır. Her iki mesleğin, mesleği uygulayacak kişilerde aranan özellikler ile anket verilerinde karşımıza çıkan kaygının yoğun olduğu etmenleri incelendiğinde; yabancı dil geliştirmelerinin kaçınılmaz olduğu, bilgisayar ve donanımlarını aktif kullanabilmek gerektiği, mesleğe yönelik temel terimlere hakim olmalarının şart olduğu, alanlarına yönelik kullanılan otomasyon ve sınıflandırma sistemlerini aktif kullanmaları ve beşeri ilişki kurmada ve yönetmede başarılı olmaları gerektiği karşımıza çıkmaktadır.

Üniversitelere Yönelik Öneriler;

Mesleklerin gelişiminde ve tanıtımında, meslek insanlarını yetiştiren kurumlar olan üniversitelerin payı oldukça büyük ve önemlidir. Eğitim vermekte olan üniversite bölümlerinin başarılı akademisyen seçimleri ve sektöre paralel geliştirilen müfredatları ile yetiştirilen başarılı mezunlar, eğitim içeriğinin ve kalitesinin önemini ortaya koyacaktır. Bölüm tercihi yapacak üniversite adaylarının meslekleri tanımalarında bölüm müfredatları, üniversite ve bölüm sayfaları ve eğitici kadroları yönlendirici olmalıdır.

Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı bulunan üniversitelerde, kendi bünyelerinde yer alan programlar için mesleki amaçlar belirlenmiştir. Ancak belirtilen bu amaçların hepsi kurumdan kuruma farklılık göstermektedir. Bu anlamda net ve ortak bir meslek tanımı yapılmasına ve güncel görevlerin belirtilmesine ihtiyaç vardır.

Buna karşılık, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü web sitelerinde incelenen amaçlar benzer özellikler taşıyor olsa da sektörel tanınırlık noktasında ve iş hayatında görev tanımları dışında görevlendirmeler mesleğe dair sık karşılaşılan sorunlardır. Her iki bölüm için de kamusal düzende gerçekleştirilecek resmî görev tanımlarının revizesi halinde, üniversitelerin bu tanımlar çerçevesinde bölümlerin amaçlarını belirlemeleri, öğrencilerin mesleklerinin yapısını ve çerçevesini henüz öğrencilik çağında kavramalarını sağlayacaktır.

Eğitim verilmekte olan bölüm ve programlar bünyesinde, müfredat çalışmalarında öğretim üye/elemanlarına göre ders eklenmesi yerine alanın mesleki gereksinimlerine göre dersler eklenmelidir. Üniversitelerde verilen eğitimin kaliteli olması, sektöre ve ihtiyaçlarına yönelik eğitim içeriklerinin planlanması ve bu eğitimlerden öğrencilerin azami oranda istifade etmesinin sağlanması, öğrencilerin yalnızca eğitim süreçlerin değil, mezuniyet sonrası süreçleri de planlanarak özgeçmiş hazırlama, iş başvurusu yapma gibi konularda destek olunarak bilgili ve bilinçli mezunlar yetiştirilmesi kaliteli mezunlar verilmesini sağlayacaktır.

Öğrencilerin eğitim aldıkları mesleki ve bireysel geleceklerine ilişkin karşılaşılabilecekleri kariyer engellerinin tespit edilmesi için araştırmalar yapılmalı, birey-kariyer uyumluluğunun keşfedilmesi için eğitim sürecinin başında çalışmalar yapılmalı, mezuniyet sonrası sürece ilişkin keşfedici araştırmalara teşvik çalışmaları yapılarak, mezuniyet sonrası mesleki hayatlarında öğrencileri neler beklediğine yönelik bilgilendirici etkinlikler (sektörde aktif olarak çalışmakta olan kariyerli ve donanımlı meslek insanlarının davet edilmesi gibi) düzenlenmeli, üniversiteler tarafından mentorluk programları oluşturularak, mezun

adaylarının mesleki kaygılarının yoğun olduğu alanlar belirlenmeli ve öğrencilere danışmanlık sağlanmalıdır.

Mesleki Hakların İyileştirilmesine Yönelik Öneriler;

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre öğrencilerin mesleklerine ilişkin ortak kaygıları ağırlıklı olarak alana uygun personel alımı, mesleğe uygun iş bulma ve bununla birlikte gelişen kadro, KPSS, maaş, mobbing yaşama kaygıları olarak ifade edilebilmektedir.

Öncelikli olarak her iki meslek için de mevcut unvan ve görev tanımlarının revize edilmesi, kapsamlı ve mesleğin güncel iş ve sorumluluklarına uygun olacak şekilde güncelleştirilmesi en temel gereksinim olarak görülmektedir. Kurumlara, resmî olarak belirlenmiş mezuniyet şartlarına, mesleki unvanlara ve görev tanımlarına uygun personel alımı yapılması, çalışma alanlarının ve ilan sayılarının artırılması, mesleklere ve unvanlara yönelik maaş düzenlemelerinin yapılması ve kadrolar arası maaş dengesizliğinin giderilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi, kamu ve özel sektör arasındaki maaş ve çalışma şartlarındaki farklılıkların azaltılması, kurumsal işleyişte günümüzde sıkça karşılaşılmakta olan üst-ast/denkler arasında yaşanan şiddet ve mobbing unsurlarının en aza indirilmesi için gerekli iç düzenlemelerin sağlanması atılacak önemli adımlardır. Özellikle özel sektörde yaşanan maaş dengesizliklerinin önüne geçilmesi amacıyla, dernek ve mesleki sendika önderliklerinde özel sektör yöneticileri ile görüşülerek kamu kurumlarında yürütülen maaş politikasına benzer/yakın bir ücretlendirme çalışmasına gidilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Kamu personeli alımlarında açılan kadro sayısının başvuran aday sayısının oldukça altında olması başlıca bir sorun iken, personel atamalarında belirleyici olan KPSS puanları gün geçtikçe yükselmekte ve adaylar yeterli puan alsalar dahi atanamamakta hatta tercih yapmaktan bile vazgeçmektedir. Puanlar konusundaki bu uçurumların önüne geçilmek amacıyla branşlar bazında gereksinim duyulan puan aralığı saptanarak her bölüm için puan parametreleri belirlenmesi bu sorunun etkilerini azaltılmasında faydalı olacaktır. Özellikle öğrencilerin ve yeni mezunların kamu atamalarına verdikleri önem göz önünde bulundurulduğunda bireylerin yaşadıkları kaygı ve hayal kırıklıkları nice meslek insanının daha yolun başında pes etmesine neden olmaktadır.

Çalışma kapsamında belirlenen sorunlar için sunulan çözüm önerileri sınırlı tutulmuş olup, ileride yapılacak çalışmalarda geliştirilmeye açıktır.

Çalışma sonucunda, araştırma evrenini oluşturan Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencilerinin mesleki kaygı düzeyleri arasında istatistiki açıdan önemli farklılıklar tespit edilmemiştir. Her iki bölüm öğrencilerinin, çalışma savını destekleyici şekilde yüksek oranda mesleki kaygı taşıdıkları ortaya çıkmıştır.

Çalışma kapsamında araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin mesleklerini yapma niyetlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Çalışma örneklemini oluşturan katılımcı öğrencilerin mesleki bağlılık oranları yüksektir ve öğrenciler eğitim aldıkları mesleği gelecekte icra etmek istemektedir.

Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda çalışma için belirlenen “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencileri ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı öğrencileri, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün bir alt dalı olduğundan benzer mesleki tanımlarına ve iş yükümlülüklerine sahip oldukları için; mezuniyet sonrası sürece ilişkin ortak mesleki kaygılara sahiptir.” Hipotezi kanıtlanmıştır.

KAYNAKÇA

Abdelhak, M., Grostick, S., Hanken, M.A., Jacobs, E.:	Health Information: Management of A Siralegic Resource. WB Sounders Company,1996.
Aktaş, N., Halaçoğlu, Y.:	“Başbakanlık Osmanlı Arşivi.” İslam Ansiklopedisi , 2019. (Çevrimiçi) https://islamansiklopedisi.org.tr/basbakanlik-osmanli-arsivi . Nisan 2019.
Akyüz, Yahya:	Türk Eğitim Tarihi: M.Ö. 1000-M.S. 2013. Ankara: Pegem, 2013.
Alpay, M.:	Değişik Ülkelerde Kütüphane Öğretimi , İstanbul: Formül Matbaası, 1983.
Anameriç, H.:	“Tanzimat’tan Mütareke Dönemine Kadar Kütüphanelere Yönelik Çalışmalar,” Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi , C.46, 2012, s.1-46.
Anameriç, H., Rukancı, F.:	“Belgelerle Türk Kütüphanecilik Tarihi (1938-1960): Retrospektif Bir Değerlendirme (I),” Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , C.21, No:1, 2017, s. 49-70.
Artukoğlu, A., Kaplan, A., Yılmaz, A.:	Tıbbi Dokümantasyon , Ankara: Türk Sağlık Eğitim Vakfı İktisadi İşletmesi Başkanlığı Yayınları, 2002.
Artukoğlu, A., Kaplan, A.:	Tıbbi Dokümantasyon , Ankara: Türk Sağlık Eğitim Vakfı, 2003.
Ataklı, A.:	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik , Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2016.
Atılgan, D.:	“Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitimi ve Yeni Bin Yılda hedefler. Bilginin serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını,” Türk Kütüphaneciler Derneği’nin Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri , Ankara: Türk kütüphaneciler Derneği, 1999, s. 144-163.
Atılgan, D.:	“Kütüphanecilik ve Bilgi Bilimi Eğitiminde 60 Yıl: Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü,” Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60. Yıl Armağan Kitabı , Ed. N. Özel; N. Koçoğlu, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Yayınları. 2014, s. 191-200.
Austin, C.:	Information Systems for Health Services Administration. Michigan: Health Administration Press Ann Arbor. 1988.
Aydın, E., Dilmaç, B.:	Eğitime İlişkin Çeşitlemeler , Konya: Eğitim Kitabevi, 2004.

Banarlı, N.:	Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. 1971.
Baş, İ.:	“Eski Medeniyetlerden Bugüne Arşivin Önemi ve Günümüzde Arşivcilik Hizmeti Veren Türk Arşivleri”. ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , C.10, No:1, 2019, s. 76-95.
	“Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik” Resmî Gazete (30922), 1988.
Baysal, J.:	Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar, Araçlar, Yöntemler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. 1982.
Baysal, J.:	“Türkiye’de Kütüphanecilik Alanında Bazı Yeni Gelişmeler ve Sorunlar,” Türk Kütüphaneciliği , C.1, No:1, 1987.
Baysal, J.:	Kitap ve Kütüphane Tarihi’ne Giriş. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi. 1992
Baysal, J.:	“İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü’nde Yirmi Beş Yıl”, (Çevrimiçi) https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/170861 , 2000.
Bemmel, J., Musen, M.:	Handbook of Medical Informatics. Hauten/Diegem: Springer. 1997.
Beşer, N., Öz, F.:	“Kemoterapi Alan Lenfomalı Hastaların Hastane Ankisiyete Depresyon Düzeyi ve Yaşam Kalitesi,” Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi , C.7, No:1, 2003, s. 47-56.
Bilhan, S.:	“900 Yıllık Bir Türk Öğretim Kurumu Buğra Han Tamgaç Medresesi Vakıf Belgesi,” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi , 1982.
Binark, İ.	Arşiv ve Arşivcilik Bilgileri. Ankara: Başbakanlık Yayınları. 1980.
Bradsher, J.,	Managing Archives and Archival Institutions, Chicago: The University of Chicago Press Kennedy, 1994.
Budak, Y.:	Kurumsal Yönetim Aracı Olarak Elektronik Belge Yönetimi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Bölümü Bilişim Bilim Dalı, İstanbul, 2011.
	Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi. İstanbul: Milliyet Gazetecilik. [tarih yok].

Cabı, E., Yalçınalp, S.:	“Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması,” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , C.44, 2013, s.85-96.
Canbaz, S., Sünter, A., Aker, S., Pekşen, Y.:	“Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeyi ve Etkileyen Faktörler,” Genel Tıp Dergisi , C.17, No:1, 2007, s.15-19.
Candan, B.:	“Türk Kültüründe Kütüphaneler ve Eğitim Hayatımıza Etkileri,” Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , C.4, No:2, 2017, s.105-124.
Ciocco, A., Johnson, O., Knoell, D.:	The Functions and Education of Medical Record Personnel. Pennsylvania: University of Pittsburgh Press. 1957.
Cunbur, M.:	“Kanuni Devrinde Kitap Sanatı, Kütüphaneleri ve Süleymaniye Kütüphanesi,” Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni , C.17, No:3, 1968, s.134-142.
Çakın, İ.:	“Bilgi Profesyonellerinin Eğitiminde Yeniden Yapılanma: Hacettepe Üniversitesi Örneği,” Türk Kütüphaneciliği , C.14, No:1,2000, s.3-17.
Çakın, İ.:	“Cumhuriyet’ten Günümüze Bilgi Profesyonellerinin Eğitiminde Başlıca Yönelişler,” Türk Kütüphaneciliği , C.19, No:1, 2005, s.7-24.
Çakın, İ.:	Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Kütüphanecilik Eğitimi, Anadolu Kütüphaneleri , Ed. B. Yılmaz, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü. 2013, s.387-404.
Çakmak, Ö.:	Üniversite Öğrencilerinde Kaygı Belirtileri ve Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiler (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
Çelik, M., Şengül, M.:	“Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kişilik Özellikleri ve Mesleki Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi,” Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi , C.6, No:4, 2017, s.2597-2615.
Çolaklar, H.:	“Profesyonellik ve Kütüphanecilik Mesleği,” Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni , 2004, s.9-18.
Değer, M.S.:	“Türk Kütüphaneciliğinde Önemli Bir Adım: Devr-i Hamîdî Katalogları [Türk kütüphaneciliğinde önemli bir adım: Devr-i Hamîdî Katalogları Başlıklı Kitabın Değerlendirmesi, Ed. M. Yılmaz ve İ. G. Baykan], Bilgi Dünyası , C.20, No:1, 2019, s.81-83.
	“Devlet Arşivleri Tarihi” (Çevrimiçi), Devlet Arşivleri Web Sitesi , https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/cumhuriyet-

	arsiviyayinlar/macar%20as%C4%B1l%C4%B1%20t%C3%BCrk%20tarih%C3%A7isi%20ve%20ar%C5%9Fivist%20lajos.pdf, Eylül,2019.
	Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik (2019, 18 Ekim) Resmî Gazete (Sayı:30922) (Çevrimiçi) http://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/mevzuat/arsivhizmetleri.pdf ,2019.
Dilek, H.:	“Kütüphanecilik Biliminin Kapsamı ve Türkiye’de Durum”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991.
Dursun, S., Aytaç, S.:	“Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı,” Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , C.28, No:1, 2009, s.71-84.
	Elektronik İmza Kanunu. (2004, 23 Ocak) Resmî Gazete (Sayı: 25355). Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5070.pdf (Erişim Tarihi: 10.10.2019)
Emsen, Ş.:	“Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Türkiye Kütüphaneleri Tarihi,” Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni , C.9, No:1-2, 196, s.14-35.
Eren, N.:	Çağlar Boyunca Toplum, Sağlık ve İnsan . Ankara: Somgür Yayıncılık. 1996.
Ersoy, O.:	“Kütüphanecilik Kursları,” Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi , C. 23, No:1-2, 1965, s.1-11.
Ersoy, O., Yurdadoğ, B.:	“Education for Librarianship Abroad in Selected Countries: Turkey,” Library Trends , C.12, No:2, 1963, s.205-210.
Ersoy, O., Yurdadoğ, B.:	“Education for Librarianship Abroad in Selected Countries: Turkey”, Kütüphaneciliğimizde 40 Yıl , Ed. D. Atılgan, Türk Kütüphaneciler Derneği, 1998, s. 156-162.
Erünsal, İ.:	Türk Kütüphaneleri Tarihi II, Kuruluştan Tanzimat’a Kadar Osmanlı Vakıf Kütüphaneleri . Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. 1991.
Esatoğlu, A.:	“Geçmişten Geleceğe Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Eğitimi”, Geçmişten Geleceğe Sağlık Teknikerliği-Gazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 20. Yılı Anısına Kitabı , Ed. R. Gözil, Ankara, 2007, s.153-160.

Esatoğlu, A., Artukoğlu, A.:	“Tıbbi Dokümantasyon Tarihi ve Tıbbi Dokümantasyon ile İlgili Meslektaşın Gelişimi,” Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi , C.1, No:1, 2000, s.13-19.
Esatoğlu, A., Köksal, A.:	Sağlık Hizmetlerinde Bilgi Yönetimi . Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları. 2010.
Evans, F.:	“The Organization and Status of Archival Training: An Historical Perspective,” Archivum , C.34,1988, s. 75-91
Gelişli, Y.:	“On Dokuzuncu Yüzyılda (Osmanlı Devleti’nin), Bağdat ve Yemen Vilayetlerinde Medreselerin Açılma Gerekçelerine İlişkin İki Belge,” Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi , C.25, No:2, 2005, s.83-113.
Gençtan, E.:	Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar . İstanbul: Remzi Kitabevi. 1992.
	Hakkımızda, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2019, Eylül). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Web Sitesi , (Çevrimiçi), http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/hakkimizda/genel-bilgiler/ ,2019.
	“Hakkımızda:Türk Arşivciler Derneği.” (2015), Türk Arşivciler Derneği , (Çevrimiçi) http://www.arsivder.org.tr/yazilar.aspx?id=9 , 2019.
Huffman, E.:	Medical Record Management . Illinois: Bervyn.1985.
	Bölümümüz: İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi, (Eylül 2019), İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Web Sitesi , (Çevrimiçi), https://bilgibelge-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/content/bolumumuz/bolumun-amaci , 2019.
	İş Kanunu’na İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği. (2004,4 Haziran) Resmî Gazete (Sayı: 25425).
İŞKUR	Türk Meslekler Sözlüğü (TMS). 2003, Eylül 2019 http://www.iskur.gov.tr/mydocu/sozluk.html adresinden alındı
Kaplan, A., Köksal, A.:	“Türkiye’de Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Eğitiminin İncelenmesi, Mesleki Uygulamalar,” Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi , C.16, No:2, 2017, s.63-68.
Karadağ, A.:	“Meslek Olarak Hemşirelik,” Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi , C.5, No:2, 2002.

Karal, E.:	Osmanlı Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu. 1970.
Karataş, Z., Arslan, D., Karataş, M.:	Examining Teacher's Trait, State Cursive Handwriting Anxiety. Educational Sciences:Theory&Practise, 14(1), 241-248. 2014.
Kartal, A.:	"Bir Disiplin Olarak Kütüphanecilik", Türk Kütüphaneciliği , C. 21, No.4, 2007, s. 494-501.
Keseroğlu, H.:	"Cumhuriyet Dönemi Türk Kütüphaneciliği", Anadolu Kütüphaneleri , Ed. B. Yılmaz, Ankara: 2013, s. 365-385.
Keskin, İ.:	"Yakınçağ'dan Günümüze Türkiye'de ve Avrupa'da Arşivcilik Eğitimi", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2003.
Klaiber, L.:	Die französischen Bibliotheken seit der Renaissance in: Handbuch der Bibliothekswissenschaft. Wiesbaden. 1957.
Komisyon	Türk Ansiklopedisi , III. İstanbul: MEB, 1971.
Köklü, E.:	"Türkiye'de 1960 Sonrasında Kütüphanecilikteki Yenilikler", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kütüphanecilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2001.
Krauss-Leichert, U.:	"Almanya'da Kütüphanecilik Eğitimi," Türk Kütüphaneciliği , çev. Nezih Pala, C.18, No:1,2004, s.53-61.
Kum, İ.:	"Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Kütüphanecilik Bölümünde Yürütülen Lisans Programı," Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni , C.28, No:4, 1979, s.171-177.
Kuru, E.:	Sporda Psikoloji. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi. 2000.
Kutlu, Ş., Çetinbakış, M., Kutlu, M.:	"Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı," EKEV Akademi Dergisi , C.78, 2019, s. 511-522.
Kuzgun, Y.:	"Meslek seçiminde Kararsızlık," Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , C.217, 1986.
Külcü, Ö.:	Bilgi Kuramı ve Bilgi Yönetimi: Kuramsal Bilginin Oluşumu ve Toplumsal Bilgiye Dönüşümü. İstanbul: Hiper Yayın. 2018.
Marşap, A.:	Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Eğitim Programları. 1. Ulusal Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları Sempozyumu, (s. 1-12). Ankara. 2006.

Nishida, T., Gudykunst, W.:	“Anxiety, Uncertainty, and Perceived Effectiveness of Communication Across Relationships and Cultures,” International Journal of Intercultural Relations , C.25, 2001.
Odabaş, H.:	“Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin Bölüme ve Disipline Karşı Tutum ve Davranışları” Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60. Yıl Armağan Kitabı , Ed. N. Özel; N. Koçoğlu, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Yayınları. 2014, s.129-142).
Ötüken, A.:	“Türkiye’de Kütüphanecilik Öğretiminin Tarihçesi,” Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni , C.6, No:1-2, 1957, s.1-35.
Özbabalık, D.:	Tıbbi Dokümantasyon . Anadolu Üniversitesi. 2012
Özyürek, R., Demiray, K.:	“Yurtta ve Ailesi Yanında Kalan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması,” Doğuş Üniversitesi Dergisi , C.11, No:2, 2010, s.247-256.
	Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik. (2015, 2 Şubat) Resmî Gazete (Sayı: 29255) Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20147074.pdf
	“Sağlık Kayıtları,” Sağlık Dergisi , C.63, No:6, 1997.
	Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik- Ek 2. (2014, 22 Mayıs). Resmî Gazete (Sayı: 23007).
Sağsan, M.:	“Bilgi Yönetiminin Kavramsal Çerçevesi ve Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü”, ÜNAK ‘03 BİLDİRİLER Bilgiye Erişimde Değişen Yollar ve II. Tıbbi Bilgi Yönetimi ve Teknolojileri Sempozyumu (Ankara, 25 – 26 Eylül 2003), Ed.A. Yıldızeli ve H.K. Bahşişoğlu, 2007, C.3, s.247-270.
Sharma, S.:	The Substance of Library Science , Bombay: Asia Publishing. 1965.
Soysal, Ö.:	“Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitiminin Temel Sorunları,” Türk Kütüphaneciliği , C.32, No:4, 1983, s.149-162.
Soysal, Ö.:	Türk Kütüphaneciliği: Bilginin Yazgısı , Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 2007.
Stanley, M., Beck, J.:	Anxiety Disorders. <i>Clinical Psychology Review</i> , 6(20), 54. 2000.

Stummvoll, J.:	“Türk kütüphaneleri ve Türk kütüphaneciliği,” Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni , C.11, No:1-2, 1962, s.44-47.
Taner, S.:	“Kütüphanecilik ve Dokümantasyon,” Türk Kütüphaneciliği , C.20 No:2, 1971, s. 97-108.
Tektaş, N.:	“Üniversite Mezunlarının Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi,” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , Dr. Mehmet Yıldız Özel Sayısı, 2014, s.243-253.
Tengilimoğlu, D.,Çıtak, N.:	Yönetici ve Tıp Sekreterliği . Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2003.
Tonta, Y.:	“Bilgi Yönetiminin Kavramsal Tanımları ve Uygulama Alanları”, Kütüphaneciliğin Destanı Sempozyumu , 21-24 Ekim 2004, Ankara, 2004.
Topbaş, E.:	“Tıbbi Sekreterlik Eğitim Programı: Fransa Örneği”, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi , C.1, No.2, 2006, s. 65-81.
Torunlar, M.:	“Geleceğin Şekillendirilmesi Açısından Belge/Bilgi Yönetimi ve Teknoloji Öngörüsü Bileşkesi”, Bilgi Yönetimi Dergisi , C.2, No.1, 2019, s.59-68.
Turan, O.:	“Selçuklu Devri Vakfiyeleri I: Şemseddin Altun Aba Vakfiyesi ve Hayatı,” Belleten , C.11, No:41-44, 1947, s.197-221.
Turner, J.:	A Theory of Social Interaction , Palo Alto: CA: Stanford University Press. 1988.
Tümerdem, R.:	“Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler,” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi , C.7, No:20, 2007, s.32-45.
	Türkiye İş Kurumu Tüm Meslekler Sözlüğü Meslek Bilgileri, https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/ViewMeslekDetayPopUp.aspx?uiID=3344.02 ,2019.
Uzunçarşılı, İ.:	Osmanlı Tarihi . Ankara: Türk Tarih Kurumu.2011.
	Yataklı Tedavi Kurumları Tıbbî Kayıt ve Arşiv Hizmetleri Yönergesi. (2011, 6 Ekim) Erişim adresi: https://www.saglik.gov.tr/TR,11242/yatakli-tedavi-kurumlari-tibbi-kayit-ve-arsiv-hizmetleri-yonergesinde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonergesi.html , (Erişim tarihi: 10.11.2019)
Yıldırım, K.:	Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2013.

Yılmaz, A., Kaplan, A.:	“Hasta Kayıtlarının Dünü, Bugünü, Yarını,” Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Dergisi , C.4, No:1,2003.
Yılmaz, B.:	“Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Ders Programlarının Arşivcilik ve Belge Yönetimi Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi”, Bilgi Yönetimi Dergisi , C.1, No:1, 2018, s.44-62.
Yılmaz, E.:	“Bir Meslek Olarak Öğretmenlik,” Eğitim Bilimine Giriş , Ed. E. Karip, Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2007, s.317-336.
Yılmaz, İ., Dursun, S., Güzeler, E., Pektaş, K.:	“Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeyinin Belirlenmesi: Bir Örnek Çalışma,” Electornic Journal of Vocational Collages , 2014, s.16-26.
Yılmaz, M.:	“Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü: Kurulu Aşaması ve Bugünkü Durumu,” Türk Kütüphaneciliği , C.24, No:1, 2010, s.118-129.
Yılmaz, T.:	Türkiye’de Yükseköğretim Kapsamında Kütüphanecilik Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana, 1988.

EKLER

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE TIBBİ DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK MESLEKİ KAYGI ÖLÇME ANKET ÇALIŞMASI

Değerli Katılımcı,

Bu anket; İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı’nda “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencileri ile Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı Öğrencilerinin Ortak Mesleki Kaygıları” isimli Yüksek Lisans Tezi çalışmasında kullanılmak üzere veri toplamak amacı ile hazırlanmıştır. İlk bölümde; Kişisel Bilgi Formu, ikinci bölümde; Mesleki Kaygı Ölçeği, üçüncü bölümde Mesleğini Yapma Niyet Ölçeği bulunmaktadır.

Her soruyu okuduktan sonra lütfen size en uygun olan ifadeyi işaretleyiniz. Cevapsız soru bırakmamanız önemlidir. Çalışma kapsamında alınan bilgiler, üçüncü kişiler ile kesinlikle paylaşılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederim.

İrem ŞENSES

I. Bölüm: Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde kişisel bilgi soruları yer almaktadır. Lütfen size en uygun uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1- Cinsiyetiniz:

- a) Kadın
- b) Erkek

2- Yaş aralığınız:

- a) 18-20
- b) 21-23

- c) 24-26
- d) 27 ve üstü

3- Medeni durumunuz?

- a) Evli
- b) Bekar

4- Mezun olduğunuz lise türü:

- a) Lise
- b) Özel Lise
- c) Temel Lise
- d) Anadolu Lisesi
- e) Sağlık Meslek Lisesi
- f) Meslek Lisesi
- g) İmam-Hatip Lisesi

5- Eğitim almakta olduğunuz üniversite

.....

6- Eğitim almakta olduğunuz bölüm/program bilgisi

- a) Bilgi ve Belge Yönetimi
- b) Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik

7- Kaçınıcı sınıf öğrencisisiniz?

- a) 1. Sınıf
- b) 2. Sınıf
- c) 3. Sınıf
- d) 4. Sınıf

8- Annenizin eğitim durumu:

- a) İlkokul
- b) Ortaokul
- c) Lise
- d) Üniversite
- e) Yüksek Lisans
- f) Doktora
- e) Okuma-yazması bulunmuyor.

9- Babanızın eğitim durumu:

- a) İlkokul
- b) Ortaokul
- c) Lise
- d) Üniversite
- e) Yüksek Lisans
- f) Doktora
- e) Okuma-Yazması bulunmuyor.

10- Ailenizin ortalama gelir düzeyi:

- a) Düşük
- b) Orta
- c) Yüksek

11- Eğitim almakta olduğunuz mesleği seçme nedeniniz:

- a) Hayalimdeki meslek olduğundan
- b) Aile yönlendirmesi
- c) Rehber Öğretmen yönlendirmesi
- d) Açıkta kalmamak
- e) Diğer

12- Ailenizde sağlık çalışanı/Kütüphaneci/Arşivci olma durumu:

- a) Var
- b) Yok

II. Bölüm: Mesleki Kaygı Ölçeği

Aşağıda gelecekte icra edeceğiniz meslek hayatınız ile ilgili maddeler bulunmaktadır. Lütfen boş bırakmadan size uygunluk derecesine göre işaretleyiniz. (5- Tamamen Katılıyorum 4- Katılıyorum 3-Kararsızım 2-Katılmıyorum, 1-Hiç katılmıyorum.)

	1	2	3	4	5
Toplumda mesleğime yönelik yeterli bilginin olmamasından kaygı duyarım.					

Mezuniyet sonrası bölüm/programının yeterince tanınmaması/bilinmemesinden dolayı çevresel baskı yaşamaktan kaygı duyarım.					
Toplumda mesleğime yönelik saygının azalmasından kaygı duyarım.					
Mezuniyet sonrası alanım ile ilgili iş bulamamaktan kaygı duyarım.					
Atama sınavı sonucu herhangi bir kuruma atanamamaktan kaygı duyarım.					
Puanların yüksek olması nedeniyle atama sınavından yeterli puan alamamaktan kaygı duyarım.					
Mezuniyet sonrası taşeron firmaya bağlı olarak çalışmaktan kaygı duyarım.					
Alanıma yönelik işlere farklı mesleklerden kişilerin alınmasından kaygı duyarım.					
Mesleğimin gerektirdiği donanıma sahip olamamaktan kaygı duyarım.					
Aldığım eğitimi meslek hayatımda kullanamamaktan kaygı duyarım.					
Aldığım eğitimin iş bulmamda yeterli olmamasından kaygı duyarım.					
Çalışacağım işte, aldığım eğitime uygun görevler verilmemesinden kaygı duyarım.					
Mesleğin çalışma şartlarına uyum sağlayamamaktan kaygı duyarım.					
Çalışacağım işte mesleğimde kendimi geliştirecek olanaklar bulamamaktan kaygı duyarım.					
Eğitimi almakta olduğum mesleği seçtiğimden dolayı pişman olmaktan kaygı duyarım.					
Çalışacağım kurumun mesleğimi yapmaya uygun olmamasından kaygı duyarım.					
Çalışma ortamımın mesleğimi yapmama uygun olmamasından kaygı duyarım.					
Çalışacağım işte meslektaşlarım ile iletişim kuramamaktan kaygı duyarım.					
Meslektaşlarımdan beklediğim saygıyı görememekten kaygı duyarım.					

Çalışacağım işte meslektaşlarımın alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygı duyarım.					
Çalışacağım işte yöneticilerimin alan bilgimi yetersiz bulmasından kaygı duyarım.					
Çalışacağım kurum yönetiminin bana adil davranmamasından kaygı duyarım.					
Sözleşmeli personel olarak işe girip, kadrolu personeller ile sorun yaşamaktan kaygı duyarım.					
Sözleşmeli personel olarak işe girip, kadrolu personele göre maddi sıkıntı yaşamaktan kaygı duyarım.					
Mesleğimden elde edeceğim gelirin standart bir yaşam için yeterli olamayacağımdan kaygı duyarım.					
Mesleğimden elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan kaygı duyarım.					
Kamu kuruluşunda kadrolu bir işe sahip olup, nöbetler dolayısıyla ailem/eşim/çocuğumla yeterince ilgilenememekten kaygı duyarım.					
Çalışacağım işte haksızlığa uğramaktan kaygı duyarım.					
Çalışacağım işte, mobbinge (Yıldıırma) uğramaktan kaygı duyarım.					
Çalışacağım işte, şiddete uğramaktan kaygı duyarım.					

III. Bölüm Mesleğini Yapma Niyeti Ölçeği

Lütfen her bir ifadeye katılma derecenizi (X) olarak işaretleyiniz. (5- Tamamen Katılıyorum 4-Katılıyorum 3-Kararsızım 2-Katılmıyorum, 1-Hiç katılmıyorum.)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Eğitim almakta olduğum meslek yaşam boyu sürdürebileceğim ideal bir meslektir.					
Mesleki yaşamımı Arşivci/Kütüphaneci/ Tıbbi Sekreter olarak sürdürmek isterim.					
Eğitim almakta olduğum meslek yeteneklerimi kullanmam için uygundur.					
Mesleğimin profesyonel bir meslek olarak gelişmesinin, geleceğimi olumlu etkileyeceğini düşünüyorum.					
Mesleğimi uygulayarak insanlara yardım edebileceğim için, kendimi önemli hissederim.					
Mesleğimin sunduğu kariyer olanaklarındaki çeşitlilik beni mutlu eder.					
İnsanlara mesleğimi söylerken utanırım.					
Arşivcilik /Kütüphanecilik / Tıbbi Sekreterlik mesleği üyelerinin, düşük sosyal statüye sahip olduklarını düşünüyorum.					
Tekrar seçme şansım olsa eğitim almakta olduğum mesleği seçmezdim.					
Eğitim almakta olduğum mesleği seçtiğim için hayal kırıklığına uğradım.					
Eğitim almakta olduğum meslekte uzun yıllar çalışacağımı düşünmüyorum.					
Mezun olunca Arşivcilik /Kütüphanecilik / Tıbbi Sekreterlik yapacağımı sanmıyorum.					